بەرپرسی لقی ١٠: پارتی سوورە لەسەر ئەنجامدانی هەڵبژاردن

زاری کرمانجی– سۆران:
بەهرام عەریف یاسین، بەرپرسی لقی ١٠ی پارتی لە سۆران، بۆ زاری کرمانجی گوتی: وەکو پارتی لەگەڵ هەڵبژاردنین و دەمانەوێت ئەمساڵ هەڵبژاردن بکرێت، بۆ ئەو مەبەستە لە داهاتوویەکی زۆر نزیکدا سەرۆکی هەرێمی کوردستان ڕۆژەکە دیاری دەکات، پێمان باشە سندووقەکانی دەنگدان دادوەربن و ڕێگە بدرێت خەڵکی ئێمە ئیرادە و خواستی خۆیان بۆ چۆنیەتی ئیدارەدان و حکومڕانی ئەو هەرێمە لە داهاتوودا دیار بکەن، بۆیە پێویستە هێز و لایەنەکان هیچ بیانوویەك و بەربەست نەخەنە بەردەم پرۆسەکە.
بەرپرسی لقی ١٠ی پارتی لە سۆران، گوتیشی: سەرۆك بارزانی هەردەم فریاد ڕەسی کێشەکان بووە، لە کاتە هەستیارەکادا بەردەوام هەمووانی لەسەر مێزی گفتوگۆ کۆکردۆتەوە و نەیهێشتووە وڵات بەرەو لێکترازان بچێت.

٢

هەندێك لایەن بۆ بەرژەوەندی کەسی سەنگەریان لە حکوومەت گرتووە

٢

" گوند هەیە یەك ماڵی لێیە کارەبامان بۆ ڕاکێشاوە"

٥

"لە داهاتوودا ڕێژەی حاجیانی ئیدارەی سۆران زیاد دەکەین"

٦

کاتێك ئیدارە خاڵی بێت لە ڕۆشنبیری چاوەڕێی وێرانی زیاتر بکەن

١٥

زاری کرمانجی

بۆ پێشەیی .. ئازادی زیاتر

WWW.ZARIKRMANJI.NET

پرۆژە خزمەتگوزارییەکانی ئیدارەی سۆران دەست پێدەکرێنەوە

زاری کرمانجی – سۆران:
هەڵگورد شێخ نەجیب، سەرپەرشتیاری ئیدارەی سۆران، بۆ زاری کرمانجی گوتی: لە ساڵی رابردوو ژمارەیەکی بەرچاو پرۆژەی خزمەتگوزاری لە قەزا، ناحیە و گوندەکانی ئیدارەی سۆران جێبەجێ کراون، هەندێك لەو پرۆژانە بەهۆی وەرزی زستان کارکردنیان تێدا وەستاوە.
سەرپەرشتیاری ئیدارەی سۆران، دەشڵێ: کەش و هەوا لە بار بێت ١٥–٣ کارکردن لە پرۆژەکان دەست پێ دەکاتەوە".

هەفتەنامەیەکی سیاسی - کۆمەڵایەتییە ژمارە (٧٠٦) سێشەممە ١٦ی ڕەشەمەی ٢٧٢٢ی کوردی، ٧ی ئاداری ٢٠٢٣ نرخی ٥٠٠ دینارە

"سەرۆك بارزانی داڕێژەری پلانی ڕاپەڕین بوو"

ئیدارەی سۆران بەرهەمی ڕاپەڕینە

زاری کرمانجی – سۆران:
خەڵکی هەرێمی کوردستان بەپاڵپشتی بەرەی کوردستانی دژی ڕژێمی بەعس ڕاپەڕین، ئەوەش بە ڕووداوێکی گەورە و گرنگ و مێژوویی دادەنرێت، دەستکەوت و گۆڕانکاری و وەرچەرخانێکی گەورەی هێنایە ئاراوە، دەستکەوتەکانی ڕاپەڕین، دامەزراندنی حکوومەت و سەرۆکایەتی هەرێم و پەرلەمان بوو.
پێنج ڕۆژ دوایی ڕاپەڕینی ڕانیە، لە ١٠ی ئاداری ١٩٩١ جەماوەری ئیدارەی سۆران دژی حکوومەتی بەعس ڕاپەڕین، لە چەند کاتژمێرێکی کەمدا بنکە و دامودەزگاکانی ئەمنی و سەربازی ڕژێمی بەعس کۆنترۆڵ کران و ئاڵای پیرۆزی کوردستان تێدا بەرز کرایەوە، ئەمە لە کاتێکدایە، حکوومەتی بەعس لە سنووری سۆران زیاتر لە ٤٣ هەزار سەربازی هەبوو.
بەشداربووانی ڕاپەڕینی ئیدارەی سۆران، بۆ زاری کرمانجی باسی ساتەوەختی ئەنجامدانی ڕاپەڕین دەکەن و دەڵێن: ئەو کات جەماوەر و پێشمەرگە چەك و توانایەکی کەمیان هەبوو، بەڵام بڕوا و ئیرادەیەکی بەهێزمان هەبوو، ئەوەش وای کرد دەیان هەزار چەکدار و سەربازی عێراقی ناچار بن و خۆیان ڕادەست بکەن و ئاڵای پیرۆزی کوردستان لە نێو بارەگاکانیان هەڵبکەن."
بەشداربووانی ڕاپەڕین، ئامانج و مەبەست لە ئەنجامدانی ڕاپەڕین، بە دەستهێنانی ئازادی و خۆشگوزەرانیی بوو، کە بەهۆی ڕژێمی بەعس خەڵکێکی زۆر بوونە قوربانی و بە هەزاران گوند خاپوور کران، دەشڵێن، ئومێد دەکەین خەبات و ماندووبوونی شۆڕشەکان بەتایبەت ڕاپەڕینی کورد لە یاد نەکرێت و بگەین بە ئاواتی چەندین ساڵەمان ئەویش سەربەخۆی کوردستانە".

بۆ لا ٣...

کرمانج عزەت، بەرپرسی لقی ٢٦ی گوڵان: پلان و بەرنامەیەکی زۆر باشمان بۆ باڵەکایەتی داناوە

٢

"بەهۆی نەبوونی ڕاهێنەری مێینە، وازم لە یاری کردن هێنا"

٩

بۆچی گەنجانی ئیدارەی سۆران کەمتر هاوسەرگیری دەکەن؟

١٢

"پێویستە کۆمەڵگەی کوردی کاری سیاسی ئافرەت بە گرنگ وەربگرێت"

١٣

١٠٠ جوتیاری نموونەیی هەڵبژێردران

زاری کرمانجی– سۆران:
ڕاوێژکاری وەزارەتی کشتوکاڵ و بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵی ئیدارەی سۆران بەوەکالەت، بۆ زاری کرمانجی دەڵێت: دەڤەرەکە بۆ جۆرەها بەرووبووم شیاوە و بەرووبوومی باش دەدات، بۆیە ئەگەر خواست و خستنەڕوو زۆربوو خواست کەم دەبێتەوە، ئەو کات دەتوانین پرۆژەی گرنگ پەرەی پێ بدەین، وەك سەوزە و میوە، هەروەها بایەخدان بە میوەی جۆراوجۆر، وەك بابەتی هەنگوین، گوێز و تریٚ، هەتا هەناریش دەرفەتی ساغکردنەوەی هەیە، چونکە ناوچەکە شیاوە بۆ بەرهەم هێنانی ئەم بەرهەمانە، کارگەیەکی شیر لە مێرگەسۆر هەیە، پرۆژەکە لە سەرئاستی عێراق کەم وێنەیە، هەبوونی ئەم پرۆژەیە لە ناوچەکە لایەنی ئاژەڵداری لە ناوچەکە زیاتر بووژانەوە بەخۆیەوە دەبینێت.
نەبەز ڕەفعەت، بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵی ئیدارەی سۆران بەوەکالەت، دەشڵێ: بۆ بە بازاڕکردنی بەرهەمەکانی جوتیاران گفتوگۆمان لەگەڵ نووسینگەی سەرۆکی حکوومەت کردووە، سەد جوتیاری نموونەیمان هەڵبژاردووە بۆ بە بازاڕکردنی بەرهەمەکانیان، لە داهاتوودا پشکی شێر بەر جوتیارانی ئیدارەی سۆران دەکەوێت بۆ بە بازاڕکردنی بەرهەمەکانیان.

بۆ لا ٦...

بەرپرسی لقی ١٠ی پارتی: پێویستە لایەنەکان ئاستەنگ بۆ بەڕێوەچوونی هەڵبژاردن دروست نەکەن

بەرپرسی لقی ٢٦ی گوڵان: باڵەکایەتی پێویستی بە ئاوڕدانەوەی زیاترە

بەهرام عەریف یاسین

کرمانج عزەت

زاری کرمانجی – سۆران:
بەهرام عەریف یاسین، ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و بەرپرسی لقی ١٠ی پارتی لە سۆران، بۆ زاری کرمانجی گوتی: وەکو پارتی لەگەڵ هەڵبژاردنین، لە داهاتوویەکی زۆر نزیکیشدا سەرۆکی هەرێمی کوردستان کاتەکەی دیاری دەکات، پێمان باشە سندووقەکانی دەنگدان دادوەربن و ڕێگە بدرێت خەڵکی ئێمە ئیرادە و خواستی خۆیان بۆ چۆنیەتی ئیدارەدان و حکومڕانی ئەو هەرێمە لە داهاتوودا دیار بکەن و ڕێز لە ئیرادەی خەڵکی هەرێمی کوردستان بگیرێت، بۆیە پێویستە هەموو هێز و لایەنەکان ڕەچاوی دۆخی هەرێم بکەن و هیچ بیانوویەك و بەربەست نەخەنە بەردەم پڕۆسەکە و ڕێز لە خواستی خەڵکی هەرێمی کوردستان بگرن.

بەهرام عەریف یاسین، لە چوارچێوەی سەردانەکەیان بۆ سەر مەزاری نەمران لە بارزان، وتارێکی پێشکەش کرد و گوتی: لە بارزانی مەڵبەندی کوردایەتین، لەگەڵ ئەندام و لایەنگرانی سنووری لقی ١٠ی پارتیمان، بەرپرسانی دام و دەزگا حکوومی و حیزبی و سەربازییەکان، پیاوانی ئایینی، مامۆستا و قوتابییان و سەرجەم چین و توێژەکانی ئیدارەی سۆران هاتووین دووپاتی دڵسۆزی و وەفاداری خۆمان بکەینەوە بۆ ڕێبازی پیرۆزی "بارزانی نەمر" و کاك ئیدریسی هەمیشە لە یاد، کە هەموو ژیانی خۆیان بۆ کوردایەتی و گەشە سەندن و بەردەوامی ڕێبازی کوردایەتی بەخت کردووە.

بەرپرسی لقی ١٠ی پارتی لە سۆران، دووپاتی لەوە کردەوە، ڕێبازی بارزانی ئەمڕۆ لە هەموو کات بەهێزترە، بۆ چارەسەر کردنی کێشەکانی نێوخۆی و تەنانەت کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیش بۆچوون و ڕای سەرۆك بارزانی بەهەند وەردەگرێت و هەمیشە فریاد ڕەسی کێشەکان بووە، لە کاتە هەستیارەکادا بەردەوام هەمووانی لەسەر مێزی گفتوگۆ کۆکردۆتەوە و نەیهێشتووە وڵات بەرەو لێکترازان بچێت، هەر لەو ڕێبازەیە، سەرۆکی هەرێم و سەرۆکی حکوومەتی هەرێمی کوردستان بەو پەڕی توانایانەوە هەوڵ دەدەن خزمەتی کوردستان و دانیشتوانانی بکەن، پێویستە ئاڕاستەی هەموو لایەکمان بۆ ئەو ئامانجانە بێت، کە ڕێبازی پیرۆزی بارزانی و پارتی دیموکراتی کوردستان لەپێناویدا دامەزراوە
.

ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی و بەرپرسی لقی ١٠ی پارتی لە سۆران، گوتیشی: بە هەموو شێوەیەك پشتگیری حکوومەتی هەرێمی کوردستان دەکەین، ئاسانکاریان بۆ دەکەین تا لە کارەکانیان سەرکەوتووبن تا بتوانن لە ڕێگەی تیمەکانیان باشترین خزمەت بە خەڵکی کوردستان بکەن، هیوادارین شاندی دانوستانکاری کوردستان لەگەڵ حکوومەتی عێراق بگەنە ڕێککەوتنی کۆنکرێتی و کۆتایی، تا بتوانرێت سەرجەم کێشەکان لەگەڵ حکوومەتی ناوەندی کۆتای پێ بهێندرێت بە تایبەتی پرسی نەوت و گاز، بودجە، ناوچە دابڕێندراوەکانی دەرەوەی ئیدارەی هەرێمی کوردستان و کێشەکانی دیکەش لەڕێگەی گفتوگۆ چارەسەر بکرێن، بۆ ئەوەی ئەم وڵاتە بەرەو کەنارێکی ئارامتر ببەین".

لەلایەکی دیکەوە کرمانج عزەت، بەرپرسی لقی ٢٦ی گوڵان، بۆ زاری کرمانجی گوتی: بارزانی نەمر لە بارزان بەرنامەیەکی توکمەی دانا بۆ ئەوەی بە کەرامەت بژین، بارزانی نەمر ئەو بەرنامە و پلانەی لە باڵەکایەتی ڕاگەیاند، چونکە بۆ ماوەی زیاتر لە ١٤ ساڵ سەرکردایەتی شۆڕش لە باڵەکایەتی بوو، هەموو کورد هاتە باڵەکایەتی، لەوێ پەیامی شۆڕشگێڕی ڕاگەیاند کە ئیدی دەبێت کورد بە کەرامەت بژیت، ئەگەر پێناسەمان نەبێت، هەست بە نەتەوەیی بوونی خۆمان نەکەین ئەو ترسەی بارزانی ویستی لە ناخی تاکی کورد بشکێنێت لە باڵەکایەتی شکاندی، بۆیە کەس نییە باڵەکایەتی نەناسێت، بارزانی نەمر تەنها موڵکی کەسێك و لایەنێك نییە، بەڵکو موڵکی هەموو میللەتی کوردە، بەڵام بۆ باڵەکایەتی تایبەتمەندیەکی تایبەتی هەیە، خەڵکی باڵەکایەتی ڕەنگە لە خەڵکی بارزان زیاتر ناز و خۆشەویستی گەورەییان بۆ بارزانی نەمر هەبێت.

بەرپرسی لقی ٢٦ی گوڵان، دەشڵێ: خەڵکی باڵەکایەتی داواکاری هەیە، ئەوەش لەبەر ئەوەیە باڵەکایەتی پێویستی بە ئاوڕ لێدانەوەی زیاترە، پێویستی بە ئاشتکردنەوەیە، ئەوە لە بەرنامەی ئێمەدایە کە کاری لەسەر بکەین، بەتایبەتی لە دوای کۆنگرە کۆمەڵێك پلانی زۆر گەورە هەیە بۆ خستنەڕوویی خزمەتگوزاری بۆ باڵەکایەتی بۆ دروستکردنی هەلی کار بۆ گەنجان و سوود وەرگرتن لە بواری کشتوکاڵی، گەشتیاری و بازرگانی، ئەوانە هەموو پلانی ئێمەنە دەبێت گەنجان زیندوو بکەینەوە، دەبێت چالاکی جۆراوجۆر ئەنجام بدەین، خەڵك لە شوێنەکانی دیکە ڕوو لە باڵەکایەتی بکەن، نەك خەڵکی باڵەکایەتی ڕوو لە شوێنەکانی دیکە بکەن، هەتا لەڕووی زانستی پلانمان هەیە لەگەڵ زانکۆی سۆران، بەشێکی زانکۆی سۆران لە باڵەکایەتی بکەینەوە، بۆ ئەوەی هەم دەرفەتی کار هەبێت، هەمیش تێکەڵاوی سەقافەتی باڵەکایەتی بە خەڵکی دیکە بێت، بۆیە پلانی زۆر باشمان بۆ باڵەکایەتی هەیە".

بایکۆت کردنی حکوومەت و دەرهاوێشتەی ئاوێتەکردنی بە بەشێك لە ململانێی سیاسییەکان

کێشە و ناکۆکییە ناوخۆیەکانی هەندێك حیزب هاووڵاتییانی ماندوو کردووە

زاری کرمانجی – سۆران:
چاودێرانی سیاسی، بایکۆتکردنی حکوومەت لەلایەن بەشێك لە لایەنەکان وەك ململانێی سیاسیی، بە کاریگەری خراپ ناودەبەن.
دەشڵێن، یەکێتی بەهۆی ململانێی سیاسییەوە ڕاست و چەپی خۆی لێ وون بووە و بەرژەوەندی تایبەتی بە پێش بەرژەوەندی گشتی خستووە.
هوشیار شکاك خورشید، چاودێری سیاسی، بە زاری کرمانجی گوت: شتێکی نۆرماڵە لایەنە سیاسییەکانی کوردستان ململانێی سیاسی ئەنجام بدەن، تەنانەت دەکرێت بیروباوەڕ و ئەدا و بەرنامەی جیاوازیان هەبێت، بەڵام نابێت ئەو ململانێیە سیاسی و ناوخۆیەی هەر حیزبێك ڕەنگدانەوەی نەرێنی لەسەر حکوومەتی هەرێمی کوردستان هەبێت، لە بەر ئەوەی حکوومەتی هەرێم هی تەواوی خەڵکی کوردستانە بەبێ جیاوازی، ناکرێت هەر کاتێك بارۆدوخێکی ناسەقامگیر بەرۆکی لایەنێك و حیزبێك بگرێت لە حکوومەت بکێشنەوە، تا حکوومەتی هەرێم پێ لاواز و کەم بەها بکەن".
دەشڵێت: یەکێتی هەمیشە حکوومەتی هەرێمی کوردستانی بەهی پارتی زانیووە، هەموو کات خۆیان لە بەرامبەر حکوومەت بێ بەری کردووە، هیچ کات هەستی بە بەرپرسیارێتی نەکردووە، بەردەوام سەنگەریان گرتووە دژی ئەم حکوومەتە، کەچی لە داهات و خێرو بێری ئەم کوردستانە شەریکن، یەکێتی هەمیشە کلتووریان ئەوە بووە لە سەرکەوتنەکانی حکوومەت خۆیان بە هاوبەش بزانن، لە شکستەکانیش خۆیان بێبەری بکەن، ئەوەی لە ماوەی ڕابردوو کردییان لە قۆرغکردنی سنوورەکانی سلێمانی بۆ گیرفانی خۆیان، بردنی پارەی بانکەکانی سنووری سلێمانی بۆ خۆیان، دوژمنیش هەر ئەو جۆرە کارانە دەکات بۆ لاواز کردن و لە ناوبردنی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، یەکێتی بیر لەوە ناکاتەوە خەڵکی هەرێمی کوردستان چاویان لە حکوومەتە لە ڕووی مووچە و ئاوەدانی و خزمەتگوزارییەوە، هەر بارودوخێکی حکوومەت ڕاستەوخۆ کاریگەری دەبێت لەسەر گوزەرانی خەڵك، بەمەش دەریان خست ئەوان هەمیشە بەرژەوەندی شەخسی و تایبەتی بە پێش بەرژەوەندی گشتی دەخەن.

هیوا سابیر، مامۆستا و چالاکوانی کۆمەڵی مەدەنی لە سۆران، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند: ئەگەر بەرژەوەندی وەڵات لەبەرچاو بگرین، بایکۆتکردن ئەوەمان نیشان دەدات کە خۆمان دوژمن و ناحەزی خۆمانین، ئەمەش بەوەی چەند لایەن و حیزبێك هێندەی خراپ ممارەسەی بەرژەوەندییە سیاسییەکانیان دەکەن، تەنانەت لایەنگرانی خۆشیان تووشی کێشەیان کردووە، ئەمەش لە ئەنجامی ململانێیەکانیان دەرهەق بە حکوومەت و نیشتمانەکەمان وەك ئەوەی ڕۆژ لە نێو دەزگایەکانی دەوڵەت و شەو لە دژی حکوومەت، ئیتر لێرەوە تێدەگەین کە ئەم لایەنانە چەمك و تێگەیشتنیان بۆ حیزب و حکوومەت تێکەڵ کردووە، ئەمەش کارەساتە، هەڵبەت حکوومەت بریتییە لە کارگێڕییەکی سیاسی بۆ بەرژەوندی گشتی لە نیشتماندا، هەر بۆیە هەندێك کات دەکرێت لایەنەکان لەناوخۆیان ڕقیان هەبێت و دژ بەیەك بن، بەڵام مافی ئەوەیان نییە ڕقیان لە حکوومەت و نیشتمان بێتەوە دەرئەنجام ئەم هەڵوێستانەش باش نابێت هەر لەبەر ئەوەیە کە ململانێیەکان دژ حکوومەت دەبێت کە گوایە تۆڵە لە حکوومەت دەکەنەوە کە بەشێوەیەك وا نیشان دەدەن حکوومەت تەنیا هی حیزبە و لەم کارەشدا تەنیا نیشتمان خەسارەت دەبێت و دەبێتە هۆکارێك کە کلتووری خاوەندارێتی و موڵکی گشتی لای هەموومان وون بێت".

ئەو چالاکوانە زیاتر دەشڵێ: ئەو حیزبەی تۆڵە لە حکوومەت دەکاتەوە و بایکۆتی دەکات بەوەی کە خراپیمان هەیە، بە شایەنی نابینم حکوومەتێکی باشتری شایەن بێت، چونکە پێشکەوتن و بەرەوپێشچوونمان بەوە پێوانە ناکرێ، کە ئێمە تا چەند باخچەی ماڵەکانمان پاکژن، بەڵکو بەوە پێوانە دەکرێ و دەردەکەوێ تاچەند دوای حەسانەوە و دانیشتن پاکژیی باخچە گشتییەکان دەپارێزین.
کاروان جەلال بەگ، چاودێری سیاسی، بۆ زاری کرمانجی دەڵێت: دوای بەهاری ساڵی ١٩٩١ هەرێمی کوردستان بڕیارێکی قورس و زەحمەتیدا، بە پەیڕەوکردنی سیستمی دیموکراسی، لەبەرئەوەی ناوچەکە و دراوسێیانی هەرێم، ئەو کات نامۆ بوون بە دیموکراسیەت! پارتی و یەکێتی وەکو دوو هێزی سەرەکی لە هەرێمی کوردستان، لە سەرەتای ئەزموونی هەرێمی کوردستان تا ئێستا، بەشێوەی تەوافق دەستەڵاتیان هەبووە، لەگەڵ ئەوەی لە هەموو قۆناغەکان پارتی هێزی زیاتر و لە هەموو هەڵبژاردنێك ژمارەی کورسی زۆر لە یەکێتی زیاتر بووە، بەڵام لەپێناو بەرژەوەندییە باڵاکانی خەڵکی کوردستان سازشی لەسەر زۆر لە مافەکان و ئیستحقاقی هەڵبژاردنی خۆی کردووە.
ئەو چاودێرە، ڕوونیشیکردەوە: کابینەی نۆیەمی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، درێژەپێدەری کارنامەی کابینەکانی پێش خۆیەتی و بەکۆمەڵێك بەرنامەی تۆکمە ئامانجیەتی گۆڕانکاری ڕیشەیی لە تەواوی سێکتەرەکان بکات، لێ هەر زوو یەکێتی لە ڕێککەوتنەکە پاشگەز بووەوە و پشتی لە کابینەکە کرد، لەجیاتی ئەوەی هەوڵبدەن کێشە و ناکۆکیەکان بەشێوەی گفتوگۆ و دانوستان چارەسەر بکەن، لەسەرێك بەشداری حکوومەت و لەسەرێك هاوشێوەی ئۆپۆزسیۆن دژایەتی حکوومەت دەکات، ئەمەش پێچەوانەی هەموو پرەنسیپە سیاسی و یاسایی و ئەخلاقیەکانە، ئەمەش کاریگەری لەسەر پرۆسەی سیاسی و دەوڵەتداری لە کوردستان هەبووە، بۆیە پێویستە هەموو خەڵکی کوردستان ئاگاداربن پارتی بۆ سازان سازشی لەسەر زۆر مافی خۆی کردووە، کەچی یەکێتی هەر ڕۆژە و بیانوێك دەدۆزێتەوە بۆ ڕاکردن لە بەرپرسیاریەتی و شاردنەوەی کێماسیەکانی زۆنی سەوز و کێشە ناوخۆییەکانی.
ئاشکراشی کرد: یەکێك لە بنەماکانی دیموکراسیەت هەڵبژاردنە، کە تێدا خەڵك پاداشت و سزای پارتە سیاسیەکان دەداتەوە، بۆیە پارتی وەکو گەورەترین پارتی سیاسی هەرێمی کوردستان هەموو هەولێك دەدات بۆ ئەوەی خەڵك بەشداربن لە پرۆسەی سیاسی و هەڵبژاردن ئەنجام بدرێت، وەلێ دیسان سەرەڕای بڕینی هەموو بیانووەکانی یەکێتی تا هەنوکە ئامادەنییە بۆ هەڵبژاردن و گەر بشتوانێ بەردەوام دەبێت لە ڕێگری کردنی، لەبەرئەوەی ئەنجامەکەی لای ڕوون و ئاشکرایە.
فەیسەل سادق، لێکۆلەری دکتۆرا لە یاسای گشتی، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند، ململانێی پارت و هێز و بزاوتە سیاسیەکانی کۆمەڵگە کاتێك لە چوارچێوەی بنەما دەستووری و یاساییەکان بێت بە حاڵەتێکی ئاسایی و تەندروست دادەنرێت، چونکە دەرئەنجام بە قازانج و بەرەژەوەندی گشتی تەواو دەبێت، بەوەی پێوەری زیندوویەتی هەر کۆمەڵگەیەك بەڕادەی جمووجۆلە سیاسییە ئاساییەکان و گفتوگۆ و فیکری و بزاوتە ڕۆشنبیریەکەی دەپێورێت.
ئەو لێکۆڵەرە، لە درێژەی قسەکانیدا گوتیشی: ئاشکرایە بابەتی حوکمڕانی لە ڕێگای دەستەڵاتە سەرەکییەکان و دامەزراوە کارگێڕییەکانەوە دەبێت، بەڵام لەهەمان کات ئەو دەستەڵات و دامەزراوانەش لەژێر کاریگەری سیاسیی دان، لەم ڕوانگەیەشەوە زۆرجار پەیوەندی دەستەڵات – حکوومەت، لەگەڵ هەندێك لە هێزە سیاسییەکان دژ یەك دەبن یان پەیوەندی نێوان پارت و هێزە سیاسییەکان ڕەنگدانەوە سلبی لەسەر ئەدای حکوومەت دروست دەکەن، جاری واش هەیە حکوومەت دەبێتە خاڵی ململانێ لەم حاڵەتەشدا بەرژەوەندی گشتی خەڵك مەترسی دەکەوێتە سەر بەهۆی ئەوەی بەرژەوەندی حیزبی جێگای بەرژەوەندی گشتی دەگرێتەوە.
فەیسەل سادق، لێکۆلەری دکتۆرا لە یاسای گشتی، دەشڵێت: سەنگی مەحەکی ڕاگرتنی بەرژەوەندی گشتی بوونی دەستوورە، چونکە بەبوونی دەستوور ماف و ئازادیە گشتییەکان پارێزراو دەبن بەپێچەوانەوەش گرەنتی پارێزراوی بەرژەوەندی گشتی ئەستەم دەبێت کاتێك ململانێ سیاسییەکان لە ئاستێك دەبن هەر لایەك بەدوای ئەجندای خۆیەوە بێت، ئەوەی لە کوردستان و تەنانەت عێراقیش دەگوزەرێت بەداخەوە بە ئاراستەی بەکارهێنانی کێبڕکێی حیزبی بۆ دەستکەوتی حیزبی بەکاردەهێنرێت و زۆر بەڕاشکاوی دەبینرێت.
فەیسەل سادق، ئەوەش دەخاتەڕوو: حیزبی سیاسی هەیە هیچ باکی بە کاری حکوومەتەوە نییە لەکاتێك خۆی بەشێکە لە حکوومەت، خۆی لە تەواوی بەرپرسیاریەتەکان دەدزێتەوە تاکە ئامانجیشی کارکردنە بۆ دەستکەوتی حیزبی ئەمەش شکی تێدا نییە کاریگەری زۆر نەرێنی کردۆتە سەر ئەدای حکوومەت و گرتنەبەری ڕێکارە گونجاوەکان بۆ گەیاندنی زۆرترین خزمەت بە هاووڵاتییان، ئەمە لە کاتێکدایە بەرژەوەندی هاووڵاتییان، بەرژەوەندی گشتییە".

٣٢ ساڵ بەسەر را پەڕینی شکۆداری گەلی کوردستان تێدەپەڕێت

جەماوەری سۆران دژی رژێمی بەعس راپەڕین

سەرۆك بارزانی: قەوارەی هەرێمی کوردستان یەکێکە لە بەرهەمەکانی را پەڕینی خەڵکی کوردستان، دەستکەوتێکی مێژوویی و گرانبەهایە

" ئەو ئازادیەی لە هەرێمی کوردستان هەیە، دەستکەوتی را پەڕینی گەلی کورد بوو"

مورشید برادۆستی - سۆران:

ڕاپەڕینی گەلی کورد لە هەرێمی کوردستان دژی حکومەتی بەعس، ڕووداوێکی گەورە و گرینگ و مێژوویی بوو، دەستکەوت و گۆڕانکاری و وەرچەرخانێکی گەورەی هێنایە ئاراوە، پەرلەمان و حکوومەتی هەرێمی کوردستان، دەرەنجامی ئەو ڕاپەڕینە جەماوەرییەی خەڵکی کوردستان دادەندرێت.

ڕاپەڕینە مەزنەکە، بۆ یەکەمین جار لە ٥ی ئاداری ١٩٩١ لە ڕانیە دەستی پێکرد و تا ٢١ی مانگ بەردەوام بوو، بەو شێوەیە تێکڕایی دامودەزگاکانی ڕژێمی بەعس لە هەرێمی کوردستان کرانە دەرەوە. پێنج ڕۆژ دوای ڕانیە، جەماوەری سۆرانیش ڕاپەڕینیان کرد و توانرا لە چەند کاتژمێرێکدا سەرجەم بنکە و دامودەزگاکانی ئەمنی و سەربازی ڕژێمی بەعس کە ئەو کات زیاتر لە ٤٣ هەزار سەرباز و چەکداری هەبوو لە سنوورەکە کۆنترۆڵ بکەن و ئاڵای پیرۆزی کوردستانی تێدا بەرزبکەنەوە، ڕاپەڕین بە خوێنی سێ شەهیدی قارەمانی دەڤەری سۆران بە ناوەکانی" باقی عزیز شێروانی، شاکر ئەحمەد خان باڵەکی، تاهیر عبدڵلا پیرەوەسی "تەواو بوو.

ئەوانەی بەشداری ڕاپەڕینی سۆرانیان کرد ژمارەیان زۆرە، زاری کرمانجی لەم ڕاپۆرتەدا، بۆچوونی چەند کەسێکی وەرگرتووە، لەسەر دیاری کردنی ڕۆژی ڕاپەڕین و شێوازی هێرش کردنە سەر حکومەت و ڕژێمی بەعس لە ناوچەکە.

یەکەم شوێن کە لە سۆران کۆنترۆڵکرا نەخۆشخانەی گشتی سۆران بوو، جەلال سەعید یەکێك لەو پێشمەرگانەی بەشداریی لە ڕاپەرینەکەدا کردووە، دەڵێ " کۆنترۆڵکردنەوەی نەخۆشخانەکە وەکو یەکەم شوێن بە ئێمە سپێردرا، ئەو کاتە ئەگەر بتکردبایە سێ بەش، تەنیا بەشیکی مەدەنی بوو و دوو بەشەکەی دیکەی سەربازی بوون، بۆیە پێشمەرگە وای پێ باش بوو کە پێنج خوولەك پیش ڕاپەڕین نەخۆشخانەکە ئازاد بکرێت بۆ ئەوەی چارەسەری ئەو کەسانە بکەن کە لە شەڕدا بریندارەبوون، چونکە ئەمە تاکە نەخۆشخانەبوو لە سۆران".

جەلال سەعید، ئەوەش دەڵێ:"ڕۆژی ١٠ی ئاداری ساڵی ١٩٩١، پێش کاتژمێر ١٢ی نیوەڕۆ لەگەڵ چەند هەڤاڵێکم لە دیانا (هەڵکەوت ڕەفعەت، مەلا هیوا، یوسف حەسەن زێڕۆ، جەلال مەحموود) بە ئۆتۆمبێلی شەهاب هەوێلانی بەرەو نەخۆشخانەی سەربازی سۆران بەڕێکەوتین، یەکەم تەقە دژی ڕژێمی بەعس لە پێش نەخۆشخانە بە سەرپەرشتی کرمانج عزەت کرا و هەرزوو توانرا نەخۆشخانەی سۆران کۆنترۆڵ بکرێت کە بەرامبەر نەخۆشخانەش هێزێکی سەربازی زۆری لێ بوون و هەموویان چەکیان دانا و خۆیان ڕادەست کرد. "

هەروەکو جەلال هێمای بۆ دەکات، ڕاپەڕینی سۆران لە ڕێگەی چەند گروپێکەوە ئەنجامدرا کە هەر یەکەو شوێنێکیان بۆ دیاری کرابوو، یەکێکی دیکە لە گروپەکان (عەبدولواحید گوانی، ڕزگار خدر شێخۆ، جەبار حاجی سێودین، مستەفا چاوشین) ، باس لەوەش دەکات، کە هێزەکانی ڕژێم ئیرادەیان بەتەواوی رووخا بوو، تەنیا لە سەروچاوەی دیانا و چەند شوێنێکی دیکە بەرگرییان کرد و لە ماوەی تەنیا کاتژمێرێك ئەو دەڤەرە کەوتە دەست جەماوەر و پێشمەرگە، ئەو شانازییە گەورەیە هەروکوو جەلال سەعید ئاماژەی بۆ دەکات بە خوێنی سێ ڕۆڵەی ئەم شارە تۆمار کرا.

جەلال سەعید لە دوا قسەکانی دا گووتی: " ئەو ئازادی و دیموکراسیەی لە هەرێمی کوردستان هەیە، دەستکەوتی ڕاپەڕینی گەلی کورد بوو، کە ڕزگاری کردین لە کۆت و بەندایەتی، هەبوونی حکومەت و پەرلەمان و ئەو ئاوەدانی و ئازادی و ئارامی و سەقامگیرییەی هەیە دەستکەوتی ڕاپەڕینن، جوانترین خەبات و تێکۆشانیش بەلای منەوە " ڕاپەڕین و ریفڕاندۆم "ە پێویستە بیانپارێزین.

جەبار حاجی سێودین کە دانیشتووی سۆرانە و بەشداربووێکی دیکەی ڕاپەڕینی دەڤەرەکەیە، دەڵێت:" ئاگادارکراینەوە کە بڕیاری سەرۆك بارزنی، کاتژمێر"سفر" هێرش دەکرێتە سەر لیوا و هێزەکانی ڕژێمی بەعس لە سنووری دیانا و سۆران، ئێمە نزیکەی ٣٠ کەس دەبووین و لەشێوەی گروپێك خۆمان ڕێکخست و هێرشی سەر سەربازگەی ڕژێمی بەعسمان کرد لە نزیك گۆڕستانی دیانا کە لیوای ٩٥ی تێدا جێگیر ببوو، ئەوکات کەمێك بەرگرییان کرد، ئێمەش بە توندی وەڵامیان دانەوە، بۆیە بەزوویی خۆیان ڕادەستکرد، دواتر لە چەند شوێنێکی تری دەڤەری سۆران بووە تەقە و بە ماوەیەکی کەم هێزی گەل سەرکەوت بەسەر هێزەکانی ڕژێمی بەعسی داگیرکەر و لە دەڤەرەکە دەرکران،"

جەبار، باس لە ئامانجی ڕاپەرینەکە دەکات و دەڵێ:" ئامانجی ڕاپەڕین کوردستانێکی ئازاد بوو، ئەگەر ئەو ڕاپەڕینە نەکرابایە نەمان دەتوانی بە ئازادی ژیان بکەین، ڕژێمی بەعس خەڵکێکی زۆری لێ شەهید و ئەنفال کردین، گوند و ئاواییەکانی لێ داگیر و خراپ کردین، بۆیە ئاواتی هەر کوردێکی بەشەرەف بینینی دەوڵەتی سەربەخۆی کوردستانە و ئومێد دەکەین تا لە ژیان ماوەین لە سەر دەستی سەرۆك بارزانی کە ئەندازیاری ڕاپەڕینە ئەو ئامانجە مەزنە ڕابگەیندرێت."

مەلا هیوا یوسف، بەشداربوویەکی تری ڕاپەڕینی سۆرانە، بۆ زاری کرمانجی گووتی:" دوای دانانی پلان و دیارکردنی کاتی هێرشکردن، ڕاپەڕین دەستپێکرد، گەرچی سەرەتا چەند برادەرێکمان شەهید بوون، بەڵام لە کۆتایی بەرەی گەل سەرکەوت و سەرجەم ئەو هێزانەی ڕژێمی بەعس کە لە دەڤەرەکە بوونیان هەبوو خۆیان ڕادەستکردو چەککران، دواتر پێشمەرگە دابەزینە ناو شار، ڕاستە ئێمە هێزێکی بە ژمارە کەم بووین، بەڵام ئیرادەیەکی بەهێزمان هەبوو، هەر ئەوەش وایکرد سەرکەوتنی گەورە بە دەست بێنین کە مێژوو بە شانازییەوە تۆماری کردووە."

کرمانج عزەت، بەرپرسی لقی ٢٦ی گوڵانە لە باڵەکایەتی، ئەوکات یەکێك بووە لە ڕێکخستنە نهێنییەکانی پێشمەرگە لە ڕواندز و سۆران، بە زاری کرمانجی گووت:" بەر لە ڕاپەڕین، لە سەرکردایەتی ڕێنمایمان بۆ هاتبوو، لە چوارچێوەی ئەو ڕێنمایە بەرنامە و پلانمان دانا و ژورێکی ئۆپەڕاسیۆنیش لە ماڵی مام عزەت ی باوکم دروست کرا، کە ئەوکات نوێنەری زۆرینەی لایەنەکانی وەك، بەرەی کوردستانی، یەکێتی، شیوعی، مامۆستایانی ئاینی، جەماوەری، ڕێکخستنەکان، خەڵکێکی دیکەی بەشداریان کرد و هەمووومان لەسەر ئەوەی کۆك بووین کە دەبێ ڕاپەڕین لە سۆران هەر بکرێت."

دەرگەڵەیی ئەوەش ناشارێتەوە کە ئەوکات حکومەتی عێراق دەسەڵاتی لاواز ببوو، دەڵێت:"دوای ئەوەی پەیوەندیمان بە چەند یەکەیەکی سەربازی کرد و نامەی تایبەتیمان بۆ کەسایەتییەکان ڕەوانە کرد، لەسەر ئەوەی ڕێکەوتین کە ڕۆژی ١٠ی ئاداری ١٩٩١ ڕاپەڕین لە سۆران ئەنجام بدەین، هەر ئەو کات خەڵك بەشێوەی گروپ دابەش کران و شوێنی هێرشك کردن و چالاکی دیار کرا، بڕیار بوو کاتژمێر ١ی نیوەڕۆی هەمان ڕۆژ دەستپێبکەین، بەڵام بەهۆی گەڕانەوەی لیوایەکی ڕژێمی بەعس ناچاربووین، ڕاپەرین بەر لە کاتی خۆی زووتر دەستپێبکەین، بۆیە هەر کۆمەڵێك بۆ لای شوێنێکی سەربازی عێراق لە سۆران بەڕێکەوتن و بەپێی پلانی دیاری کراو هێرشمان دەست پێکرد."

کرمانج عزەت، ئەوەش دەڵێ:"لەگەڵ پۆلێك لە هەڤاڵان بەرەو نەخۆشخانەی سۆران چووین، نزیکەی ٢٠٠ سەربازی لێ بوون، حکومەتی بەعسیش ئامێرەکانی پەیوەندی لاسلکی لە ترسی لێدانی فڕۆکە بۆ نێو نەخۆشخانەکە گواستبوویەوە، بۆیە لە دوای کاتژمێر ١١ی نیوەڕۆ بە هاوڕێیەتی د. وڵات، مریەم زێڕۆ، هەڵکەوت ڕەفعەت، یوسف زێڕۆ، جەلال سەعید، وەلی، د. فریا و چەند برادەرێکی دیکە، چەند گولەیەکم بە ئاسمانەوەنا وەك هێمایەك بۆ هێرشکردن، ئەمەش وەك یەکەم تەقەی ڕاپەڕین لە سۆران دەستی پێکرد، تێکڕای پاسەوان و هێزی ڕژێمی بەعس لە نەخۆشخانە چەکیان دانا و خۆیان ڕادەست کرد، لە یادمە کارمەندان و پەرستارەکانی نەخۆشخانەی سۆران خۆشیان دەربڕی و بژی کورد و بژی پێشمەرگەیان دووپات دەکردەوە. دواتر لەهەموو شوێنەکانی ئیدارەی سۆران، وەك ڕواندز، بەرزێوە، باڵەکیان، بادلیان، دیانا، سەنتەری سۆران، باپشتیان و شوێنەکانی دیکە، هەمووی کۆنترۆڵ کرا و تا کاتژمێر ١ی نیوەڕۆ ڕژێمی بەعس ودەرنرا و سۆران بەگشتی ئازاد کرا."

لە بەردەوامی قسەکانیدا، کرمانج دەڵێت:"سێ مەفرەزەی پێشمەرگە ئەوکات گەیشتنە سۆران، بەسەرپەرشتی عەبدولڕەحمان مەلا ڕەسول و شەهید قادرە سۆر و پۆلێك لە پێشمەرگە، هاوکات، مەفرەزەیەکی یەکێتی بە سەرپەرشتی شەهید جەلال حاجی و مەفرەزەیەکی تریش پێشمەرگەی سۆشیالست بە سەرپەرشتی ئەنوەر سەعید ئاغا، بەشداریان کرد لە یەکێك لە سەنگەرەکان.

به گووتەی بەشداربووانەی ڕاپەڕین، هەر هەمان ڕۆژ نزیك کاتژمێر ٣ی ئێوارە، کۆپتەرێکی سەربازی عێراق دەگاتە باپشتیان، فەرماندە سەربازییە باڵاکانی سوپای ئەوکاتی عێراق لەوێ گواستراونەوە، بۆیە تەواوی فرقە و هێزەکانی دیکەی بەعس کەوتنە دەست جەماوەری سۆران و پێشمەرگە، بەپێی زانیارییەکانی زاری کرمانجی، ژمارەی ئەو کاتی سەربازانی عێراق لە سۆران، زیاتر لە ٤٣ هەزار سەرباز بوون، بە چەکی گەورە و بچووکەوە خۆیان ڕادەست کرد.

"لە را پەڕین حکومەتی عێراق ٤٣ هەزار سەربازی لە سۆران هەبوو"

دوای سێ ڕۆژ لە ڕاپەڕین، لە ١٣ی ئاداری ١٩٩١ سەرۆك بارزانی بە یاوەری وەفدێکی بەرەی کوردستانی، لەلایەن جەماوەری ئیدارەی سۆران پێشوازی گەرمیان لێ کرا و خۆشی و شادی تێکەڵی یەکتر بوو.

باسی لەوەشکرد، ئەوکاتەی ڕاپەڕین کرا، ئیدارەی سۆران بەگشتی تەنها پێنج هەزار کەس لێ بوو، زۆربەی گوند و ئاوایەکان لەبەر ڕژێمی بەعس و نائارامی چۆڵکرابوون، خەڵك لە ژیانێکی ناخۆش دەژیا، خۆشبەختانە ئێستا سۆران شارێکی جوان و ڕۆژ بە ڕۆژیش ئاوەدانتر دەبێت و نزیکەی ٤٠٠ هەزار کەسی لێ دەژیت و کوردستانیش لە سەربەخۆی نزیك دەبێتەوە، بۆیە پێویستە لەسەر هەمووومان ڕاپەڕین بپارێزین، یەکڕیز و تەبابین، ئەو هەرێمە کە بەخوێنی هەزاران شەهید دروستبووە، خۆشمان بوێت و بەرگری لێبکەین."

نامەی هەریەك لە سەرۆك بارزانی و نێچیرڤان بارزانی کە بۆ کرمانج و عزەت دەرگەڵەیی باوکی نێردراوە، تیایدا باس لە بڕیاری پارتی دیموکراتی کوردستان و فەرمانی سەرۆك بارزانی دەکات سەبارەت بە ئەنجامدانی ڕاپەڕین لە سنووری سۆران، لەو بارەیەوە، کرمانج عزەت، گووتی:"ئەو نامانە لە ئەنجامی نامەیەکی ئێمە وەڵامدرانەوە، ئاماژە بە گونجاویی کاتەکە بۆ ڕاپەڕین و ئامادەکاریی سەرکردایەتی بەرەی کوردستانی و چەندین بابەتی دیکە کردبوو، وەڵامی نامەکەمان بریتی بوو لە نامەیەکی نێچیرڤان بارزانی و هەندێ هاوپێچ و نامەیەکی سەرۆك بارزانیش بۆ عزەت دەرگەڵەیی باوکم، ئەوکات سەرۆك بارزانی و پارتی دیموکراتی کوردستان و سەرکردایەتی بەرەی کوردستانی بڕیاری ئامادەکاریی تەواویان دابوو بۆ ئەنجامدانی ڕاپەڕینی خەڵکی کوردستان و پێشمەرگە لە دژی ڕژێمی بەعس".

به بۆنەی ٣٢مین ساڵیادی ڕاپەڕینی مەزن و شکۆداری گەلی کوردستان لە ئاداری ١٩٩١، مەسرور بارزانی سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان، گەرمترین پیرۆزبایی ئاراستەی گشت کوردستانییان و پێشمەرگە قارەمانەکان و بنەماڵەی سەربەرزی شەهیدان دەکات .

سەرۆکی حکومەتی هەرێمی کوردستان، دووپاتی کردەوە:"ڕاپەرینی شکۆداری ١٩٩١، بەرهەمی یەکریزی و یەکگرتوویی هێزە کوردستانییەکان و پێکهاتە جیاوازەکان و چین و توێژەکانی خەڵکی کوردستان بوو، کە وەرچەخانێکی مێژوویی لە خەبات و تێکۆشانی گەلی کوردستان لە پێناو ڕزگاربوونی لە ستەم و چەوساندنەوە و داگیرکاری و بەدەستهێنانی ئازادی دروست کرد.

مەسرور بارزانی، ئەوەشی خستەڕوو، ڕاپەڕین پەیامێکی ڕوون و زوڵاڵی خەڵکی کوردستان بوو بۆ هەموو جیهان ، کە ژێردەستەیی و داگیرکاری ڕەتدەکاتەوە و دەیەوێ بە سەربەرزی و شکۆمەندانە بژی.

لەم یادە پیرۆزەدا، جەخت لە هاوهەڵوێستی و تەبایی خەڵکی نیشتیمانپەروەری کوردستان دەکەینەوە بۆ داکۆکیکردن لە دەستکەوتەکانمان و مافە دەستوورییەکانی گەلی کوردستان، کە بە هەموو شێوەیەك، بەرگریان لێ دەکەین و دەستبەرداریان نابین و بەردەوام دەبین لە کاروانی ئاوەدانکردنەوە و گەشەپێدانی کوردستان.

لە ساڵیادی ڕاپەڕیندا، سەری ڕێز و نەوازش بۆ شەهیدانی نەمری ڕاپەرین و گشت شەهیدانی کوردستان دادەنوێنین.

سەرۆك بارزانی بە بۆنەی سی و دووەمین ساڵیادی ڕاپەڕینە مەزنەکەی گەلی کوردستان پیرۆزبایی لە خانەوادەی سەربەرزی شەهیدان و پێشمەرگە قارەمانەکان و هەموو خەباتگێڕ و ئازادیخواز و نیشتیمانپەروەران و سەرجەم خەڵکی کوردستان دەکات.

لە پەیامەکەدا، سەرۆك بارزانی ڕایگەیاند: " ڕاپەڕین لە سایەی ئیرادەی ئازادیخوازیی گەلی کوردستان و، قارەمانێتی پێشمەرگە و پلان و یەکڕیزیی لایەنەکانی ناو بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردستان هاتە دی و سەرکەوتنی بەدەست هێنا. ڕاپەڕین ئەو ڕاستییەی بۆ دۆست و دوژمن سەلماند کە ستەمکاری و تۆقاندن هەرگیز ناتوانێ ئیرادەی ئازادیخوازی لە ناخی گەلی کوردستان خامۆش بکات. ڕاپەڕین هەڵگری بەهاو ئامانجی بەرز بوو، بۆ ئەوە بوو گەلی کوردستان ئازاد بێ و ژیانێکی سەربەرزانەی لە وڵاتی خۆیدا هەبێت.

سەرۆك بارزانی، لە یادی ڕاپەڕیندا، گووتیشی:" هەزاران سڵاو بۆ شەهیدانی ڕاپەڕین و هەموو شەهیدانی ڕێگەی ڕزگاریی کوردستان دەنێرین و جەختیش لەوە دەکەینەوە، قەوارەی هەرێمی کوردستان کە یەکێکە لە بەرهەمەکانی ڕاپەڕینی خەڵکی کوردستان، دەستکەوتێکی مێژوویی و گرانبەهای گەلی کوردستانە. ئەو دەستکەوتە دەبێ بپارێزرێ و بەهێز بکرێت و نابێ بە هیچ شێوەیەك کار بۆ لاوازکردن و بەلاڕێدابردنی ئەو بەها و ئامانجانە بکرێ کە گەلی کوردستان لەپێناویدا ڕاپەڕینی کرد".

"لە را پەڕینی سۆران ٣ کەس گیانی خۆیان بەخت کرد"

گوندنشینان داوای خزمەتگوزاری زیاتر دەکەن

ڕاپۆرت–محەمەد هەسنانی

دانیشتووانی گوندەکانی ئیدارەی سۆران، داواکارن لە لایەنە پەیوەندیدارەکان، ئاوری زیاتر لە گوندنشینان بدرێتەوە، لە ڕووی پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری لە بوارە جیا جیاکاندا، تا دیهاتەکان زیاتر بوژانەوە بەخۆیانەوە ببین و چیتر خەڵکی کۆچ نەکات بۆ شارو شارۆچکەکان.

لای خۆیەوە فەرزنگ ئەحمەد لاوکە، بەڕێوەبەری ناحیەی دیانا، لە سنووری قەزای ناوەندی سۆران، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند: " بەهاوکاری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران و قەزای ناوەندی و لایەنە پەیوەندیدارەکان، جگەلە حزمەتگوزارییەکانی سەنتەری ناحیەی دیانا، لە پلان و بەرنامەماندا هەیە کە بایەخی زیاتر بە گوندەکانی سنوورەکەمان بدەین، لە ڕووی پڕۆژە خزمەتگوزارییەکانی وەك چاككردنی ڕێگاوبان و پڕۆژەی ئاوی خواردنەوەو کارەباو پەروەردەو تەندروستی و کشتوکاڵ و گشت ئەو خزمەتگوزاریانەی بۆ گوندەکان گرنگ و پێویستن، هەروەها چاککردنی ڕێگاو بانەکانی ڕەز و باخ و شوێنە کشتوکاڵییەکان و هتد".

گووتیشی: " هەروەك پێشتریش بە پێی ئەو بوودجەیەو ئیمکانیاتەی لە بەردەستماندا هەبووە، خزمەتگوزاری جۆراجۆرمان پێشکەش بە گوندنشینان کردەوەو بەردەوامیش دەبین لەسەر ئەو کارو پڕۆژانەمان، لە پێناو ئەوەی خەڵکی گوندەکان چیتر کۆچ نەکەن بۆ شارو شارۆچکەکان، بەڵکوو بە پێچەوانە بگەڕێنەوەو گوندەکانیان ئاوەدان بکەنەوە".

هەروەها پێشتر هەڵگورد شێخ نەجیب سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەوانیدا تائکید لەسەر زیاتر پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری بە گوند نشینان کردەوەو ئاشکراشی کرد، کە سەدان گووندی سنوورەکە پڕۆژەی خزمەتگوزاریان پێشکەش کراوە، لەگەڵ چاککردنی ڕێگاوبانی ڕەزوباخەکان و چەندین ئەو پڕۆژەی دیکەی جۆراو جۆر، بەردەوامیش بەو جۆرە کارو پڕۆژانە دەدرێت و کاروانی خزمەتگوزارییەکانی کابینەی نۆیەم و ئیداری سۆران درێژەیان دەبێت.

داوا لە هاووڵاتییان دەکرێت مامەڵەی کڕینی ئۆتۆمبێلی بێ سەرەتا نەکەن

محەمەد هەسنانی–سۆران

ئەو کاسبکار و کەسانەی ئۆتۆمبێلی بێ سەرەتا لێدەخوڕن، دەڵێت " زۆرجار گرفتمان بۆ درووست دەبێت و دەست بەسەر ئۆتۆمبێلەکەمان دادەگیرێت و ڕووبەڕووی سزای پێبژاردن دەبینەوەو داواکارن چارەسەرییەکیان بۆ بدۆزرێتەوە، سەرپەرشتیاری ئیدارەی سۆرانیش، داواکارە لە هاووڵاتیان مامەڵە بە ئۆتۆمبیلی تۆزوباو بێ سەرەتا نەکەن، چونکە پێچەوانەی هەموو یاسایەکی هاتوچۆیە.

هەژار حەکیم، بەڕێوەبەری ڕاگەیاندن و پەیوەندییەکانی ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، بە زاری کرمانجی گووت: " لەم ماوەی ڕابردوو هەڵگورد شێخ نەجیب، سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، لەگەڵ خاوەنی ئۆتۆمبێلە بارهەڵگرەکان (کیا) بێ سەرەتا یان تۆزوبا کۆبووەوە، لە گفتوگۆیەکی کراوەدا، کە بەڕێوەبەری هاتووچۆی سۆران، جێگری سەرپەرشتیاری ئیدارەی سۆران بۆ کاروباری کارگێڕی، قائیمقامی قەزای ناوەندی سۆران، قائیمقامی قەزای چۆمان، بەڕێوەبەری گواستنەوەی سۆران ئامادەبوون".

گووتیشی: " سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران بە ووردی باسی لەو جیاکارییە یاساییانە کرد، کە پۆلیسی هاتووچۆ لە بەرامبەر ئۆتۆمبێلی ژمارەکراو بەکاردەهێنێت، بەڵام ناتوانرێ سزای بارهەڵگرانی بێ سەرەتا بدرێ، بۆیە نایەکسانی دروست بووە و ماف خاوەن ئۆتۆمبێلی ژمارەکراو پێشێل دەکرێ و لە هەمان کاتدا ئۆتۆمبێلی بێ تابلۆ سەرپێچی سەر یاساکانی هاتوچۆش دەکەن".

سەرپەرشتیاری ئیدارەی سۆران راشیگەیاند: "بڕیارەکانی ئیدارەی سەربەخۆی سۆران بەهیچ شێوەیەك لە دژی بەرژەوەندی کاسبکاران نییە و نەبووە، بە پێچەوانەوە هاووڵاتییان و کاسبکاران هان دەدەین مامەڵە بە ئۆتۆمبیلی بێ سەرەتا نەکەن تا خواستیان لەسەر نەمێنێت، چونکە بەکارهێنانی هەموو ئۆتۆمبێل و بارهەڵگری بێ سەرەتا پێچەوانەی هەموو یاسایەکی هاتوچۆیە".

بەپێی زانیارییەکانی زاری کرمانجی، هاوشێوەی بەشێك لە شارو شارۆچکەکانی دیکەی هەرێمی کوردستان، لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، چەندین ئۆتۆمبێلی بێ سەرەتا هەن، لە دوو ساڵی ڕابردوو بەشێك لەوانە لەلایەن بەڕێوەبەرایەتی هاتووچۆی سۆران تۆمار کراون و چاوەڕوانی لایەنە پەیوەندیدارەکانن تا ڕێگە چارەیەکیان بۆ بدۆزرێتەوە، بە پێدانی ژمارە یان کارتێکی تایبەت بە هاتووچۆ کردن.

هاووڵاتییانی ڕواندز داواکارن بەنداو و پۆندی گلدانەوەی ئاو لە سنوورەکەیان دروست بکرێن

ڕاپۆرت–محەمەد هەسنانی

هاووڵاتییانی قەزای ڕواندز و دەورووبەری خوازیارن لە سنوورەکەیان بایەخ بە درووستکردنی بەنداو و پۆندی گلدانەوەی ئاو بدرێت، قائیمقامی قەزای ڕواندزیش ئاشکرای دەکات: " دیزانیی بەنداوێك لە سنوورەکەیان کراوەو حکوومەتی هەرێمی کوردستانیش بۆ ڕووبەڕوو بوونەوە لێکەوتەکانی کەم بارانی، پلانی دروست کردنی پۆندی گلدانەوەی ئاو جێبەجێ دەکات.

وەك هاووڵاتییانی سنووری قەزای ڕواندز لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران بۆ زاری کرمانجی باسی لێوەدەکەن: " بەپێی هەڵکەوتەی ناوچەکەیان و بوونی سەرچاوەی ڕووبارو ئاوییەکان، گرنگە هەوڵی ئەوە بدرێت چەند بەنداوێك و پۆندی گلدانەوەی ئاو لە سنوورەکە درووست بکرێت، بە تایبەتیش لە خەرەندی ڕواندز و خاڵەڕەش و چەند شوێنێکی دیکە، بۆ ئەوەی ئاوەکە لە شوێنەکە کۆبکرێتەوە، ئەمەش هەم بۆ دانیشتووانی شارەکەو دەورووبەریشی سودو قازانجی زۆری دەبێت، هەروەها هۆکاری باش دەبێت، بۆ ئەوەی زیاتر سەرەنجی گەشتیاران بۆ ناوچەکە ڕابکێشێت".

هەروەك داواکارن لە سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران و قائیمقامی قەزای ڕواندز و لایەنە پەیوەندیدارەکان، بۆ ئەم مەبەستە هەوڵێکی جددی بدرێت بۆ ئەوەی کار لەسەر درووستکردنی بەنداوێکی گەورە بکرێت لە ناوچەکە، هەروەها لە هەندێك شوێنی دیکەش پۆندی گلدانەوەی ئاو درووست بکرێن، بۆ ئەوەی ببێتە ڕێگرییەکیش بۆ بە فیڕۆ نەچوونی ئاوو، سوودیشی هەبێت بۆ ئاژەڵداری و کشتوکاڵیی سامانی ماسی و هتد...

لای خۆیەوە ئەحمەد قادرەسۆر، قائیمقامی قەزای ڕواندز، بەزاری کرمانجی گووت: "جگەلە کارو پڕۆژە خزمەتگوزارییەکانی دیکەی شارەکەمان و گوندەکانی، هەوڵمانداوە بایەخ بە بواری درووستکردنی بەنداو و چەند پۆندێکی گلدانەوەی ئاو لە خەرەندی ڕواندز و دۆڵی ئاکۆیان و چەند شوێنێکی دیکەی سنووری ڕواندز بدرێت، هەروەك لە ماوەی ڕابردوو دیزاین بۆ شوێنێکی خەرەندی ڕواندز کراوە بۆ درووستکردنی بەنداوێك و بەرزکراوەتەوە بۆ سەرووی خۆمان بۆ ئەوەی لەداهاتوودا دەست بەکارەکانی بکرێت، ئەمەش بە پڕۆژەیەکی زۆر گرنگ و پێویستی دەزانین لە چەندین ڕووەوە".

قائیمقامی قەزای ڕواندز، گووتیشی: " هەروەها وەك لایەنە پەیوەندیدارەکانی ڕواندز و بەڕێوەبەری سەرچاوە ئاوییەکانی سۆران، بەمەبەستی بینین و دەستنیشانکردنی چەند شوێنێك بۆ درووستکردنی پۆندی گلدانەوەی ئاو، دۆڵی ئاکۆیانمان لە سنووری قەزای ڕواندز بەسەر کردەوە، بۆ ئەوەی شوێنەکە بخرێتە بەرنامەو پلان و لە داهاتوودا کار لەسەر ئەم جۆرە پڕۆژانە بکرێت و بتوانرێت ئەم شوێنانەی پێویست و گونجاون، پۆندی گلدانەوەی ئاویان بۆ درووست بکرێت، هەروەك درووستکردنی پۆندی ئاو لە بەنداو ئاسانترەو خەرج و گوژمەی کەمتری دەوێت".

ئاماژەی بەوەشدا : " حکوومەتی هەرێمی کوردستان بۆ ڕووبەڕوو بوونەوە لێکەوتەکانی کەم بارانی، پلانی دروست کردنی پۆندی گلدانەوەی ئاو جێبەجێ دەکات، بە ئامانجی چەند سودێکی گرنگ لەوانە زیاد کردنی ئاوی ژێر زەوی، بەکارهێنانی بۆ بە خێو کردنی مەڕ و ماڵات، کشتوکاڵی و گەشت و گوزار و چەندین سوودی دیکە، ئومێدەوارین هەوڵەکانمان لە ڕووی ئەندازەیی و جیۆلۆجی ئەنجامی باشی هەبێت، بۆ ئەوەی لە چوارچێوەی پلانەکانی حکوومەت جێگایان بۆ بکرێتەوەو بخرێنە بەرنامەو پلانی داهاتوو.

ئەو ئاوەی بۆ هاووڵاتییانی سۆران دێت تا چەند تەندروستە؟

زاری کرمانجی–سۆران:

بەڕێوەبەری ئاوی سۆران، لە بارەی پشکنینی ئاو و پاکی سەرچاوە ئاوییەکانی سنووری بەڕێوەبەراتیەکەیان بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند: ئاوی سۆران پاکە و لەو ڕووی تەندروستییەوە هیچ گرفتێکمان نییە، لەگەڵ ئەوەش تاقیگەی تایبەت بە خۆمان هەیە بەردەوام پشکنین بۆ ئاو دەکەین، تەندروستی سۆرانیش مانگانە پشکنینی ئاوەکە دەکات و تائێستا هیچ گرفتێکمان نەبووە".

تەحسین سەعدوڵڵا، بەڕێوەبەری ئاوی سۆران، ڕوونیشیکردەوە: سەرچاوە ئاوییەکانمان پاکن، تەنها سنووری ئاوی بێخاڵ نەبێت لەکاتی دابارین ئاوەکەی بۆ ماوەی مانگێك لێل دەبێت، دواتر دۆخەکە ئاسایی دەبێتەوەو لەوێشەوە گرفتێکی وامان نییە و ئاوێکی پاکە.

ئەو کەسانەی قیستی پێشینەکانیان ناگەڕێننەوە مووچەی کەفیلەکانیان رادەگیرێت

زاری کرمانجی–سۆران

ئەو کەسانەی وەك هاووڵاتی پێشینەیان وەرگرتووە، ئەگەر لەکاتی دیاریکراو قستەکانیان نەگەڕێننەوە، سووی زیاتری دێتەسەر قەرزەکە لە هەمانکاتیشدا مووچەی کەفیلەکانیان رادەگیرێت.

فەرهاد جەلال، بەڕێوەبەری بانکی خانووبەرەی سۆران، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند:" ئەو کەسانەی کە فەرمانبەرن و پێشینەی خانووبەرەیان لەسەر مووچەکانیان وەرگرتووە، بەهۆی چەند هۆکارێك چەند ساڵێکە پێشینەکانیان لێ نەگێڕدراوەتەوە".

ئاشکراشی کرد: "ئەو کەسانەی وەك هاووڵاتی پێشینەیان وەرگرتووە، ئەگەر لەکاتی دیاریکراو قستەکانیان نەگەڕێنەوە وێڕای ئەوەی ساڵانە سووی زیاتری دێتەسەر، لە هەمانکاتیشدا مووچەی کەفیلەکانیان رادەگیرێت، بۆیە پێویستە لەکاتی خۆی پێشینەکانیان بگەڕێننەوە.

بازاڕی جنێونووسان جمەی دێ

جەبار عەلی

١–

سەرم لەوە سوڕماوە! لە تۆڕەکانی کۆمەڵایەتی، جنێو بە خوا، خاك، خەڵك، هەموو پیرۆزی و ئادابی گشتی دەدرێت، بەکارهێنەرانی تۆڕە کۆمەڵاتییەکان هەموو سنوورێکیان لە سوکایەتی و ناوزڕاندن و جنێودان بەزاندووە، کوردەواری گوتەنی" دۆ و دۆشاویان تێکەڵ کردووە" دوو یانەی وەرزشیی ئەورووپا یاری دەکەن، بینەران و هەوادارانیان بە بردنەوەی یانە دڵخوازەکەیان چێژ وەردەگرن، دژەکانیش دڵتەنگ دەبن، کەچی لێرە هەرچی قسەی سووك و دوور لەبەها کۆمەڵایەتییەکان بە یەکتر دەڵێن، ئاخۆ دەبێ پاڵنەر و هۆکارەکان چین؟ بۆچی ئەو هەموو گەنجە جوانە خووی بەجنێودان بەیەکترییەوە گرتووە، باوەڕبفەرموون، کاتێ سەیری لاپەڕەیەکی وەرزشی یان کۆمەڵایەتی، سیاسی دەکەیت شەرم دادەگرێت قسە و توانج و پلارەکانیان بخوێنیتەوە، هەمووی سواری کەللەی شەیتان بوون و بە نزا و نووشتەش لە قسەی خۆیان نایەنەخوارێ، ئەمەش نیشانەی پرسیار هەڵدەگرێت ئایا بەڕاستی پەروەردەی خێزانیمان هێندە کرێت و ناپەسەندە؟! نەوەیەکی وەها جنێودەر تۆڕەکانی تەنیووە، من وای دەبینم بەشێکی فەرهەنگی جنێوونووسەکانی شەڕی ناوخۆ بێت، خزابێتە ناو جیهانی تەکنەلۆژیا، چونکە هەندێك لە سیاسییە دۆڕاوەکانی شەڕی ناوخۆ پشتیوانی ماددی هەندێ سایتیان دەکرد، کەوا ئاودەست و تەوێل و گوفەکە و جنێو پۆست ناویان دەهێنرا.

٢–

جنێودان بووەتە ژێدەری داهات و ڕوویەکی بازرگانی وەرگرتووە، ڕێك لە بەهای کاڵای هەفتە بازاڕەکان دەچێ، هەندێك کەسی ناپێگەیشتووی ناو تۆڕەکانی کۆمەڵایەتی، دەرچەی چوونە ناو پڕۆفایلەکانیان گارە داوە، هەموو زانیارییەکانی خۆیان کلۆم داوە، نازانیت کێیە و لە کوێیە؟ کوڕ و کچی کێیە؟ ڕێك دێتە ناو نووسینەکانت بە پێخواسی بەناو دەکەوێت، هەیانە نووسینەکە ناخوێنێتەوە، لەخۆیەوە دێ لەسەر (Replay) لە نینۆکەوە تاکو تەوقی سەر پێدادێت و جنێو دەدات بۆخۆشم چەندانجار لەسەر نووسینێك، کەسانێك بێ ئەوەی دوور و نزیك بمناسن یان بیاناسم لە کۆمێنتێکدا هەزار یەك جنێو و قسەی نابەجێیان بۆ نووسیووم، منیش هەر بۆیان دەنووسمەوە: سوپاست دەکەم. گەورەیت نواند. جا فێلێکی ترتان پێ بڵێم: قورمەساغی وا هەیە دوو دانەی هەیە، یەکێکیان ڕاستەقینە و ئەویتریان ساختە، بە ساختەکەی پێدادەڕشێتەوە و هێلنج دەکات، بەویتریشیان بەڕەڤانیت لێدەکات. ئەمانە جنێودەری جادووگەری فریوودەرن، بەرانەکینێ دەستیان ئاشکرایە.

٣–

لە مێژوودا (عەشتار) لە بابل و (کرونوس) لە گریك یەکەم کەسبوون لە گوتارەکانیان سوکایەتی و جنێویان بۆ کەسی بەرامبەر بەکارهێناوە و (بارون سمیدی) یەکەم سیاسی بوو کە جنێوی بەکاردەهێنا، ئەوانەی زۆر جنێو دەدەن، دەڵێن ڕاهاتوون یان خوویان پێوەگرتووە و ناتوانن واز بهێن. دەگوترێ لە ئەورووپا پۆڵۆنییەکان جنێوفرۆشترین نەتەوەن. جنێوی سوێدیش زۆر نەرمترە لە جنێوی گەلانی دیکە. لە پەرلەمانی ئەڵمانیا جنێودان بەیاسا قەدەخە کراوە، یەك (کۆمێنت) جنێودان دوو ساڵ زیندانی کردنی بەدوواوەیە، لە عێراق یاسای ژمارە(١١١) ساڵی ١٩٦٩ و لە کوردستان یاسای ژمارە (٦) ساڵی ٢٠٠٨ و یاسای ژمارە(٣٥)ی ساڵی ٢٠٠٧ تایبەت بە ڕۆژنامەگەری باسی سزای جنێودان و جنێودەر کراوە. مامۆستا "یوسف عوسمان"ی دەروونناس لەبارەی جنێودانەوە دەڵێت: لەڕووی دەروونییەوە، جنێودان هەڵچوونێکی نەرێنی ناخی کەسێکە کە ناتوانێت بەرگری بوێرانە لە بابەتێك بکات یاخود وەڵامێکی زانستی و ڕێکی هەبێت بۆ کەسی بەرامبەر، دەروونزانەکان دەڵێن: جنێودان لاوازی و هەستکردنە بە گرێی کیماسی و تۆڵە سەندنەوە لە کەسی بەرامبەر، و تێنەگەیشتنە لە بابەتەکە" جنێودان بە هەموو جۆرەکانیەوە شڵەژانی دەروونیە لە قالبی شەڕانگێزی ڕەش). ئەگەر ئەم وەسفەی بواری دەروونناسی بکەینە پێوەری هەڵسەنگاندن دەگەینە ئەو گومانەی کەوا پێدەچێت پتر لە نیوەی بەکارهێنەرانی تۆڕێن جڤاکی نەخۆشن و لە پەروەردا کردندا وێران و لە ڕەفتار و گوفتاردا ناساخلەمن.

نزیکەی ١٧ کاتژمێر کارەبای نیشتمانی دەدرێت بە هاووڵاتییانی سنوورەکەمان

فەرهاد یونس، بەرپرسی فەرمانگەی کارەبای بارزان: لە ماوەیەکی نزیکدا پێوەری زیرەك لە ناوچەکە دەبەسترێت

"گوند هەیە یەك ماڵی لێیە کارەبامان بۆ راکێشاوە"

مستەفا دۆلەمەری– بارزان:
لە دیدارێکی هەفتەنامەی زاری کرمانجیدا، فەرهاد یونس، بەرپرسی فەرمانگەی کارەبای بارزان لە سنووری قەزای مێرگەسۆر، باس لە رەوشی کارەبای سنوورەکە دەکات و، دەڵێت:" لە گەڵ هاتنی وەرزی بەهار، کاتژمێرەکانی پێدانی کارەبا زیادی کردووە و لە ئێستادا نزیکەی ١٧ کاتژمێر کارەبای نیشتیمانی دەدرێت بە هاووڵاتییان و هاوبەشانی سنوورەکەمان، ناشی شارێتەوە، بەهۆی دروست بوونی قەیرانی دارایی لە سالانی رابردوو و پابەند نەبوونی هاووڵاتییان بە پێدانی کرێی کارەبا بەو هۆیەوە قەرزێکی زۆریان لەسەر کۆبۆتەوە، بەڵام ئێستا تا رادەیەك هاوبەشانی کارەبا قەرزەکانیان دەگەڕێننەوە. دەشلێت:" تەواوی گوند و ئاواییەکانی سنووری بارزان کارەبای نیشتیمانییان هەیە تەنانەت گوند هەیە یەك ماڵە کارەبامان بۆ راکێشاوە.
بەرپرسی فەرمانگەی بارزان، دەشلێ:" تا ئێستا هیچ هاوبەشێکی کارەبا لە سنوورەکەمان لەسەر نەدانی پارەی کارەبا سزا نەدراوە و کارەبای هیچ کەسیش نە بڕاوە، بڕیاری □ ١٥ داشکاندن لە قەرزی کارەبا کاریگەری زۆری لەسەر دانەوەی قەرز هەبووە، کاتێك ئەو داشکانە تەواو بوو خەڵك کەمتر قەرزی کارەبا دەگەڕێننەوە، دوای ئەم بڕیارە شێوازی قستمان هەیە بۆ ئەو هاوبەشانەی پارەی کارەبا قەرزارن و دەتوانن سەردانمان بکەن بۆ ئەوەی قەرزەکەیان بەشێوەی قست بدەنەوە.
فەرهاد یونس، بەرپرسی فەرمانگەی کارەبای بارزان، ئاماژەی بەوەشدا:" لە سنووری قەزای مێرگەسۆر تا ئێستا پێوەری زیرەك نەبەستراوە، بەڵام بەپێی زانیارییەکانی ئێمە لە ماوەیەکی نزیکدا پێوەری زیرەك لە سنووری مێرگەسۆر بەگشتی دەبەسترێت، نزیکەی چەند مانگێکە لێژنەی بڕینی کارەبا لە سنووری فەرمانگەی بارزان دەستی بە کارەکانی کردووە و ئەو بازرگانانەی ڕێژەیەکی زۆر پارەی کارەبا قەرزدارن داوایان لێ دەکەین سەردانی فەرمانگەی کارەبا بکەن و ئەو بڕە پارەیە چ بە شێوەی قست بێت، یان هەمووی لەسەر یەك بێت بدەن.
روونی کردەوە:" ماوەیەکە پێدانی کارەبای نیشتیمانی لە دەڤەری بارزان گۆڕانی بەسەرداهاتووە و باشە، بەشێوەیەك لە نێوان ١٦ بۆ ١٧ کاتژمێر کارەبای نیشتیمانی دەدرێت بە هاووڵاتییان و ئەو کاتەی کارەبای نیشتیمانیش نەبێت کارەبای مۆلیدە دەدرێت بە هاوبەشان، واتە ٢٤ کاتژمێر کارەبا دەدرێت بە هاووڵاتییان بێجگە لەو گوندەکان، چونکە بەشێك لە گوندی بچوك لە سنوورەکەمان هەن، بەهۆی کەمی ماڵ مۆلیدەیان بۆ دابین نەکراوە، واتە ئەو گوندانە تەنها سوود لە کارەبای نیشتیمانی وەردەگرن، بەڵام ئەمساڵ بە بەراورد بە سالانی پێشتر بە گشتی کارەبای نیشتیمانی لە سنووری بارزان باشتر بوو، سالانی رابردوو لە وەرزی زستان نزیکەی ١٠ کاتژمێر کارەبای نیشتیمانی دەدرا، ئەم ساڵ تا رادەیەك باشترە، هیواداریین لە سالانی ئایندە کارەبای نیشتیمانی باشتریش ببێت.
ئەو بەرپرسەی کارەبا، دووپات لەوەدەکاتەوە، لە سنووری فەرمانگەی بارزان هیچ گوندێك نییە کارەبای نیشتیمانی بۆ نە چووبێت، گوند هەیە یەك ماڵی لێیە کارەبامان بۆ راکێشاوە، هەموو هەوڵێکیش دەدەین خزمەتی باشتری دەڤەرەکەمان بکەین.
ئەوەشی خستەڕوو، لە دەڤەرەکەمان ژمارەیەکی زۆر رووبار بوونی هەیە، بەڵام تا ئێستا هیچ پڕۆژەیەکمان لە بەردەستدا نییە بۆ سوود وەرگرتن لەو رووبارانە بە مەبەستی بەرهەمهێنانی کارەبا، هەروەها پڕۆژەکانی وەبەرهێنانی کارەبا بە وزەی خۆر، هەرچەندە دامەزراندنیان تێچوویەکی زۆری دەوێ، بەڵام بە تێپەڕبوونی کات تێچوویەکی کەمی پێویست دەبێت و ژینگە پارێزترین پڕۆژەکانی بەرهەمهێنانی کارەبان، ئێستا تەنها لە گوندی رێزان سوودمان لە وزەی خۆر وەرگرتووە بۆ بەرهەمهێنانی کارەبا.
فەرهاد یونس، بەرپرسی فەرمانگەی کارەبای بارزان، گووتیشی:" بۆ ئەمساڵ چەند پڕۆژەیکمان لە بەردەستن لە سنووری فەرمانگەکەمان، داوای زیاد کردنی محاویلەی کارەبامان کردووە بۆ ئەو گووندانەی کێشەی بارزۆری کارەبایان هەیە، چەندان پڕۆژەی دیکەش لە بواری جێبەجێکردندان بۆ خزمەتی زیاتری هاووڵاتییان و هاوبەشانی کارەبا لە سنووری بارزان".

هاووڵاتییانی خەلیفان لە زێدەڕۆیی کردن بۆ سەر موڵکی گشتی نیگەرانن

بەڕێوەبەری ناحیە : لە دژی هەموو زێدەڕۆیی و سەرپێچییەك دەوەستینەوە

کەمی میلاك و نەبوونی پۆلیسی شارەوانی هۆکارن بۆ زێدەڕۆیی کردن

هەژار ئەنوەر – خەلیفان:
چین و توێژەکانی ناحیەی خەلیفانی سەر بە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، لە بارەی دەستدرێژی کردن بۆ سەر موڵکی گشتی و شێواندنی سیمای شار، لە رێگەی زاری کرمانجی نیگەرانی دەردەبڕن و دەڵێن، گەر بمانەوێت سیمای شارستانیەت بۆ شار و وڵاتمان بگەڕێنینەوە، ئەوا پێویستە دەستهەڵبگرین لە داگیرکردن و زێدەڕۆییەکانی سەر موڵکی گشتی.
هێمن ئازاد، گەنجێکی دانیشتووی ناحیەی خەلیفان، لەبارەی سەرپێچی و زێدەڕۆییەکانی سەر موڵکی گشتی و شەقامەکان، بۆ زاری کرمانجی گووتی:" ئەو زێدەڕۆییانەی لەسەر شەقامی گشتی شارۆچکەکەمان کراوە لەلایەن هاووڵاتییانەوە، تا بڵێی کارێکی ناشرین و قێزەونە و سیمای شار و شەقامی تێکداوە، ئەوە جگە لەوەی جارێکیان بەچاوی خۆمەوە بینم کە فێرخوازانی بنەڕەتی لەسەر شۆستە دەڕۆیشتن دواتر لەبەر تەسکردنەوە و دروستکردنی رەمپەی بەردەم ماڵێك فێرخوازەکان لایاندا و چوونە سەر شەقامی سەرەکی ئۆتۆمبێل بۆ ئەوەی بگەن بەشوێنی مەبەست، ئەمەش مەترسی لەسەر ژیانی فێرخوازەکان دروست دەکات بەوەی خوانەخواستە ئۆتۆمێبیلێك خۆیان پێدابکێشیت، بۆیە داواکارم لایەنی پەیوەندیدار سنوورێك بۆ ئەم سەرپێچی و زیادەڕۆییانە دابنێن و چارەسەرێکی گونجاو بدۆزنەوە".
هۆگر حاجی، دانیشتووی خەلیفان، لەسەر هەمان پرس، بە زاری کرمانجی گووت:" بەداخەوە رۆژانە دەبینین لە بازار و کۆڵان و شەقام و رێگەکان، ئاستەنگ دروست دەکرێ بۆ هاتووچۆی مرۆڤەکان بەمەش گوناه و تاوانە ئەو کەسەی بۆتە هۆکاری ئەو ئاستەنگییە، ئێمەی موسڵمانان دەبێ زیاتر هەست بە بەرپرسیارێتی بکەین بەرامبەر بە ژینگە و شوێنە گشتییەکان و سروشت و رێگا و شەقامە سەرەکییەکان..هتد، بێ ئەوەی لایەنی پەیوەندیدار رووبەرووی سزایی یاساییمان بکەنەوە، دەبێت ئاگاداری سزایی رۆژی دوایش بین، چونکە دیاردەی زیادەڕۆیی بۆ سەر موڵکی گشتی و ئەزیەت دانی خەڵکی، لە ئاینی ئیسلامیش بە کارێکی هەڵە و تاوان ئەژمار کراوە .
رەشید شێرزاد دانیشتووی شارۆچکەی خەلیفان، لەبارەی زێدەڕۆیی لەسەر ژینگە و ئەوانەی پاشماوەی خۆڵ و خاشاك فرێدەدەنە سەر شوێنە گشتییەکان و لەسەر بوونی ئاژەڵی ماڵی لە کۆڵان و شەقامی سەرکی و شوێنە گەشتیارییەکان، گووتی:" بەهۆی بەشێکی ناهۆشیاری تاکەکان و خۆ بەخاوەن نەزانینی دانیشتوانی شارەکە و هەست بە بەرپرسیارێتی نەکردن بەرامبەر بە ژینگە و شوێنە گشتییەکان وە لەلایەکی ترەوە نەبوونی لێژنەی بەدواداچوون و لێپێچینەوە لەو سەرپێچیکارانە وایکردووە ئەم دیاردەیە ناشرینە بوونی هەبێت و بەردەوام بێت".
ئەحمەد ئیبراهیم بەرپرسی کتێبخانەی گشتی خەلیفانە، لەم بارەیەوە گووتی:" ئەوەی ئێمە تێبینی دەکەین ئەو دەستدرێژیکردنە سەر موڵکی گشتی لەلایەك سیمای شاری ناشرین کردووە وە لەلایەکی ترەوە خەلیفان ڕێگای سەرەکی هاملتۆنە و دەروازەی سەرەکی و گەورەترینی عێراقە بۆ ناوچە گەستیارییەکان، کە چەندین ناوچەو شوێنی گەشتیاری بەسەر ئەم ڕێگایەوەیە بۆیە ناکرێت بەم شێوەیە سیمای شار ناشرین بکرێت و سەرپێچی بکرێتە سەر شوێنە گشتییەکان".
لای خۆیەوە، تارق ئیبراهیم سەرۆکی شارەوانی خەلیفان، لەبارەی دەستدرێژیکردنە سەر موڵکی گشتی و تێکدانی ژینگە و سیمای شارستانییەت، بە زاری کرمانجی گووت: " بەڵێ ئێمە نایشارینەوە کە دەستدرێژی کراوەتە سەر موڵکی گشتی و بەتایبەت شۆستەکان و ژینگە و سروشتی شوێنە گشتییەکانی شارەکەمان، بەڵام پێشتر ئەم دەستدرێژیانە زۆرتربوون و ئێمە وەکو شارەوانی و بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنی پەیوەندیدار بەردەوام کارمان لەسەر ئەم بابەتە کردووە لەهەوڵی چارەسەرێکی گونجاو بووینە و بەردەوامیش دەبین بۆ چارەسەرێکی گونجاو بۆ سەرجەم ئاریشەکان، وە بەشێکی زێدەڕۆییەکانی سەر موڵکی گشتیمان چارەسەر کردووە وەکو فرێدانی پاشماوەی خۆڵ و خاشاك لەسەر ڕێگای سەرەکییەکان و شوێنە گشتییەکان خۆشبەختانە تا رادەیەك کۆنترۆڵمان کردووە و شوێنەکانمان خاوێن کردۆتەوە و ئەو کەسانەشمان ئاگادار کردۆتەوە کەوا دووبارە پاشماوەکانیان فرێنەدەنە ئەو شوێنانە ئەگینا رووبەرووی سزایی یاسایان دەکەینەوە.
سەرۆکی شارەوانی خەلیفان، گووتیشی: " ڕاستە زێدەڕۆیی و سەرپێچی لەسەر موڵکی گشتی هەیە، بەڵام نەبوونی پۆلیسی شارەوانی و کەمی پێداویستی تایبەت بە رووبەرووبوونەوەی سەرپێچی و زێدەڕۆییەکان هەروەها کەمی میلاك لە فەرمانگەکەمان هۆکارن بۆ ئەوەی زێدەڕۆییەکان و سەرپێچییەکان بنبڕنەکرێن و هەر بمێنن، وە ئێمە وەکو شارەوانی چەندین جار سەرووی خۆمان ئاگادار کردۆتەوە و داوامان کردووە کەوا پێداویستییەکانمان بۆ دەستبەر بکەن بەڵام بەداخەوە تاکو ئێستا دەستبەر نەکراون، بۆیە هەر کاتێك ئەم پێداویستیانەمان بۆ دەستەبەر کرا کارەکانی ئێمە خێراتر دەبن و دەستکراوەتر دەبین لە ڕووبەڕووبوونەوەی زێدەڕۆیی و سەرپێچییەکانی سەر موڵکی گشتی لە دەڤەرەکەمان".
لای خۆیەوە، مەغدید عەریف ئەحمەد، بەڕێوەبەری ناحیەی خەلیفان، لەبارەی ئەم پرسەوە بۆ زاری کرمانجی گووتی " خەلیفان بەو شێوازەی کە دروست بووە چەندین ساڵە ڕەنگە سەرپێچی لێرەو لەوێ بوونی هەبێت، هەر لەوکاتەی کە دەستبەکاربووم کارمان کردووە لەسەر ئەم پرسە و بەردەوامیش دەبین وە لە دژی هەموو زێدەڕۆیی و سەرپێچییەك دەوەستینەوە کە دەکرێتە سەر موڵکی گشتی و سیمای شار دەشێوێنێت، لە قۆناغی یەکەم لێژنەیەکمان پێکهێناوە دروستمانکردووە و پێکهاتووە لە نوێنەری شارەوانی و ناحیە و بەسەرپەرشتی ئەفسەرێك، کە بەدواداچوون بۆ زێدەڕۆیی و دەستدرێژیکردنە سەر موڵکی گشتی و زێدەڕۆییەکان دەکات، وە چەندین زێدەڕۆیی و سەرپێچییشمان چارەسەر کردووە، وەکو کێشانەوەی کەلوپەلی دووکاندارەکان کە زێدەڕۆییان کردبۆوە سەر شۆستەکان کە هاولاتیان نەیاندەتوانی بەئاسانی هاتووچۆ لەسەر شۆستە بکەن لەبەر کەلوپەلەکانی دووکاندارەکان، وە ئەو میوە فرۆشانەی گەرۆك کە بە پیکاب سەوزە و میوەیان دەفرۆشت لەسەر شۆستە و شەقامە سەرەکییەکان، شوێنی تایبەتمان بۆ دەستنیشان کردوون و دوورمان خستونەتەوە لەسەنتەری شار بۆ ئەوەی سیمای شار بەجوانی بمینێتەوە.
بەڕێوەبەری ناحیە زیاتر گووتی " ئەو دووکانانەیی کە گونجاو نیین لەنێو سەنتەری شاردا هەبن دەیانگوازینەوە بۆ شوێنی تایبەت بەپیشەکەیان وەکو ناوچەی پیشەسازی بەنموونە، لە قۆناغی دووەم و داهاتوو بەدواداچوون بۆ زێدەڕۆیی و دەستدرێژییەکانی تر دەکەین و هەوڵدەدەین میکانیزمێکی گونجاو بدۆزینەوە و چارەسەر و بنبڕیان بکەین.

زیاتر لە ٥٠٠ پرۆژەی ماسی لە ناوچەکە هەن، تەنها ١٠ پرۆژەیان تۆمار کراون

بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵی ئیدارەی سۆران بەوەکالەت:

١٠٠ جوتیاری نموونە یمان لە سنوورەکە هەڵبژاردووە بۆ بە بازاڕکردنی بەرهەمەکانیان

بانکێکی ئەهلی بێ ئەوەی زیادە بخاتە سەر پێشینەی کشتوکاڵی بە جوتیاران دەدات، ئێمەش ئاسانکاریان بۆ دەکەین

پشتیوان کەریم– سۆران:

لەمیانەی بەشداریکردنی لە پڕۆگرامێکی رادیۆی زاری کرمانجی، نەبەز رەفعەت راوێژکاری وەزارەتی کشتوکاڵ و بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵی ئیدارەی سۆران بەوەکالەت، باس لە کەرتی کشتوکاڵی لە سنووری ئیدارەی سۆران دەکات، گرینگی و بایەخی کشتوکاڵی و چۆنیەتی هاوکاریکردنی جوتیاران و فراوان بوونی بەڕێوەبەرایەتیەکە، پرسی دامەزراندن و چەند پرسێکی دیکەی پەیوەست، لەمیانەی ئەم دیدارەدا دەخاتەڕوو.

لە دەستپێکی قسەکانیدا، نەبەز رەفعەت، بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵی ئیدارەی سۆران بەوەکالەت، دەڵێت:" فراوانکردنی فەرمانگەکان گرینگی تایبەتی خۆی هەیە، کردنەوەی بەڕێوەبەرایەتی گشتی لە سۆران گۆڕانکاریەکی گەورە دروستدەکات و وادەکات نزیکتر و باشتر و مەیدانیانەتر شەن و کەوی پرسەکانی ئەم کەرتە لە سنوورەکە بکرێت و بڕیاری پێویستی لەبارەیەوە بدرێت، گەشبینم گۆڕانکاری زۆر هەیە، چالاکترکردنی ئەم بەڕێوەبەرایەتییە گۆڕانکاری لە کەرتی کشتوکاڵی کردووە لەناوچەکە و هێندەی ئیدارەیەکی باش بەسوودە، زۆر جار چاندن و دروێنە هەیە، بەڵام نەبوونی رێنمای خراپی ئیدارەی و بێ پلانی کار بەرکەوتێك بووە بۆتە هۆی بەفیڕۆ چوونی بەرهەمەکان، بۆیە گەر باش ئیدارەی پێبدەین بەشی خۆبژێوی بەرهەممان هەبێت، گرنگیدان بە جوتیار چەند روویەکی هەیە، لە رووی ئیداریەوە و هەروەها رێنمای بە جوتیاران دەدەین لەداهاتوو، ئەگەر داوای مۆڵەت بکەن لای خۆمانەوە مۆڵەت بەجوتیارن دەدەین و رێنمایان پێدەدەین.

زیاتر گووتی:" لایەنی دارایی حکومەت لە باری ناهەموار دایە، ئەم پێشنەی کشتوکاڵیەیە کە پێشتر لە لایەن حکومەت دەدرا بە جوتیاران نەماوە، بەڵام بەدیلمان بۆ دۆزیونەتەوە قەرز دەدرێت بە هەماهەنگی لە بانکێکی ئەهلی قرتاس، پێشنەی کشتوکاڵی دەدات بەجوتیاران بێ ئەوەی زیادە بێتە سەر، ئێمەش لەرووی کارگێرییەوە هاوکاری جوتیاران دەبین مامەڵەکانیان بۆ دەکەین و پاڵپشتی گەرەویان دەبین، ئەو پرۆژانەی لە ئێستاش دا هەیە لای ئێمە پشتگیریان دەکەین رێکارەکانی وەرگرتنی بۆ ئەنجام دەدەین قەرزەکەش لە ٢٥ تا ١٠٠ ملیۆن دینارە و بەپێی قەبارەی پرۆژەکە دیاریکراوە، ئامانجی سەرەکیمان بنیاتنانی بەڕێوەبەرایەتی گشتییە، سەرەڕای ئەرکی راوێژکاریم، لە بەکارخستی فەرمان و چالاکترکردنی بەڕێوەبەرایەتی و بەشەکان و مۆڵەت پێدانی پرۆژەیە بە جوتیاران.

نەبەز رەفعەت، دووپاتی کردەوە:" دەڤەری سۆران، بۆ جۆرەها بەرووبووم شیاوە و بەروبوومی باش دەدات، بۆیە گەرخواست و خستنەروو زۆر بوو خواست کەم دەبێتەوە پرۆژەی گرنگ ئەشێ پەرەی زیاتر پێبدرێت وەك سەوزە و میوەکان بە ئاوی پاك بەرهەم بنرێت، بایەخدان بە میوەی جۆراوجۆر و بابەتی هەنگوین و گوێز و ترێ و هەناریش دەرفەتی ساغکردنەوەی باشە، ناوچەکە شیاوە بۆ بەرهەم هێنانی ئەم بەرهەمانە، هاوکات لەسنووری ئیدارەی سۆران ساردخانەیەك بوونی هەیە لە خەلیفان کۆگای ساردخانە جێگای ٧٠٠ تۆن دەبێتەوە، لە رێگەی ئێمە کراوە دەکرێت بۆ بابەت و بەرهەمەکانی جوتیاران سوودی لێ وەرگرن، هەر بازرگان و خاوەن پرۆژەیەکیش بیەوێت ساردخانە دروست بکات، وەك بەڕێوەبەرایەتی گشتی کشتوکاڵ هاوکاری دەبین و بەجۆرێك لەژێر رێنمایەکانی ئێمە کار بکات، بەڵام بۆ پێویستی ناوچەکە ئەو ساردخانەیەی لە ئێستادا بوونی هەیە لە سنوورەکە سوودی بۆ جوتیاران دەبێت.

لە بارەی دروستکردنی کارگەی هەمەجۆر، بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵی ئیدارەی سۆران بەوەکالەت، رایگەیاند:" دروستکردنی کارگە خواستی ئێمە بۆ ناوچەکە، هەروەها لە ئێستاشدا کارگەیەکی شیر لەسنوور ئیدارەی سۆران بوونی هەیە کەوتۆتە قەزای مێرگەسۆر کە پرۆژەکە لە سەرئاستی عێراق کەم وێنەیە، هەبوونی ئەم پرۆژەیە سوودی زۆری دەبێت و لایەنی ئاژەڵداری لە ناوچەکە زیاتر بووژانەوەی بەخۆیەوە بینیوە، هەوڵدەدەین لە داهاتووە کارگەکان بەخواستی ئێمە بخرێنە کایەوە لەو سنوورە بۆ ئەو مەبەستە بۆ ١٦ بوار داوامان لە وەبەرهێنەران کردووە کارگە و پرۆژەی نوێ بهێنە کایەوە.

ئاشکراشی کرد:" لەبارەی مەترسی داخستی کێلگە پەلەوەریەکان دەرئەنجام جوتیاران و خاوەن پرۆژەکان زیانمەند دەبن، چونکە ئەوەی کرابێت وەك کشتوکاڵ بۆمانکردوون، هۆکاری داخستنەکانیش گرانی ئالیکە ئەمەش لەتەواوی جیهان بوونی هەیە و پرسی گرانی سووتەمەنی و هەبوونی ئەنفلۆنزاو نەخۆشییەکان زیان بە کێلگە پەلەوەریەکان دەکەوێت، ئومێد دەکەم خاوەن کێڵگەکانیش خۆڕاگرین.

ئاماژەشی بەوەدا:" ئیدارەی سۆران دەوڵەمەندە بە سامانی ماسی، پرۆژەیەکی زۆر هەیە کە ٥٠٠ تا ٦٠٠ پرۆژەی ماسی بوونی هەیە، بەڵام ئەوەی مۆڵەتی هەیە و بەفەرمی تۆمارن لە بەڕێوەبەرایەتی کشتوکاڵ تەنها ١٠ پرۆژەن، تەنها لە گوندی ساوای سەر بەناحیەی خەلیفان ٥٥ پرۆژەی ماسی هەن، تۆمارنەکردنی پرۆژەکانیش لای هاوولاتییان بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە تامۆڵەت وەردەگرن نزیکەی پێنج ملیۆن دیناری پێویستە، کەچی خاوەن پرۆژە هەیە تێچووی پرۆژەکەی دوو تا سێ ملیۆن دینار بووە.

هەروەها لە بارەی دروستکردنی بەنداو لەناچەکە، روونیکردەوە:" لە رووی ستراتیژیەوە بەنداو هیچی کەمتر نییە لە خاڵە سنووریەکان و فرۆکەخانە، هەوڵمان بۆ دروستکردنی بەنداو داوە، هەنگاوی باشیشمان بۆ ناوە بۆ ئەم پرسە، هەروەها بۆ مەبەستی بە بازاڕکردنی بەرهەمەکانی جوتیارانیش لە ناوچەکە گفتوگۆمان لەگەڵ نوسینگەی سەرۆکی حکوومەت کردووە لیستێکی ١٠٠ جوتیاری نموونەیمان ناساندووە و دەستنیشانکراون گفتوگۆیان لەگەڵ تەواوی ئەو جوتیارنە کردوون پرۆژەیەك هەیە بۆ ئەم مەبەستە بڕوام وایە لە داهاتوو پشکی شێر بەر جوتیارانی ئیدارەی سۆران بکەوێت بۆ بە بازارکردنی بەرهەمەکانیان.

لەدوا قسەکانیدا، نەبەز رەفعەت، بەڕێوەبەری گشتی کشتوکاڵی ئیدارەی سۆران بەوەکالەت، گوتی: تا ئێستاش بەشێك هاوکاری ماوە بۆجوتیاران سەرەڕای قەیرانی دارایی ساڵی پار لە هەر تەنێك تۆو بنەتۆ بڕی ٢٠٠ هەزار کەمتردراوە بە جوتیاران، لەبابەتی قرگەش بڕی چوار ملیار دینار لە لایەن حکومەت بۆ وەزارەتی کشتوکاڵ دیاریکراوە و لە داهاتوو بەسەر جوتیاران دابەش دەکرێت، هەروەها پرسی دامەزراندن بۆ بەڕێوەبەراتی کشتوکاڵی لە ئیدارەی سۆران دەرچوانی بەشەکانی کشتوکاڵ لە سنووری بەڕێوەبەرایەتی گشتی کشتوکاڵی سۆران ١٢٤ دەرچووی بەشەکان لەرێگەی فۆرمی ئەلیکترۆنیەوە پێشکەشیان کردوون کە ١١٦ کەس بەشداری خولەکان بوون لەداهاتوو بڕوانامەیان پێدەدرێت، لەداهاتوو وەك سەرپەرشتیاری پرۆژەکان دەخرێنە سەر کار لە سنوورەکە، منیش بەوەکالەت و لەژێر فەرمانی حکومەتی هەرێمی کوردستان و ئیدارەی سۆران لێرەم، بە دڵنیایەوە زۆرەوە نامێنمەوە لەو پۆستە، لەبەر ئەوەی کاری دیکەم لەئەستۆیە، ئیدارەی سۆرانیش کەسی شیاو باش و بە ئەزموونی هەیە کە ئەم پۆستە وەربگرن و ئەو کات ئێمەش هاوکار دەبین."

" بە دڵنیاییەوە لەو پۆستە نامێنمەوە"

"هەوڵدەدەین لە داهاتوودا رێژەی حاجیان بۆ ناوچەکە زیاد بکەین"

لە داهاتوودا مامەڵەی حاجیان بۆ فەریزەی حەج لە ئیدارەی سۆران ئەنجام دەدرێت

پشتیوان کەریم – سۆران :

لە دیدارێکی زاری کرمانجیدا، مامۆستا یوسف ئەحمەد، بەرپرسی نوسینگەی حەج و عەمرەی ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، باس لە کردنەوەی نوسینگەکەیان دەکات، هەروەها رێژەی حاجیانی سنوورەکەش ئاشکرا دەکات کە ساڵانە بۆ مەبەستی فەریزەی حەج روو لە وڵاتی سعودیە دەکەن، هاوکات رێنمایی و رێکارەکانی پەیوەست بە ئەنجام دانی ئەم گەشتە دەخاتەڕوو.

لە دەستپێکی قسەکانیدا، بەڕێوەبەری نوسنگەی حەج و عەمرەی ئیدارەی سۆران، دەڵێت:" پێشتر بۆ مەبەستی ئەنجامدانی فەریزەی حەج لە هەولێر مامەڵەی حاجیانی سنوورەکەمان ئەنجام دەدرا، بەڵام دوای هێنانە کایەی ئیدارەی سۆران و کردنەوەی نوسینگەی حەج و عەمرە لەو دەڤەرە، کارەکانی ئێمە سەرپەرشتی کردنی هەر پێنج قەزاو ١٣ ناحیە و تەواوی گوندەکان دەبێت، ئەو هاووڵاتیانەی ناویان نوسیووە بەمەستی بە جێگەیاندنی فەریزەی حەج، کارەکانیان لای ئێمە بۆ ئەنجام دەدرێت، ناوەکان تۆمار دەکرێت و سەرپەشتی و هاوکاریان دەکرێت تا ئەم پرۆسەیە بەجێدەگەیێنن.

لەبارەی پشکی ئیدارەی سەربەخۆی سۆران بۆ فەریزەی حەج، مامۆستا یوسف ئەحمەد، دەشڵێت:" ساڵانی پێشتر ٢٨٢ کەس پشکی هەرچوار قەزاکان بوو، بەڵام بەهۆی نەخۆشی کۆڕۆنا گەشتکردن بۆ ماڵی خودا لە سەرتاسەری جیهان وەستا، بۆ ئەمساڵیش لە سنووری ئیدارەی سۆران ٢٩٠ کەس دەچێت، بەڵام ٣١٧ کەسمان هەیە ناویان دەرچووە کە لەو رێژەیەدا، کەس و کاری شەهیدان و رابەرانی ئاینی هەیە، وا بڕیارە بەڕێوەبەرایەتی گشتی حەج و عەمرەی کوردستان سەرجەمیان رەوانە بکات، بەڵام بۆ ئەو کەسانەی کەناویان گەڕاوەتەوە لە کاتێکدا کۆچی دوایانکردووە کەسێك کە وارسی مردووەکەیە دەتوانێت ئەم گەشتە بکات، ئەمەش بە شێوەی تەنازول دەبێت و گەر کەسێك پێشتر ناوی نووسیوە پارەی هەبووە ئێستا نییەتی بۆ گەشتەکە دەتوانێت هەمان کەس تەنازولبکات کەسێکی خانەوادەی یا خزمێکی نزیکی ئەم گەشتە ئەنجام بدات .

دووپات لەوەدەکاتەوە، بۆخانەوادەی سەربەرزی شەهیدانیش، وەك ساڵانی رابردوو رێژەیەك دیاریکراوە کە هەشت کەس دەتوانن ئەم گەشتە بکەن، وەك نوسینگەی حەج و عەمرە لە ئیدارەی سۆران هەوڵی رژد دەدەین لە ساڵانی ئایندەدا رێژەی کەس و کاری شەهیدانیش زیاد بکەین .

ئەو بەرپرسەی نوسینگەی حەج و عەمرەی ئیدارەی سۆران، ئاشکراشیکرد:" گەشتی حەج و عەمرە لە هەرێمی کوردستان بۆ سعوودیە لە رێگەی فرۆکەخانەوە ئەنجام دەدرێت، نرخی هەرعەمرەکارێك لە حەوت سەد دۆلار تا هەزار دۆلار دیاری کراوە، هەروەها بۆ ئەنجامدانی فەریزەی حەج کردنیش ٤٧ هەزار دۆلار دەبێت و نرخی حەج و عەمرەش لەوڵاتێك بۆ وڵاتێکی دیکە جیاوازی هەیە، زۆرێك لە وڵاتان نرخیان هەرزانترە، بەو پێیەی حاجی کەم لەو وڵاتە ئەم گەشتە ئەنجام دەدات، بەڵام خۆشبەختانە وڵاتی ئێمە هەرێمی کوردستان مرۆڤی ئیماندار و مسوڵمان زۆرن ئەمەش وایکردووە رێژەی حەجکردن زیاتربێت و نرخیشی زیاتر بێت بە بەراورد بە هەندێ لەوڵاتانی دیکە.

روونیشی کردەوە، فەریزەی حەجکردنیش بۆ ئەو کەسانە دەبێت کە موسڵمانی تەواون و لە سەر مسوڵمانان واجبە، بەدەر لە مسوڵمانانیش واجب نییە، دەبێت ئەو کەسەی حەج دەکات توانا و تاقەتی هەبێت و سەروەت و سامانی هەبێت لەرووی عەقڵەوە کامڵ و تەواو بێت، تەمەنی سەرو ١٨ ساڵی دەتوانێت ئەم گەشتە بکات، بەپێچەوانەشەوە گە کەسێك ناوی خۆی تۆماربکات و ناوی دەرنەچێت گوناهبار نابێت، خاوەن پێداویستی تایبەت کەمئەندام گەر تەندروستیان باش بێت ئاساییە ناوی خۆیان تۆمار بکەن، ئەو کەسانەی ئەم گەشتە دەکەن پێکدێن، لە گەنج و پیر و مامناوەند.

لە دواین قسەکانیدا، مامۆستا یوسف ئەحمەد بەرپرسی نوسینگەی حەج و عەمرەی ئیدارەی سۆران، ئەوەشی خستەڕوو:" ئەوانەی ئەمساڵ گەشتی حەج ئەنجامدەدەن، پێشووتر ناویان تۆمارکردووە و گەڕاونەتەوە لە داهاتووشدا پرۆسەی تۆماکردنی ناو بۆساڵانی ئایندە دەکرێتەو و ناوی لێ تۆمار دەکرێت، بەشێوەی تیروپشك ئەنجام دەدرێت، هەروەها لە مەودووا سەرجەم مامەڵەی حاجیانی سنوورەکە لە نوسینگەی حەج و عەمرەی سۆران ئەنجام دەدرێت و رێنمایی دەکرێن، هەولیش دەدەین لە داهاتوو رێژەی حاجیان لە سنوورەکە بەرز بکەینەوە، ئەم کارەش بە هەماهەنگی و هاوئاهەنگی لەگەڵ بەڕێوەبەرایەتی حەج و عەمرەی هەرێمی کوردستان دەکەین".

جیاوازی خوێندن لە نێوان قوتابخانە حکوومی و ناحکومییەکاندا

بۆچی قوتابییان لە قوتابخانە ئەهلییەکان فێری زانست و زمانی بیانی دەبن؟

ئیدارەی سۆران ٦٦٩ قوتابخانە و باخچەی ساوایانی لێیە

مستەفا دۆلەمەری– زاری کرمانجی:

سەرەڕای خراپی دۆخی داراییان و خەرج کردنی پارەیەکی زۆر، بەڵام هێشتا بەشی زۆری دایك و باوکان هەوڵ دەدەن منداڵەکانیان بۆ خوێندن ببەنە قوتابخانە ئەهلیەکان و لە قوتابخانە حکومییەکان دووریان دەخەنەوە، ئەمەش بۆ چەند هۆکارێك دەگەڕێنەوە کە پەیوەندی بە دوواڕۆژی قوتابییەکەوە هەیە، زاری کرمانجی لەم راپۆرتەدا تەواوی جیاوازیەکانی لە نێوان قوتابخانە حکومی و ناحکومیەکان دەخاتەڕوو.

بەپێی زانیارییەکانی زاری کرمانجی، لە ئیدارەی سەربەخۆی سۆران ٦٤٨ قوتابخانە و باخچەی ساوایانی حکوومی بوونی هەیە، ئەمە لە کاتێکدایە لەو دەڤەرە تەنها ٢١ قوتابخانە و باخچەی ناحکوومی هەن.

محەمەد نادر، قوتابی پۆلی ١١ی زانستیە لە یەکێك لە قوتابخانە حکومیەکانی سۆران، بە زاری کرمانجی گووت:" کاتێك هەندێك لە هاورێکانم دەبینم کە لە قوتابخانە ئەهلیەکاندا دەخوێنن، ئەو کات هەست بە جیاوازیەکی زۆر دەکەم کە لە نێوان قوتابخانەی ئێمە و ئەواندا بوونی هەیە، بە شێوەیەك لە پۆلەکەی ئێمەدا لە قوتابخانەی حکومی ٣٥ قوتابی تێدایە، بەڵام لە پۆلی هاورێکەم کە لە قوتابخانەی ئەهلی دەخوێنێت تەنها ٢٠ قوتابین و کوالێتی خوێندنی ئەوان زۆر باشترە.

زیاتر گووتی:" لە قوتابخانەی ئەهلی زیاتر گرینگی بە زمانی ئینگلیزی دەدات، کە چی لە حکومییەکاندا ئەو گرینگیە بە زمان نادات، ئەمەش لەبەر نەبوونی مامۆستای پسپۆڕە، قوتابخانە ناحکومییەکان لە دەرەوە مامۆستای پسپۆڕی دەهێنن بۆ وانە وتنەوە، بۆیە ئەمانە هەمووی هۆکارێکن کە جیاوازی هەبێت لە نێوان قوتابخانەی حکومی و ناحکومیدا، کاتێك دەرچوویەکی قوتابخانەی ئەهلی دەبینم دەرفەتی دەستکەوتنی کاری زیاترە، ئارەزووی خوێندنك کەم دەبێتەوە و هەست بە جیاکاری دەکەم، چونکە ئەوان هەرنەبێت دوو زمانی بیانی فێردەبن و ئاستی زانستیان باشترە لە ئێمە.

سەردار رزگار، باوکی یەکێك لە قوتابیەکانە و بۆ زاری کرمانجی گووتی:" گەر چی کچەکەم لە قوتابخانەیەکی حکومی دەخوێنێت، لە ئاستێکی زۆر باشیش دایە و ماوەی شەش ساڵە بە یەکەم دەدرەچێت، لە گەڵ ژمارەیەکی زۆر لە قوتابی لە پۆلێکدان، ئەوەش هیچ کاریگەریەکی لە سەر ئاستی فێربوونی کچەکەم نەکردوە.

دووپات لەوە دەکاتەوە:" وەکو زۆربەی باوکان حەز دەکەم منداڵەکەم لە ناوەندێکی باش بخوێنێت و ئایندەیەکی باشی هەبێت، بۆیە لێرەوە داواکارم لە لایەنی پەیوەندیدار کە ئاستی قوتابخانە حکومیەکان باشتر بکەن و گرینگی بە دروست کردن و نۆژەنکردنەوەی بینایەی قوتابخانەکان بدەن.

لەم بارەیەوە، عیسمەت محەمەد، سەرپەرشتیاری ئامادەیی، بە زاری کرمانجی گووت:" قوتابخانە حکومیەکان لەلایەن وەزارەتی پەروەردەوە پاڵپشتی ماددی و مەعنەوی دەکرێن، بەڵام قوتابخانە نا حکومییەکان لەلایەن کەرتی تایبەتەوە پاڵپشتی ماددی و مەعنەوی دەکرێن، لە قوتابخانە حکومیەکان لە بەرامبەر خوێندن قوتابی هیچ پارەیەکی لێ وەرناگیرێت، بەڵام لە قوتابخانە نا حکومیەکاندا قوتابی پارە دەدات بۆ خوێندن، لەلایەنی خزمەتگوزاریەوە، قوتابخانە نا حکومیەکان لە قوتابخانە حکومیەکان باشترن.

زیاتر گووتی:" بەدواداچوون و چاودێری کردنی قوتابی لە قوتابخانە نا حکومییەکان باشترو زیاترە لە حکومیەکان، هەروەها لە رووی تەندروستیەوەش زیاتر چاودێری دەکرێن لە قوتابخانە حکومیەکان و هەموو منداڵێك ئەگەر تەمەنی گونجاو بێت بۆ خوێندن، دەتوانێت لە قوتابخانەی حکومی بخوێنێت، بەڵام لە نا حکومییەکان، تەنها ئەو قوتابیانە دەتوانن بخوێنن کە توانای داراییان باشە، بەپێی ئەو داتایانەی بەردەستن لە ساڵانی ڕابردوو، ئاستی زانستی و ڕێژەی دەرچوون لە قوتابخانە حکومیەکان باشترە لە نا حکومییەکان، کەچی دەبینین ئێستا لە کوردستان ژمارەیەکی زۆری قوتابخانەی نا حکومی هەیەو هەندێکیان لە ئاستی پێویستدا نین و لەوانەیە لەسەر بنەمایەکی زانستی دانەمەزرابن، بۆیە پێویستە باشتر چاودێری بکرێن لەلایەن وەزارەتی پەروەردەوە.

لای خۆشیەوە، ئینزار تاهر، بەڕێوەبەری پلاندانان لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی سۆران، بە زاری کرمانجی راگەیاند:" لە رووی پێداویستیەوە قوتابخانە ناحکومییەکان باشترن ئەمەش لەبەر ئەوەیە بە پارەیە توانایان زۆر باشترە لە قوتابخانە حکومیەکان، بەڵام بۆ خوێندن جیاوازیەکی وا نابینم، قوتابیمان هەیە لە قوتابخانە ناحکومییەکان نمرەی لە سەرووی ٩٠ بووە کە هاتۆتە قوتابخانەی حکوومی نمرەکەی زۆر دابەزیووە، واتە دەتوانین بلێین ئەو نمرەیەی دەدرێتە قوتابی لە خوێندنگە ناحکوومییەکان بە پێی پێوەرێکی پێویست نییە، ئەگەر سەیری بکەین ئەو قوتابیانەی کە نمرەیەکی بەرزیان هێناوە قوتابیی قوتابخانە حکوومیەکانن، و ئەو نمرانەی کە لە قوتابخانە ناحکوومیەکان دێن هەمووی بەرهەمی قوتابخانە حکوومیەکانن، چونکە قوتابی هەیە لە قوتابخانە حکومیەکان لە پۆلی دوانزە نمرەیەکی بەرز دەهێنێت، بەڵام ئەو ساڵ دەکاتە " تەحسین معەدەل " ساڵی داهاتوو دەچێت بۆ قوتابخانەیەکی ئەهلی پارە نادات چوونکە نمرەی بەرز بووە، بۆ ساڵی دووەم کە تاقیکردنەوەی کرد بە هەمان شێوە نمرەیەکی بەرز دەهێنێت و قوتابخانە ناحکوومیەکان بەم شیوەیە خۆیان پێ بەرز دەکەنەوە."

بەڕێوەبەری پلاندانان لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی پەروەردەی سۆران، گووتیشی:" لە ئیدارەی سۆران ٦٤٨ قوتابخانە و باخچەی حکوومی بوونیان هەیە، هەروەها ٢١ قوتابخانە و باخچەی ناحکومی لێیە.

نووسین لەسەر دیواری قوتابخانەکان وەزارەتی پەروەردە دێنێتە دەنگ

مامۆستایەك: قوتابخانە شوێنی پەروەردە و فێرکردنە نەك نووسینی شتی ناشیرین و ریکلام

" نووسین لەسەر دیواری قوتابخانە کارێکی ناپەروەردەییە پێویستە ئەو کەسانە سزا بدرێن"

محەممەد مەحموود– سۆران:

زۆر جار دیواری قوتابخانە لەلایەن کەسانێکەوە، دروشم و نووسین و هێمای لەسەر دەنوسرێت، دیواری قوتابخانەکان بۆتە شوێنی ریکلامی بازرگانیش بێ ئەوەی باجێك بدرێت بەقوتابخانەکان.

گوتەبێژی وەزارەتی پەروەردەش دەڵێت:" ئەمە کارێکی نەشیاوە و تا ئێستا هەنگاوی وا لەلایەن وەزارەتی پەروەردە نەنراوە بۆ دەستگیرکردنی هیچ کەسێك.

یوسف حوسێن، مامۆستا لە قوتابخانەی ئارمووشە لە رواندز، دەربارەی نووسین لەسەر دیواری قوتابخانەکان، گووتی:" ئەمە کارێکی شیاو نییە. چونکە قوتابخانە شوێنی پەروەردەو فێرکردنە. شوێنی تر هەیە بۆ ئەم نووسینانە، گەر کەسێك بۆ هەر مەبەستێك بێت نابێت دیواری قوتابخانەکان بکرێنە شوێنی نووسینی ناپەروەردەیی".

فەیسەڵ عیسا، مامۆستا لە قوتابخانەی ئامادەیی ئاکۆیانی تێکەڵاو، بە زاری کرمانجی گووت:" لەڕاستیدا نەك هەر دیواری قوتابخانە زۆرجار لەسەر دیواری ماڵانیش ئەم جۆرەکارانە دەکەن بێ پرس، کاتێك سەرنج لەم کارەدەدەین زۆر ناپەروەردەییە".

ئەو مامۆستایە گووتیشی:" ئەو کارانە بە هەر هۆکارێك بێت کارێکی نەگونجاوە ئەگەر ڕیکلام بێت، یا دروشم و هێمایەك ونووسینی ژمارە تەلەفۆنێك، بەداخەوە هەندێجار خەڵکانێك هەندێ نووسینی نەشیاو دادەنێن وەکو ناو یان ژمارەی خەڵکی تر کە مەبەست سوکایەتی پێکردن بێت یان شکاندنی شکۆی خەڵکە لەڕاستیدا پێویستە ئەم جۆرە کارانە لەلایەن حکومەت سزای بۆ دابنرێت.

سامان سیوەیلی، گووتەبێژی وەزارەتی پەروەردەی حکومەتی هەرێمی کوردستان، بە زاری کرمانجی راگەیاند" نووسین دروشم یان هەر بابەتێکی تر کارێکی نەشیاوە، ئەوانەی ئەو کارە دەکەن نایەن بە ئاشکرا لەبەر چاوی بەڕێوەبەری قوتابخانەکان یان مامۆستایان بینووسن، لەکاتێکدا دەینووسێت کەوا کەس لە قوتابخانە نەبێت و چاودێری نەکرێت ".

گووتەبێژی وەزارەتی پەروەردە، گووتیشی:" تا ئێستا لەسەر ئەو بابەتە کەس دەستگیرنەکراوە، بۆنووسینیش دەبێت رەزامەندی کارگێڕی قوتابخانە وەربگیرێت بۆئەمەش کارگێڕی قوتابخانەکان رێگە بەکارێکی لەم جۆرە نادەن".

سیوەیلی، ئەوەشی بۆ زاری کرمانجی خستەڕوو:" ئەوانەی زیاتر ئەو کارانە دەکەن منداڵ و هەرزەکارن، دەکرێت گەر ناسراوبێت کەسەکە لەلایەن قوتابخانە بانگبکرێت بۆ ئەوەی نووسین یان دروشمێکی نەخشاندبێت بیسڕێتەوە، تائێستا هەنگاوی لەو جۆرە نەنراوە لەسەر ئەو بابەتە لە رێگەی پۆلیسەوە کەس دەستگیرابێت، یان زیندانی کرابێت، لەسەر ئەوەی شتێکی لەسەر دیواری قوتابخانەیەك نووسبێت ، بابەتەکە بەمجۆرەنییە، بەگشتی کارێکی ناشیرینە نووسین لە سەر دیواری قوتابخانەکان".

قوتابی لاسار و مامۆستای سەرکەوتوو

محەمەد هەسنانی

لە خێزانەوە بگرە تا خوێندنگەو کۆلێژ و پەیمانگەکان، ئەرکی سەرپەرشتیار ئەوەیە ئایا چۆن بتوانێت نەوەیەکی کارامەو لێهاتوو پرلە زانست و زانیاری پەروەردە بکات، دیارە قۆناغ بە قۆناغیش بە پێی تێپەڕبوونی تەمەنی کەسەکان و بڕینی قۆناغەکانی خوێندن، شێوازی پێگەیاندن جیاوازی دەبێت، چونکە لەسەرەتاوە منداڵ لەناو سروشتی ماڵەوەی دەست پێدەکات، ئەرکە لەلایەن خێزانەکەی وا پەروەردە بکرێت، کە داهاتوو ئایندەیەکی گەشی لێ چاوەڕوان بکرێت، نەك تەنها تێپەڕاندنی کات بێت و بە شێوەی ناتەندرووست منداڵەکەیان پشتگوێ بخەن و لەکۆڵ خۆیان بکەنەوە، بەم شێوەیە ئامادە بکرێت بۆ ناردنی باخچەی منداڵان و قوتابخانە دواتریش بۆ بڕینی قۆناغەکانی دیکەی رێچکە بگرێت، چونکە پەروەردە نەکردنی منداڵ لەناو حێزاندا لە هەر هەنگاوێك کێشەو گرفتێك درووست دەکات، بۆ خێزان و بۆ قوتابخانەو مامۆستایانیش دەبێتە بەڵا، تەنانەت زۆرجار بینیوومانە ئەو جۆرە منداڵانە بیرو هۆشی هاوپۆل و قوتابیانی دیکەشیان تێکداوە، کە هاوشێوەی ئەوان هەڵسوکەوت بکەن.

لەگەڵ ئەوەشدا زۆرجار بینیومانە لەکاتی چوونی منداڵێکی لاسار بۆ ناوەندێکی خوێندن، بەهۆی لێهاتووی سەرپەرشتیارو بەڕێوەبەرو مامۆستایانی، تا ئاستێکی باش توانراوە سرووشتی قوتابیەکە باش بکرێت و بگەڕێنەوە بەرەو ئاستێکی باش و وای لێبکەن کە ئیتر هەست بە بەرپرسیارییەتی بکات و درك بەو هەڵانەشی بکات کە لە ڕابردوودا ئەنجامی داون، ئەو جۆرە ناوەندانەی خوێند چ باخچەی منداڵان بێت، یان قوتابخانە بێت یان پەیمانگە یان کۆلێژ هتد.. ، کە بەو ئاراستە بنیاتنەرانە کار دەکەن، ئەرکە بایەخیان پێبدرێت و شایستەی ئەو پەڕی رێزگرتنن، چونکە دواجار کاریگەر دەبێت لەسەر بەرەو پێشچوونی کۆمەڵگەیەکی تەندروست.

لە هەمووش گرنگتر ئەوەیە کاتێك خێزانێك بە ئەرکی پەروەردە کردنی منداڵەکەی هەڵنەستاوە وەك پێویست و بە شێوەیەکی لاساری منداڵەکەیان ناردووەتە خوێندنگە، ئەرکە لەسەر مامۆستایان پشوو درێژو لەسەر خۆبن، بۆ ئەوەی بتوانن سروشتی قوتابیەکە بگۆڕن بۆ کەسێکی شیاو و لەسەر ئەوەی ڕابهێنن، کە ئیتر هەست بە بەرپرسیاریەتی بکات و ئەم کردەوانەی پێشووتری گۆڕانکاریان بەسەر دابێت و وردە وردە روو لە باشبوون بکات، نەوەك خودا نەخواستا تێی هەڵبدرێت و زیاتر منداڵەکە بەڕوو ئاراستەیەکی خراپتر هەنگاو بنێت، چونکە هەرگیز خراپە بەرامبەر بە خراپە چارەسەر ناکرێت، بەڵکوو باشترین شت پێدانی دەرفەت و ئامۆژگارییە بۆ منداڵ، چونکە ڕاستە لەوانەیە لەماڵەوە لەلایەن خێزانەکانەوە منداڵەیان پشتگوێ خستبێت و وا پەروەردە نەکرابێت، بەڵام دەبێت لە هۆکارەکەشی بکۆڵدرێتەوە، ئایا ژیان و بژێووی ئەو منداڵە پێشتر چۆن بووە.

هەروەك منداڵ کاتێك لەسەرەتاوە روو دەکاتە ناوەندێکی خوێندن، ئەگەر کەسێکی لاساریش بێت، بەڵام لە تەمەنێکی گچکە دائەبێت و ئەگەر بێت و لەو تەمەنە لەلایەن مامۆستایانی وانەیەکی وای پێبوترێت و ترس لەسەری نەبێت، بەدڵنیایەوە گۆڕانکاری بەسەر دادێت و لە ئایندە بە پێچەوانە دەبێتە کەسێکی سەرکەوتوو، بەڵگەش ئەوەیە تەنانەت زۆرجار گوێبیستی ئەو کەسانە بووینە کە بڕوانامەی بەرزیان بەدەستهێناوە، وتوویانە لەسەرەتای چوونمان بۆ ناوەندەکانی خوێندن، زۆر عەجول و لاسار بووینە، کەچی قوتابخانەو پەروەردەی مامۆستایان سروشتی ئێمەیان گۆڕیووە، بێگومان ئەوەش لەسایەی لێهاتووی مامۆستایانی خەمخۆرو دڵسۆز بووە، کەواتە هەموو کەسێك قابیلی گۆڕانە تەنها هەوڵ و ماندووبوونی دەوێت.

ئاواتی قوتابییان

محەمەد عەبدولوەدود کەریم
پۆلی چوارەمی بنەڕەتی
لە قوتابخانەی شەهید حەسەن نەجاڕ
ئاواتمە لە داهاتوو ببمە" پزیشك "

کۆڕەو سۆران شێرزاد
قوتابی پۆلی یەکەمی بنەڕەتی
لە قوتابخانەی سرێشمەی بنەڕەتی
ئاواتمە لە داهاتوو ببمە " پزیشك "

سەروان سیاکۆ مشیر
پۆلی دووەمی بنەڕەتی
لە قوتابخانەی داستانی دۆلاڤاژێ
ئاواتمە ببمە" مامۆستای ئینگلیزی "

عەلی رەعد عەلی
پۆلی شەشەمی بنەڕەتی
لە قوتابخانەی گۆشینەی بنەڕەتی
ئاواتمە لە داهاتوو ببمە" ئەندازیار "

بە چەند یارییەکی کەم دەیان یانەی کوردستان هاتنە سەرهێڵ، بەڵام ئەو رواندزی هەڵبژارد

"تێناگەم چۆن هەندێك لە بەرپرسی یانەکان دەستیان دەچێتە بڕینی سەرەتایترین مافی یاریزان کە مووچەیە"

سەردار قازی ـ رواندز:

لەقۆناخی یەکەمی خولی یانە پلە یەکەکانی کوردستان، تاکە هیوای رواندزییەکان بوو، گەر ئەو نەبوایە حاڵی یانە زەرد پۆشەکەی پایتەختی میرنشینی سۆران لەوەی بوو خراپتر تۆمار دەکرا .

نیوەی یەکەمی خولی یانە پلە یەکەکان کەس خۆزگەی بەدۆخی یانەی رواندز نەدەخواست، بەشێوازێك برسێتی هیوا لە قورگی هاوسۆزانی پچڕابوو دڵەکوتەی ئەوەیان بوو کە چۆن دوای ماوەیەك چاوەڕوانی لە خولی یانە پلە دووەکانەوە سەرکەوتوون بۆ پلە یەك ئاواهیش دەگەڕێنەوە شوێنی خۆیان.

بوونی سەرکردەیەکی بەجەرگ لەهێڵی بەرگری یانەکە، کە ئامادەبوو خوێنی لێ بچۆڕێ لەتاو پاراستنی گۆڵی رواندز، ورە و هێزێکی نەبڕاوە بوو بۆ ئەوەی لەقۆناخی دووەمی رکابەیدا هەناسەیەکی ئارام هەڵمژن.

مەڕوان جەواد ئەحمەد، لەدایکبووی ساڵی ١٩٩٢ ی شاری کفری دەڤەری گەرمیانە، ماوەی ١٥ ساڵە یاریی تۆپی پێ دەکات و لەئێستادا بەرگریکاری یانەی رواندزە.

سەرەتای یاریکردنی دەگەڕێتەوە بۆ ساڵی ٢٠٠٨ کە لە تیپی میللی یەلدرم خۆری مەڕوان وەنەوزی دا و دواتر بۆ تیپی میللی رزگاری یاریی کردووە، پاشان لە ساڵی ٢٠١٢ پەیوەندی بە یانەی کفرییەوە دەکات و ئەزموونی یاریکردنی لەو یانەیە گەشە دەکات.

لەپاڵ خولەکانی کوردستان، بینەرێکی باشی پرێمەرلیگە، هاندەری یانەی مانچێستەر سیتی و هەڵبژاردەی ئارجێنتینایە .

وەفاداری وەزیری بەرگری رواندز، لەئاستێکدایە، ناوی سەرجەم ئەو راهێنەرانە دەهێنێت بۆ باشترین، کە یاریی بۆ کردوون .

مەڕوان، دەڵێت: "فازڵ عەباس، دارا محەمەد، محەمەد فاتح، دڵشاد محەمەد، نیهاد موراد، نیهاد جاسم و سۆران نامیق. باشترین راهێنەرن بەبڕوای من ".

بەرگریکارەکەی یانەی رواندز ئەوەش دەڵێت: "لە کوردستان زەمینەسازی نەکراوە و ناکرێت بۆ ئەوەی بەئاسانی لەنێو وەرزشدا گەشە بکەیت، بەڵام سەرەڕای ئەوەش ئاستی وەرزش بەردەوام هەڵدەکشێت ".

پێشی وایە، هاندانی یاریزانانی تازەپێگەیشتوو ئەرکێکی گرنگە و بە بوونیاتی کۆمەڵگە و یانەکان ناویان دەبات.

بەراورد بە رابردوو وەرزشوانی لێهاتوو کەمی کردووە، مەڕوان جەواد هۆکارەکەی باس دەکات: "چونکە یانەکان وەك پێویست ماف دارایی بە یاریزان نادەن، وەك چۆن تۆپی پێ واتای ڕیز و خۆشەویستییە، لە هەمان کاتدا حەز و ئارەزوو و سەرچاوەی داهاتیشە. نازانم چۆن هەندێك لە بەرپرسی یانەکان دەستیان دەچێتە بڕینی سەرەتایترین ماف یاریزان کە مووچەیە ".

سەربارى ئەوەش هیوابڕوا نییە و هیواداره تۆپی پێی کوردستان بۆ ئاراستەی پۆزەتیڤتر هەنگاو بنێت و یاریزانی ئاست بەرز ببینرێن لە خولەکانی کوردستان کە ئامانجییان یاریی کردن بۆ هەڵبژاردەی کوردستان و عێراق بێت .

لە پەراوێزی پەیڤەکانیدا مەڕوان جەواد نهێنییەك بۆ زاری کرمانجی دەخاتەڕوو: "تەنها چەند یارییەکی کەمم لەگەڵ یانەی رواندز ئەنجامدابوو، دەیان یانەی دیاری کوردستان هاتنە سەرهێڵ، تەنانەت دوای تەواو بوونی قۆناخی یەکەم و کرانەوەی دەرگای ئاڵوگۆڕی بەرپرسی یانە هەبوو فشاری خستووەتە سەرم تا ماف دەستبەرداربوون لە یانەی رواندز وەرگرم، بەڵام ئەو بیرۆکەیەم رەتکردەوە و بەردەوام بووم ".

خۆشەویستی بۆ تۆپی پێ کردوویەتی بە فۆتۆگرافەر

"بە هاوکاری مەلا مستەفا بارزانی پەرەم بە تواناکانم دا"

سەردار قازی ـ سۆران :

بە کامێراکەی دەستی خەریکی چرکاندنی وێنەی یاریزان و هاندەرەکانی یاریگەکانە، بێگودان بە ئاستەنگەکان لەهەموو بارێکدا ئەشقی کامەران بۆ تۆپی پێ چڕۆ دەکات و دەیهێنێتە گۆشەیەکی یاریگە، تا دیمەنە سەرنج راکێشەکان تۆماربکات .

تەمەنێکی کەم و تالێنتێکی زۆر، وزەیەکی لەرادەبەدەر بۆ کار و حەزێك بێ مەودا کامەران و کەل و پەلەکانی دەباتە یاریگە جیاوازەکانی کوردستان .

زۆرجار لە پڕێکدا دیمەنێکی ناوازە سەرنجمان کێش دەکات لەسەری نووسراوە "کامەران باڵەکی"، بەجۆرێك لەنۆسیالۆژیاماندا والێکی دەدەینەوە، کە خودانی ئەم دیمەنە تەمەنێکە پەنجە دەخاتە سەر پاوەرەکەی کامێرا چرکەی وێنە دەکات، بەڵام لەراستیدا لاوێکی ١٧ بەهارییە و تازە خونچەی تەمەنی وەنەوز لەنێو سەوزایی باڵادا دەدرەوشێتەوە.

کامەران عەبدوڵڵا، خەڵکی گوندی باڵەکیان سەر بە قەزای سۆرانە، فۆتۆگرافەری تایبەتی یانەی شارەکەیەتی، دەیەوێ لەرێگەی تالێنتەکەیەوە خۆی بەجیهان بناسێنێت.

کامەران پتر لە سێ ساڵە فۆتۆگرافەرە و ئەو خێزانەکەی بە هۆکاری پشت سەرکەوتنەکانی دەزانێت، لە بارەیەوە گوتی: "خێزانەکەم زۆر هاوکارم بون ئەوان رێگریان نەکرد لەوەی وەرزش هەڵبژێرم. بەتایبەت باوکم کە هەمیشە وەك قەڵایەك لەپشتمدا وەستاوە".

کامەران، ئەوە روونده‌کاتەوە کە گەر پاڵپشتی دڵسۆزانی نەبوایە نەیدەتوانی درێژە بە رێبازەکەی بدات و جوانی دیمەنی نێو یاریگەکان لەنێو زوومەکەیدا بەرجەستە بکات.

بەجۆرێك ئەشقی کارەکەیەتی، کە دەڵێت ئامادەیە بەخۆبەخش بیکات.

ئەو فۆتۆگرافەرەی سۆران جۆری کامێراکەی ئاشکرا دەکات: "کامێراکەم لە جۆریnikon d ٥ لێنزیکەی sigma ١٥٠-٦٠٠ یە".

باسی دڵخۆشی خۆی دەکات: "کاتێك بەرهەمێکی خۆم دەبینم لە سۆشیال میدیا هەستێکی خۆشم دەبێت کە توانیومە خزمەت بکەم بەو کارانەی کە کردومە دڵخۆشم کە خەڵك لێی رازین و پێشوازی لێدەکەن".

بوونی زۆری ئەو لەنێو یاریگەکاندا کار ئاسانی ئەوەیشی بۆ کردووە، کە باشترینەکان دیارییکات.

لەمبارەیەوە دەڵێت: " باشترین راهێنەر لای من رەفیق سەعید راهێنەری سۆرانە، هەروەها باشترین یاریزانەکانیش لە ئیدارەی سۆران لای من ئەمانەن (هاوگار سەعدی کاپتنی یانەی سۆران، رێزدار وەلی، ئاراز ئەنوەر، رەنجاو موسلیح، گەیلان سادق و هۆگر سەعدی) ، لەنێو دێرینەکانیشدا فەرهەنگ سەعدی هەڵدەبژێرم، کە ئیستا وازی هێناوەو بووە بە سەرپەرشتیاری تیمی تۆپی پێی یانەی وەرزشی سۆران".

روونکردنەوەی زیاتر دەدات: "باشترین یاریزان لە کوردستان لای من کاپتن هاوگار سەعدییە، چونکە بە رۆحیەت یارییدەکات".

ئامانجی داهاتووی دەخاتەڕوو: "ئامانجی داهاتووم خزمەت کردنە بە وەرزشی کوردستان و شارە خۆشەویستەکەم ".

لەدوا پەیڤەکانیدا ئەوەشی گووت: "زۆر سوپاسی بەرێز مەلا موستەفا بارزانی "شێخ بابۆ" دەکەم، کە یارمەتیدەرم بوو بۆ دەست هێنانی ئەو کامیرایە و گەیشتن بەخەونەکەم."

فێرگەیەکی تۆپی پێ بەڕێوەدەبات

"بەهۆی نەبوونی راهێنەری مێینە، وازم لە یاری کردن هێنا"

شەهدە فاتیح ـ زاری کرمانجی :

ژینگە محەمەد، لەدایکبووی ساڵی ٢٠٠٠ی قەزای قەڵادزێی سەر بە ئیدارەی سەربەخۆی راپەڕینە. خانمێکی سەرکەوتووی بواری تۆپی پێیە و ماوەی ١٠ ساڵە بەبێ دابڕان وەك یاریزان، راهێنەر خزمەتی وەرزش دەکات .

ژینگە، هەر لەمناڵییەوە حەز و خولیای تۆپی پێی هەبووە و لە ساڵی ٢٠٠٩ وە روویکردووەتە وەرزش، سەرەتا لە تیپی قوتابخانەوە دەستی پێکردووە، دواتر یاریی بۆ فێرگەی کچانی تۆپی پێی قەڵادزێ و یانەی قەڵادزێش کردووە، خاوەنی بڕوانامەی دبلۆمە لە بواری وەرزش و لەئێستاشدا قوتابی قۆناخی دووەمی خوێندنی بەکالۆریۆسە لەزانکۆی سلێمانی. ئەم خانمە بەشداری (٤) خولی تایبەت بەفێرگەکان و (٣) خولی تایبەت بەناوبژیوانی کردووە لەناوەوە و دەرەوەی کوردستان. هەروەها لەساڵی ٢٠١٩ وەك یەکێك لەچالاکترین خانمانی بواری وەرزش هەڵبژێردراوە، بەو بۆنەیەوە بانگهێشتی یاری کلاسیکۆی نێوان ریال مەدرید و بارسیلۆنا کراوە. ئەم خانمە سەرەڕای ئەزموونە کەمەکەی بەڵام توانیویەتی ئاشنایەتی لەگەڵ چەند راهێنەرێکی فێرگەیەکی تۆپی پێی مەکسیکی بەناوی (Tigres Fuerzas básicas) دروست بکات و پەیوەندی بەردەوامی لەگەڵیاندا هەیە .

ژینگە، لەدیدێکی زاری کرمانجیدا دەڵێت: "لەساڵی ٢٠١٥ چەندین کچ بەهۆی رێگری خێزانەکانیانەوە، بەبیانووی ئەوەی کە گونجاو نییە کچەکانیان لەژێر سەرپەرشتی راهێنەری پیاو یاریی بکەن، وازیان لەتیپەکە هێنا، بەوهۆیەشەوە تیپەکەیان هەڵوەشایەوە".

نەبوون یان کەمی راهێنەری خانم وایکردووە ئەم خانمە بیر لەکاری راهێنەرایەتی بکاتەوە، ئەمەش دەبێتە دەستپێکێکی باش بۆ ئەم خانمە کە فێرگەی تۆپی پێی قەڵادزێ پێشنیاری بۆ دەکەن کە لە فێرگەکەیان دەست بەکاری راهێنەرایەتی بکات، چونکە لەوکاتەدا فێرگەکە هیچ راهێنەرێکی خانمی نەبوو، وە خانمان لەنێو وەرزشدا زۆر کەم دەبینران، خۆشبەختانە ئێستا ئەو ژمارەی روو لەزیادبوونە و خانمان بەشدارییەکی باش دەکەن وەك یاریزان، راهێنەر و هاندەر .

هەروەها رایگەیاند: "فێرگەکەمان پرۆژەیەکی ئەکادیمی زانستییە بۆ پێگەیاندی منداڵان، بیرۆکەی فێرگەکە بیرۆکەی هەردوو مامۆستایان (عەبدولڕەحمان ئەحمەد و فەرەیدوون ئەحمەد) بوو، کەتوانییان خەونی دروستکردنی بکەنە ڕاستی و لەڕێگەی ڕێکخراوی (CCPA)ی دانیمارکییەوە خولی راهێنان بۆ راهێنەرانی فێرگەکە بکرێتەوە و بڕوانامەی باوەڕپێکراویان پێ ببەخشرێت".

ئاماژەش بەوە دەکات، کە لەساڵی ٢٠١٧ وە بەفەرمی وەك راهێنەری فێرگەی تۆپی پێی قەڵادزێ دەستی بەکاری راهێنەرایەتی کردووە و ئامانجییان پەروەردەکردنی یاریزانە بەشێوەیەکی ڕێك و پێك، دواتر فێرکردنیان بەشێوازی زانستی و ئەکادیمی، وە خۆشبەختانە ساڵانە ژمارەیەك یاریزان لەفێرگەیانەوە بۆ تیپە میللییەکان، یانە، هەڵبژاردە و تیپی تازە پێگەیشتوانی یانەکە بەڕێدەکرێن.

هەروەها گرنگی زۆر بە پێشکەوتنی فێرگە و منداڵەکان دەدەن بەشێوازێکی سەربەخۆ، بۆ ئەو مەبەستەش وەك فێرگە بەشداری چەندین خولی نێوخۆیی و نێودەوڵەتییان کردووە، وە فێرگەکەیان دووجار بەشداری خولی تۆپی پێی کردووە لە ئیتاڵیا.

خانمە راهێنەرەکە زیاتر لەبارەی خۆیەوە دەدوێت و دەڵێت: " باشترین راهێنەری نێوخۆ لای من مامۆستا (زاگرۆس رەفیق) ە، کەتوانی دوای ٢٠ ساڵ جاریی دیکە یانەی قەڵادزێ بۆ خولییانە پلە یەکەکان سەربخاتەوە و باشترین یاریزانیش (فەرمان ئەحمەد)ی ناسراو بە فەرمان بێکهامە. وە هاندەری یانەی بارسێلۆنا و هەڵبژاردەی ئارجێنتینام، نموونەی باڵاشم لەتۆپی پێ لیۆنێل مێسی یە و لەڕاهێنەرانیش (پێپ گواردیۆلا) یە ."

ژینگە، وەك خانمێکی دەگمەن لەتەمەنێکی بچووکەوە دەستی بەکارێکی گەورە کرد، ئەویش کاری راهێنەرایەتییە، سەرەڕای ئەوەی دان بەوەدا دەنێ کە کارێکی قورسە، بەڵام دەشڵێت حەزە وەرزشییەکەی هێندە زۆرە کەدەتوانێت بەسەر کۆسپ و بەربەستەکاندا زاڵ بێت، وە هیواداره بتوانێت رێگە خۆشکەر و یارمەتیدەربێت بۆ ئەو خانمانەی کە دەیانەوێت لەبواری وەرزشدا بێنە پێشەوە، وە بتوانێت کارێك بکات کە وەرزشی خانمان زیاتر بەرەو پێش بچێت.

ئاماژەش بەوەدەکات لەئێستادا لەکوردستان وەرزش بەرەو پێش چووە و داواکارە کچان متمانەیان بەخۆیان هەبێت و بێنە مەیدانەوە. وە ئارەزووی ئەوە دەکات راهێنەرایەتی تیپی کوڕان و کچانیش بکات لەداهاتوودا. ئەم خاتوونە لەسەرەتای دەسپێکی کارەکەیەتی و ئامانجی ئەوەیە بڕوانامەی دکتۆرا بەدەست بهێنێت لەبواری وەرزش، وە خزمەتی زیاتری ئەو منداڵانە بکات کە خولیای وەرزش و بەتایبەت تۆپی پێیان هەیە، ژینگە دڵخۆشە بەوەی کە هۆکارێك بووە بۆ بەدیهێنانی خەونی کۆمەڵە منداڵێك و پێی وایە ژمارەی یاریزانان بەردەوام لە زیادبوونە و ئەگەر دەستکەوتی دارایی بۆ یاریزان و وەرزشوانان دابین بکرێت، بەدڵنیاییەوە ڕێژەکە هەڵدەکشێت دەبێتەوە.

لەکۆتاییشدا سوپاسی هەموو ئەو کەس و لایەنانە دەکات کە یارمەتیدەری بوون و دەڵێت: "زۆر سوپاسی خوا دەکەم کە یارمەتیدەری بەندەکانییەتی، سوپاس بۆ خێزانەکەم کە پاڵپشتم بوون بۆ گەیشتن بەخەونەکەم، سوپاس بۆ مامۆستاکانم، بۆ خوشك و براکانم لە فێرگەی تۆپی پێی منداڵانی قەڵادزێ.

"ئەرکی کوڕانی باڵەکایەتی قورسە"

تیروپشکی خولی یانە پلە دووەکانی کوردستان راکێشرا

دێسکی وەرزشی زاری کرمانجی :

ئەمڕۆ شەممە ٢٥ی شوبات، لەبارەگای فیدراسیۆنی تۆپی پێی کوردستان، تیروپشك بۆ پاڵەوانێتی یانەی پلە دووەکانی کوردستان راکێشرا و خەلیفان و سنوور کەوتنە یەك کۆمەڵە.

بڕیارە پاڵەوانێتی یانە پلە دووەکانی کوردستان، بەبەشداری ٣٩ یانە چەچناوەڕاستی مانگی ئادار بەڕێوەدەچێت، هەرسێ یانەی خەلیفان، چۆمان و سنوور نوێنەرایەتی ئیدارەی سۆران دەکەن.

سەرەتا پاڵاوتن بۆ ٢٧ یانە دەکرێت و ئەو دوازدە یانەیەی وەرزی رابردوو سەرکەوتوون بۆ قۆناخی دووەم پاڵاوتن ناکەن و لەقۆناخی دووەم چاوەڕێی ٨ یانەی سەرکەوتوو لەسەر ئاستی هەرێم دەکەن .

سێ نوێنەرەکەی ئیدارەی سۆران لە بازنەی هەولێر کێبڕکێ دەکەن، لەم بازنەیە دە یانە بەسەر دوو گرووپ دابەشبوونە و دوو یانەی خاوەن پێگەی یەکەم سەردەکەون بۆ قۆناخی داهاتوو .

گرووپی A بازنەی هەولێر

١ ـ هێرش

٢ـ تەق تەق

٣ ـ مەخمور

٤ ـ ئاسۆ

٥ ـ چۆمان

یارییەکانی چۆمان بەم شێوەیە دەبن

ـ چۆمان ـ ئاسۆ

ـ تەق تەق ـ چۆمان

چۆمان ـ مەخموور

هێرش ـ چۆمان

لەگەڕی پێنجەمیش چاوەڕوان دەبن .

گرووپی Bبازنەی هەولێر

١ـ سنوور

٢ ـ هەریر

٣ ـ جیهان

٤ ـ خەلیفان

٥ ـ پەروەردە

یارییەکانی خەلیفان:-

ـ خەلیفان ـ جیهان

ـ سنوور ـ خەلیفان

ـ خەلیفان ـ پەروەردە

ـ هەریر ـ خەلیفان

یارییەکانی سنوور:-

ـ هەریر ـ سنوور

ـ سنوور ـ خەلیفان

ـ جیهان ـ سنوور

ـ سنوور ـ پەروەردە

یانەی سەرکەوتووەکان لەپاڵاوتن لەگەڵ ئەو ١٢ یانەیەی قۆناخی دووەم کێبڕکێی ٢ پێگەی خولی یانە پلە یەکەکان دەکەن.

سۆران بووەتە ناوەندێك بۆ ئارەزوومەندانی شەترەنج

لە ماوەیەکی کەمدا ٣ پاڵەوانێتی بەڕێوەچوون

شەهلا رەشید– سۆران

شەترەنج، رەنگی سپی و رەشی هەیە کە دوو یاریزان لەسەر تەختەیەکی شەترەنجی ٦٤ گۆشەی ئەنجام دەدەن، هەر چوار گۆشەیەك دەتوانرێت بۆ ماوەی وەرزێك چۆڵ بێت یان داگیر بکرێت، یارییەکە لە ١٦ خانەی سپی و رەش پێکدێت.

شەترەنج بە لە ئیدارەی سۆرانیش شوێنکەوتووی هەیە و گرنگی پێدەدرێت، بەتایبەت لەم چەند ساڵەی دوایدا گرنگییەکی زۆری پێدراوە لەلایەن ئارەزوومەندان و ئەوانەی کە فۆڵۆوەری ئەم یارییەن.

خانەی فەرهەنگی شین لە سەنتەری قەزای سۆران، بووەتە پەناگەیەك بۆ تێرکردنی ئارەزوومەندانی یاریی شەترەنج و تا ئەم ساتە کۆمەڵێك خولی لێ بەڕێوەچوونە.

ڕێکان وەلید، سەرپەرشتیاری خانەی فەرهەنگی شین، سەبارەت بەم یارییە، بە زاری کرمانجی راگەیاند: "بەشی شەترەنج لە خانەی فەرهەنگیی شین لە ساڵی ٢٠٢١ بە فەرمی کرایەو و گرنگی پێدرا، سەرەتا وەك فێرکاری بە هاوکاری سەنتەری مەلیك و چەند یاریزانێکی بەناوبانگی هەولێر و کوردستان توانیمان خولێکی دوو مانگی بۆ کۆمەڵێك فێرخواز بکەینەوە شێوازی یارییەکە، چۆنیەتی کردنەوە و کۆتایی هێنان بە یارییەکە فێری یاریزانەکان بکەین لە ڕێگەی مامۆستای خاوەن ئەزموون و توانای باش، دوای تێپەڕبوونی ماوەیەك بەسەر خولی فێرکارییەکە، پاڵەوانێتییەکمان لەنێوان گشت یاریزانانی ئیدارەی سۆران و چەند یاریزانێکی هەولێریش رێك خست بە هاوکاری سەنتەری مەلیك بۆ شەترەنج، کە ماوەی دوو ڕۆژی خایاند و بەردەوام بووین لە گرنگیدان بە یارییەکە بۆ ئەوەی وا بکەین سۆرانیش ببێتە خاوەن یاریزانی بەتوانای شەترەنج و بتوانێ بەشداری پاڵەوانێتیەکان بکات لەسەر ئاستی هەرێم و عێراق، بۆیە پاڵەوانێتی دووەمی شەترەنجمان لە نێو زانکۆی سۆران بۆ زۆرترین یاریزانی دەڤەرەکە رێك خست کە کۆی بەشداربوون گەیشتە ٤٨ یاریزان لە هەردوو رەگەز.

ئاشکراشی کرد، "دواتر هەر بەردەوام بووین لەسەر گرنگیدان بە یاریی شەترەنج، هەتا توانیمان بە هاوکاری کۆڕەك تیلیکۆم نهۆمی دووەمی خانەی شین بکەینەوە و شوێنێك لەم نهۆمەمان تایبەت کرد بە یاری شەترەنج، ئێستا هەموو شەو و ڕۆژێك یاریزانان یاری خۆیان لە نێو شوێنی تایبەت بە شەترەنج ئەنجام دەدەن و هەفتانە پاڵەوانێتی ناوەخۆیی ئەنجام دەدرێن. ماوەیەك لەمەو پێش پاڵەوانێتی سێیەمی شەترەنجی خانەی شین لە نێو نهۆمی دووەمی خانەکەمان بە بەشداری ٥٠ یاریزان بەڕێوەچوو، ئێستا سۆران بووەتە خاوەنی زۆرترین یاریزانی شەترەنج لەسەر ئاستی دەڤەرەکە، ڕۆژانە گەنجان روو لە فێربوونی یارییەکە دەکەن.

گرنگی بە پڕۆژەکە دەدەین و هەوڵ دەدەین مامۆستاکانمان بنێرین بۆ ناوەندە ئەکادیمی، باڵەخانە حیزبی و مەدەنییەکان بۆ ئەوەی پەرە بە فێربوونی یارییەکە بدرێت، چونکە وێڕای ئەوەی یارییەکی ئەقڵی و چێژ بەخشە لەهەمان کاتیشدا پەرە بە بیرکردنەوە و ڕێکخستنی هۆشی مرۆڤ دەدات".

مێژووی ئەم یارییە دەگەڕێتەوە بۆ سەدەی شەشەمی زایینی لە ڕۆژهەڵاتی هیندستان، یەکەم جۆری شەترەنج بە ناوی سانسکریتی چاتورانگا لە ئیمپراتۆریەتی گوپتا داهێنراوە، هەروەها لەلایەن عەرەبەکانەوە لە سەرانسەری جیهانی ئیسلامیدا بەناوبانگ بوو و ناوی لێنرا شەترەنج، ئێرانییەکان و عەرەبەکان لە سەدەی نۆیەمەوە ئەورووپا و رووسیایان بە شەترەنج ناساند، هەر لەبەر ئەم هۆکارەش لە زۆربەی زمانە ئەورووپییەکان ناوی ئەم یارییە لە وشەی شەترەنج یان پاشا پارچە سەرەکییەکەی یارییەکە وەرگیراوە و ناوی زۆربەی پارچەکانیش لە ناوە فارسی و عەرەبییەکانیانەوە وەرگیراوە، لە ئەورووپا وردە وردە ئەم یارییە گۆڕانکاری بەسەردا هات و بە گۆڕینی شێوەی جوڵەی هەندێك پارچە، دینامیك و خێرایی یارییەکە زیاتر بوو، لە کۆتایی سەدەی نۆزدەهەمدا پاڵەوانێتی جیهانی شەترەنج دامەزرا، یەکەم پاڵەوانی فەرمی جیهانی شەترەنج، ویلهێلم شتاینیتز بوو، یاریزانی شەترەنجی جولەکە و خەڵکی شاری بۆهێمیای بوو، کە لە ساڵی ١٨٨٦ بە شکستهێنان بە یۆهانس زوکەرتۆرت ئینگلیز ئەم نازناوەی بەدەستهێنا، ماگنوس کارلسنی نەرویجی، پاڵەوانی ئێستای جیهانی شەترەنجە، کە لە ساڵی ٢٠١٣ بە بردنەوەی ڤیسواناتان ئاناند ئەم نازناوەی بەدەستهێنا و لە ساڵی ١٩٢٤ ڕێکخراوی جیهانی شەترەنج FIDE دامەزرا و وردە وردە پێشبڕکێ و نازناوی نوێ دروست بوو، پێشبڕکێ نێودەوڵەتییەکانی شەترەنج لە کاتی جەنگی جیهانی دووەمدا وەستان و دوای جەنگی جیهانی دووەم، کۆمپانیای فیدە بەرپرسیارێتی بەڕێوەبردنی پاڵەوانێتی شەترەنجی جیهانی لە ئەستۆ گرت، تا ئێستا ١٧٠ فیدراسیۆنی نیشتمانی بوونەتە ئەندامی فیدە و ئەم ڕێکخراوەیان کردووە بە یەکێك لە گەورەترین ڕێکخراوە وەرزشییەکانی جیهان.

بارزانی، ڕێبازە

ڕائیب زداری

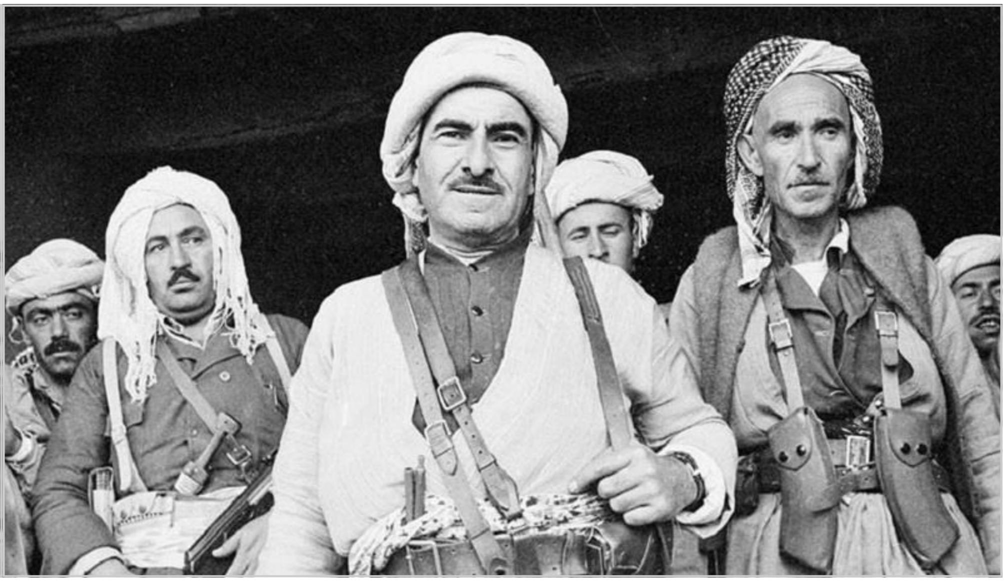

بارزانی نەمر، لە قۆناغێکی مێژوویی و چارەنووسسازدا، خەباتی دژی داگیرکەرانی خاوەن هێز و پشتیوان هەڵبژارد، کە گەلی کورد لە سەردەمێکی پڕ لە ئازار و نەهامەتی دەژیا، کە جگە لە خوا و ڕەوایی دۆزەکەی و ئامادەیی ڕۆڵەکانی بۆ مەرگ لە پێناو ئازادی، هیچ پشت و پەنایەکی دیکەیان شك نەدەبرد، بەڵام بەهۆی ئیرادەی بەهێز و باوەڕبەخۆبوون و ڕەوایی دۆزەکەی، بۆ چرکەیەك بڕوای ئەو سەرکردە مێژووییەی کورد لەق نەبوو، ئازایانە خەباتی بۆ نەتەوەکەی کرد و لەو ڕێگەیەشەوە، میراتێکی گەورەی لە خەبات، دژی ستەم و زۆرداری بۆ ڕۆڵەکانی بەجێهێشت.

بارزانی نەمر، بندەستی ڕەتکردەوە و لە چیاکانی بارزان، شۆڕشی بارزانی بەرپا کرد، توانی هەموو ئەو بەربەستانە ببڕێت و شۆڕش لە دوای شۆڕش بەرپا بکات و داوای مافی گەلی کورد بکات، بۆیە هەموو تەمەنی لە پێناو خەباتی نەتەوەیی و ڕزگاریی گەلی کوردستاندا بەخشی و، تا دواساتەکانی تەمەنیشی بیر و فکری هەر لای نەتەوەکەی بووە، ئەوەی پێی کراوە بۆ نەتەوەکەی و پێی باش بووە کردوویەتی و خەون و ئامانجی هەرە گەورەی ئەوە بوو کە خزمەتی میللەتی خۆی بکات، بتوانێت ئەو زولمەی لەسەر میللەتی کورد هەیە نەهێڵێت و مافی کورد بە دەست بهێنێت.

ئەم ڕابەرە مەزنە دوای خۆی نەك تەنها ئەزموونێکی پاك و بەهێزی سەرکردایەتیکردن و کلتوورێکی تەندروستی بۆ خزمەتکردنی گەل و خاکی کوردستان جێهێشتووە، بەڵکو بارزانی نەمر، توانیویەتی ببێتە ئاوێنەی بوون و مانەوەی گەل و نیشتمانەکەی و ئەو سیمبولە مەزنەی کە مێژوو بە شوناس و ڕۆشنکەرەوەی ئاسۆی سەرفرازی نەتەوەیەك گوزارشتی لێ بکات، نەك هەر لە قۆناغەکانی ڕزگاریی نەتەوەیی، بەڵکو دوای سەربەخۆیی، گەلەکەشی هێشتا بیروباوەڕ و خواست و ئامانجی ئەو وەك قوتابخانەیەك بۆ پەروەردەی فیکری و هەڵوێست و ئاراستەی دروستی ئەرکەکان نەخش و ڕێنماییەکی کارا دەگێڕێ و بۆ هەمیشە نەوەکانی گەلەکەی، وەکو مەرجەعێك، بە پەیڕەوکردن و گەڕانەوە بۆ بیر و باوەڕ و ڕێبازی تێکۆشان و ئاکارەکانی ئەو، چالاکترین وانە و گوڕوتین فەراهەم دەکەن و لێرەوە دەتوانن بە شارێگەی کاروانی تەندروستی ژیان و پارێزراوی قەوارەی سیاسی و نیشتمانی و پەرەسەندنی بەردەوامی کۆمەڵگەدا هەنگاوی تۆکمە بهاوێژن، هەروەك مارتن ڤان برۆنسن دەڵێ: نەوەکانی داهاتووش دەبێ بارزانی بکەن بە ئاوێنەیەك بۆ دروستکردنی دواڕۆژ.

بارزانی نەمر، ڕەمزی یەکبوونی گەلی کوردستان بوو، تەنانەت پاش کۆچباربوونیشی بۆتە هێمایەك بۆ خەباتی نەتەوایەتی کورد لە هەموو جیهاندا و بۆتە پاڵپشت بۆ خەباتی نیشتمانی گەلی کوردستان، بارزانی بە نەمری لەناو میللەتەکەیدا و، بە مەزنی لەناو مێژوویی جیهاندا مایەوە، ئەوەش بەهۆی کۆمەڵێك بنەمای پتەو پرەنسیپی ڕاست و دروست و هەڵوێستە مرۆڤ دۆستییە مەزنەکانییەوە، کە لە چوارچێوەی ڕێبازەکەیدا بۆ کوردستان و مێژوویی ئازادیخوازان و نەوەکانی دوارۆژی بەجێ هێشتووە.

بارزانی نەمر و پێشمەرگەکانی مەزنترین پاڵپشت بوون بۆ کۆماری کوردستان لە مەهاباد، بارزانی نەمر هێمای گەلێکی بەش خوراو زوڵملێکرا بوو کە جیهان لە ڕێگەی ناوی ئەوەوە کوردی ناسی، لە دوای خۆشی ڕێبازێکی جێهێشتووە کە ئەمڕۆ گەلی کوردستان توانیویەتی لەبەر ڕۆشناییەکەیدا لەناو گێژاوی ئاڵۆزییەکانی جیهاندا سیاسەتێکی هاوسەنگ و هێور بگرێتەبەر و لەناو هاوکێشە نێودەوڵەتییەکانی ئەم سەردەمە و باری سیاسی پشێوی عێراقدا، پێگەی خۆی بپارێزێت.

پێویستە هەر ساڵ ڕۆژی ١-٣ یاد بکەینەوە و سەردانی مەزاری نەمران لە بارزان بکەین و دەرس لەو زاتە گەورەیە وەربگرین و تێکۆشان و خەباتی ئەو زاتە گەورەیە لەبەرچاو وەربگرین و لەسەر خەبات و تێکۆشانی ئەو بەردەوام بین، چونکە هەموو ژیانی خۆی قوربانی میللەتەکەی خۆی کردووە، کەسێك کە هەموو ژیانی خۆی قوربانی میللەتەکەی بکات، نامرێت و لە دڵی گەلەکەی هەر زیندوو دەمێنێت.

تاکە بزاوی ڕزگاریخوازی گەلی کوردستان ڕێبازی پارتی و بارزانییە، کە ئەمڕۆش درێژەی هەیە و درێژە پێدەری ئەو ڕێبازەش سەرۆك بارزانییە، هەموو ئەوانەشی سەردانی مەزاری نەمران دەکەن، باس لەوە دەکەن کە یەك دەست دەبن و لەسەر ڕێبازی بارزانی نەمر بەردەوام دەبن و پشتەوانی سەرۆك بارزانی دەبن تا بە ئاواتەکانی خۆیان دەگەن.

لە ساڵیادی کۆچی دوایی بارزانی نەمر دەبێ بەردەوام بین لە خەبات و تێکۆشان لەسەر بنەماکانی ڕێبازی پیرۆزی و ڕێنماییەکانی سەرۆك بارزانی بۆ دابینکردنی مافە ڕەواکانی میللەتەکەمان و بەگیانێکی لە خۆبوردەی و یەك هەڵوێست و تەبایی ڕووبەڕووی پلانی نەیاران ببینەوە، بۆیە بەڵێن دووپات دەکەینەوە هەمیشە قوتابی و درێژەپێدەری ڕێبازی پیرۆزی بارزانی بین و لە خەبات و تێکۆشان بۆ گەیشتن بە مافە سروشتی و ڕەواکانی گەلی کوردستان بەردەوام بین.

سڵاو لە گیانی پاکی بارزانی نەمر و کاکە ئیدریسی هەردەم لە یاد و سەرجەم شەهیدانی ڕێگای بزاڤی ڕزگاریخوازی کوردستان".

ڕا پەڕین لە ڕۆحی کورددا

حازم شێروانی

لە ئەدەبیاتی زانستی و ئەپستمۆلۆژیادا، ڕاپەڕین (کە لە ناخێکی گڕگرتووی تژی یاخیگەریدا ژێدەر دستینە)، کردەیەکی مێژووییە و لە ئەنجامی بێڕوومەتکردنی بەهاکانی ژیاندا سەرهەڵدەدات.

لە فەلسەفەی ژیانی جڤاکی و ڕامیاریی هەر گەل و نەتەوەیەکی بندەستدا، ئەوە بەدی دەکرێت، کاتێك هەستی بەلەناوچوونی حەتمی و توانەوەی خۆی کرد، ڕاپەڕین و شۆڕش دەبنە ئەولەویەتی ژیانی ئەو کۆمەڵگەیە.

ئانوساتەکانی ڕاپەڕین لەنێو بەرپەڕی دیرۆکی گەلاندا هێندە ناوازە و دەگمەنە، خاوەنەکانیان، بە شانازییەکی مەزن و بە دێڕە زێڕینەکانەوە لەسینەیاندا دەپارێزن. ڕەخسانی هەلومەرجی سەرهەڵدان، پەیوەستە بە کۆمەڵێك فاکتەرەوە، کە هەر بە دۆخی نێوخۆی وڵاتەکەوە هاڤڵدار نییە، بەڵکو چەندین ڕەهەندی هەرێمایەتی و نێودەوڵەتیشی هەیە.

ئەگەر شۆڕش و ڕاپەڕین ئانوساتی زێڕینی سەدەیەیی هەندێك گەل و نەتەوە بێت (سووریا و ئێران بە نموونە)، ئەوا باشووری کوردستان لە بیستەکانی سەدەی بیستەمەوە کە شۆڕشی شێخ مەحموودی حەفیدی تیا بەرپابوو تا ئێستا، ئەمە دووەم جارییەتی ڕۆحی ڕاپەڕین هەمبێز دەکات. ئاخر ڕاپەڕین گەر بۆ میللەتان پێویستیی قۆناغێکی دیاریکراو و ڕاگوزەر بێت، ئەوا بۆ میللەتێکی وەك کورد، بەبەردا کردنەوەی ڕۆحە بە جەستە شەکەتەکەیدا و خواردنەوەی ئاوی حەیاتە، کە زیاتر لە هەزار ساڵە تینووی ئازادی و سەرخۆبوونە.

ڕاپەڕینی بەهاری ١٩٩١ ی کوردستانیان، جگە لەوەی دژی نەتەوەیەکی تری سەردەستە بوو، کەچی تاکی کورد هێز و وزەی بەردەوامکردنی ژیانی خۆی لە ڕاپەڕین وەردەگرێت.

ڕاپەڕین، بە پێناسەیەکی سادە، بریتییە لە تەقینەوە و هەڵچوونێکی جەماوەریی پلان بۆ دارێژراو، دژی سیستەمێکی دەسەڵاتداری ستەمکار، کە بەهۆیەوە ماف و ئازادییەکان پێشێل دەکرێن و دەستەڵاتێکی چەوسێنەر دەست دەخاتە بینەقاقای خەڵك.

ئامانجی هەموو ڕاپەڕینێك، پێشکەشکردنی دۆخێکی نوێیە، کە لە دۆخی پێش خۆی ناچێت. ئاخر دەیەوێت ئەفسانەیەکی نوێی دانەبڕاوە لە زهنییەتی ڕاپەڕیووەکان بنەخشێنێت. ئەوانەی سەرهەڵدان و ڕاپەڕین لە دژی دەسەڵاتێکی تۆتالیتاری بەڕێوەدەبەن، خەون بە هێنانەکایەی سیستەمێکی نوێی سیاسییەوە دەبینن، کە تەواو جیاواز بێت لە سیستەمی سیاسیی پێش خۆی.

لە ڕاستیدا ڕاپەڕین پەرچەکردارە لە هەمبەر دۆخێکی پڕ ستەم و زوڵم و زۆرداری، بەڵام فرە ڕەهەندە و چەندین لایەنی وندا و نادیاریشی هەیە، کە بەشێکی پەیوەندی بە خودی ناخ و سرووشتی مرۆڤەوە هەیە و بەشێکیشی پەیوەستە بە بارودۆخی نالەباری کۆمەڵگەکان.

سەرەڕای ئەوەی وا باوە ڕاپەڕین دەرەنجامی ستەمە، بەڵام هێز و تەوژمی ڕاپەڕین کارێکی خۆکردە و سرووشتی کۆمەڵگە ناجێگیرەکان، لە هەناوی خۆیاندا هەڵیانگرتووە. ئاخر ڕاپەڕین زادەی قۆرخکردن و سەپاندنی دەستەڵاتێکی پڕ زەبر و زەنگە، بۆیە لە جێگەی سیستەمێکی سیاسیی تۆتالیتار، خەون بە دامەزراندنی سیستەمێکی دیموکراتییەوە دەبینرێ.

خەڵکی کوردستان لە ٥ی ئاداری ١٩٩١، ڕاستە لە ئەنجامی قڕکردن و جینۆسایدی گەلی کوردستان ڕاپەڕی، بەڵام بارگاوی بوو بە کۆمەڵێك خەون و ئامانج و ڕقی پیرۆزی نەتەوەیەکی ژێردەستە، کە لە دوای ئیمپراتۆرییەتی مادەوە تا نها، زیاتر لە ٢٥٠٠ ساڵە، کورد ناخی خۆی دەکرۆژێ و بەدوای سەروەری و سەربەخۆیی خۆیدا وێڵ و سەرگەردانە(هۆکارەکانی نەبوون بە دەوڵەت زۆرن و جێگای باسمان نییە).

کورد ڕۆح و ویژدانێکی زیندووی هەیە، لە ڕۆژ و ساتە پڕ سەروەری و حەماسەکانی سەرهەڵداندا، سەرەڕای ئەو زوڵم و ستەمەی دەستەڵاتی بەعس دژی گەلی کوردی ئەنجامدا، کەچی لەساتی هەڵمەتی بەورئاسای کوڕانی کورد، بۆ سەر داگیرکەران، خەسڵەتی دڵۆڤانی و مرۆڤدۆستانە خۆی بەسەر دۆخەکەدا دەسەپاند، جگە لەوەش بەرەی کوردستانی (بە ڕێنمایی سەرۆك بارزانی) هیچ ئازاری بە سەربازە دیلەکانی ئەمڕۆ و جەلادەکانی دوێنێ نەگەیاند، ئەمەش کلتووری ژیاندۆستی و بڕوای پێکەوەژیانی کوردی پیشانی هەموو جیهاندا، بەگشتی کورد لە سەرکەوتن دلێر و جوامێر، لەژێر زوڵمیشا خۆڕاگر، زەلیلی لەخۆی پیشان نادات.

هەرچەندە زۆربەی شۆڕش و ڕاپەڕینەکان فۆرمێکی تۆقێنەر و دۆخێکی ئانارشیستانە دەهێننەکایەوە، لێ ڕاپەڕینی گەلی کوردستان، ئەوپەڕی مرۆڤدۆستی خۆی کردە دیاری گەردەنی ئازادی و سەربەخۆیی کوردستان، بێگومانیشم ئەم خەسڵەتە سەرچاوەی لە ڕۆحی مرۆڤبوونی کوردەوە گرتووە.

لە سایەی ڕاپەڕیندا ئازادی بۆ باشووری کوردستان بەدیهات، دامەزراوەی دیموکراسی بنیاتنران، خوێنی ئازادی و ژیانی سەردەمیانە و پێشکەوتنخوازانە لە جەستەی باشووردا هەڕکیا و سەرهەڵدان سەریگرت و دۆخێکی تازەی خستە ژیانی جڤاکی کوردستان، بەڵام گەر لەسەر ڕادە و ئاستی پێشڤەچوونەکان ڕاوەستین، ئەوا ڕەنگە وەك ئەوەی چاوەڕێمان دەکرد، وەك خۆی، بە هەمان ئەندازەی ویستی گەل جێبەجێ نەبووە، ئەویش بەهۆی کۆمەڵێك فاکتەرەوە، کە شەڕی ناوخۆ لە هەرە دیارترین و مەترسیدارەکان بوو.

دەبێت ئەوەشمان لەبەرچاو بێت و ڕیالیستانە بیر بکەینەوە، لە هەندێك باردا، لە ئەزموونی شۆڕش و ڕاپەڕینی گەلاندا ئەوە هەڵێنجراوە، کە هەمیشە ڕاپەڕینەکان ناتوانن وەڵامگۆی هەموو گۆڕانکارییە ویستراوەکان و پلانە نەتەوەیی و ئارمانجە ستراتیژیك و دوورمەوداکان بن، نەخاسمە لە شوێن و پێگە و هەڵکەوتەیەکی ئاڵۆزی جیۆپۆلەتیکی وەك کوردستان.

لە یادی ٣٢ ساڵەی ڕاپەڕینی گەلی کوردستاندا:

سڵاو و درود بۆ ڕۆحی بەرزەفڕی ئەو شەهیدانەی بە خوێنی خۆیان، تابلۆی ڕزگاریی و سەرفرازییان نەخشاند و بە شانازییەوە بەرەو پیری مەرگ چوون و گەردەنی ڕۆژی ئازادییان ماچکرد.

هەڵوێستی تورکیا بەرامبەر بە کورد دوایی دامەزراندنی کۆماری تورکیا

هەژار حسێن دەروێش
قوتابی بەشی زانستە کۆمەڵایەتیەکان
قۆناغی سێیەم فاکەلتی پەروەردە

بەدرێژایی سەردەمە مێژوویەکان لەگەڵ دروستبوونی دەوڵەتی عوسمانی فەرمانڕەوای نەتەوە ژێردەستەکانی دەکرد، یەکێك لەو نەتەوانەش کوردە، بەهۆی کورد بوون و پێداگیری کردنی لەسەر مافەکانی هەمیشە هەوڵی سەرکوتکردن و لەناو بردنی دراوە، کاتێك ئیمپراتۆری عوسمانی لە کۆتایی جەنگی یەکەمی جیهانی بەرەو ڕووخان چوو، مستەفا کەمال ئەتاتورك بەپاڵپشتی کوردەکان ڕاپەڕینی کرد لە ساڵی ١٩١٩ لە شاری ئامەدی باکووری کوردستان گوتی، بوونی ئێمە ئەوەمان لێدە خوازێت کە کوردەکان و تورکەکان و هەموو موسڵمانەکان بەیەکەوە کاربکەن بۆ بەرگری کردن و دەبێت ڕێگری بکەین لە دابەشبوونی نیشتمانەکەمان، بەڵام کاتێك مستەفا کەمال ئەتاتورك لە ساڵی ١٩٢٣ز کۆماری تورکیای دامەزراند، نکوڵی لە بوونی کورد و زمانەکەی کرد و گوتی، کوردەکان "تورکی شاخاوین" هەر لەسەردەمی ئەتاتورك کوردەکان زیندانیکراون تەنانەت کۆمەڵکوژیش کران، هەر لە ساڵی ١٩٢٣ کۆمەڵێك یاسای دەرکرد، کە پڕاوپڕبوون لە دژایەتی ناسنامە و کلتور و مافی سروشتی نەتەوەی کورد ئەمەش بووە هۆی ئەوەی چەندین شۆڕشی نەتەوەیی و بەرهەڵستی خۆجێی دروست ببن، بەڵام تورکەکان دەستیان نەپاراست لە سەرکوتکردنی کوردەکان، یەکێك لەو شۆڕەشانە شۆڕەشی شێخ سەعیدی پیران بوو لە ساڵی ١٩٢٥ لە پارێزگاکانی ئامەد و خارپێت سەرکردایەتی شۆڕشی کرد دژی حکوومەتی ئەتاتورك، ئەتاتورك دەیان هەزار سەربازی گواستەوە بۆ هەر دوو پارێزگاکە دوای دوو مانگ لە دەستپێکردنی کۆتایی بە شۆڕەشەکەی هێنا ئەوەش دوای ئەوەی شێخ سەعید و هاوڕێکانی دەستگیرکران و لە سێدارەدران، بێگومان ئەمە دوایین شۆڕش نەبوو کە کورد بیکات نزیك دەیەك دوایی ئەمە، سەید ڕەزا دژی دەوڵەتی توکیا ڕاپەڕی، بەڵام شۆڕەشەکەی ئەویش کپکرایەوە ژمارەیەکی زۆریش شەهید بوون، داواکاری سەرەکی هەر دوو شۆڕشەکە ئەوە بوو دان بە زمانی کوردی و خوێندن بەو زمانە بنرێت".

لیوا عیسا شێرۆکەیی: ئیدریسی هەردەم لە یاد لە ئاوارەکان و پێشمەرگە زۆر نزیکبوو

ئامادەبوونی سەرۆك بارزانی لە بەرەکانی پێشەوە زیاتر ورەی پێشمەرگەی بەرز دەکردەوە

شەهلا رەشید- سۆران:

لە بەرنامەی پێشمەرگە کە لە رادیۆی زاری کرمانجی پێشکەش دەکرێت لیوا عیسا شێرۆکەیی، یاریدەدەری فەرماندەی فەرماندەیی هەڵگورد، باسی ژیانی خۆی و ئەو رۆژانە کرد کە بووە بە پێشمەرگە و چەکی شەرەفی لە شان کردووە.

لیوا عیسا شێرۆکەیی، دەڵێت: لە ساڵی ١٩٥٧ لە گوندی شێرۆکیا لە سنووری قەزای مێرگەسۆر لە دایکبوومە، لە ساڵی ١٩٦٩ لە هێزی باڵەك گوندی کەژەك بوومەتە پێشمەرگە، لە ساڵی ١٩٧٥ ئاوارەی ئێران بووینە و لە ئۆردۆگای زێوە نیشتەجێبووین، دواتر حکومەتی ئێران ئێمەی راگواستەوە بۆ ئۆردۆگای ساولاوە کە نزیکە لە تەوێلە و بیارە، بەڵام کەسوکارمان هەر لەو ئۆردۆگایە مانەوە، دوای ٧ مانگ راگواسترایناوە بۆ زێوە لەوێش چووینە شیراز، هەر چەندە پەنابەر بووین، بەڵام لە هەمان کاتدا کادیری حیزبی بووین و کارەکانمان رانەگرت و بەردەوام پەیوەندیمان لەگەڵ ئیدریسی هەمیشە زیندوو هەبوو، هەر فەرمانێکی دەرکردبایە جێبەجێمان دەکرد، چونکە زیاتر ئەو سەرپەرشتی ئاوارەکانی دەکرد و دڵنەوایی دەداینەوە و دەیگووت خۆتان دڵگران نەکەن هەموو کێشەکان چارەسەر دەبن و رۆژێك دێت بە ئازادانە دەگەڕێنەوە، هەمیشە هانی دەداین زیاتر خزمەت بکەین و بە وتەکانی دڵخۆشتر دەبووین تەنانەت ئەگەر لەوپەڕی خراپیش دابان، کەسێکی خەمخۆر بوو و هەمیشە لە ئاوارەکان و پێشمەرگە نزیك بوو، لە هەموو کارەکانیشدا سەرکەوتنی بە دەست دەهێنا، ئیدریسی هەمیشە زیندوو فەرمانی کرد بگەڕێنەوە کوردستان ئێمەش هاتینە کەوپەرە کە دەکەوێتە سنووری پیرانشەهر، کە سەرکردایەتی پارتی لەوێ بوو ئەوەبوو وەك گروپ گروپ ئامادە بووین هەر لەوێ ماینەوە تا شەڕی ئێران و عێراق، دواتر هێرش کرایە سەر دەروازەی نێودەوڵەتی حاجی ئۆمەران، دواتر سەرکردایەتی کاتی دانرا، دواتر لە ساڵی ١٩٧٩ پارتی کۆنگرەی خۆی بەست، ئیدریسی جوانەمەرگ پێشنیازی کرد سەرۆك بارزانی ببێتە سەرۆکی پارتی کە ئەو کات من ئەندامی کۆنگرە بووم.

دەشڵێ:" ساڵی ١٩٨٥ رژێمی بەعس بە فڕۆکە هێرشی کردە سەر ئۆردۆگای زێوە، ئەو کات شەهید و برینداریکی زۆرماندا، بە فەرمانی ئیدریسی هەمیشە لە یاد من گواسترامەوە بۆ ناوچەی مێرگەسۆر، بەرپرسی ناوچە ئەو کات خەلیفە محەمەد بوو کە لە ژیان نەماوە و بەرپرسی هێزیش شەهید دکتۆر سەعید ئەحمەد نادر بوو، بۆردومانی زێوە کاریگەری زۆر لەسەرمان هەبوو، بەڵام لەگەڵ ئەوەش ورەمان بەرز بوو و ئامادەبووین بۆ رووبەڕووبوونەوەی دوژمن.

لیوا عیسا شێرۆکەیی، زیاتر دەڵێ:" لە داستانی خواکوڕك پێشمەرگە شەڕێکی قورسی کرد، سەرۆك بارزانی راستەوخۆ سەرپەرشتی شەڕەکەی دەکرد و نزیکترین کەس بوو لە شەڕەکە، کاتێك قسەی لەگەڵ دەکردین زیاتر ورەمان بەرز دەبوویەوە و دڵخۆشتر دەبووین، هێزی پێدەبەخشین و وامان لێ هاتبوو بەبێ چەك هێرش بکەینە سەر دوژمن، بە خوێنی ٢٧ شەهید و ٥٠ بریندار داستانی خواکوڕك تۆمار کرا، کە شەڕەکانی ئەو کات جیاواز بوو لەگەڵ شەڕی داعش، چونکە شەڕی داعش خۆکوژی بوو، بۆ نموونە خۆیان بە ئۆتۆمبێل یان هێزێکی پێشمەرگە دەتەقاندەوە، ئەو جەنگە نەبوو کە دیار بێت و رووبەڕوومان ببنەوە، لەو شەڕەشدا لەسەر دەستی سەرۆك بارزانی داعش تێکشکێندرا، کە بۆ ماوەی زیاتر لە ساڵێك سەرۆك بارزانی نەگەڕایەوە ماڵەوە و لە بەرەکانی پێشەوەی شەڕ بوو، ئەوەش زیاتر ورەی پێشمەرگەی بەرز دەکردەوە، بۆیە داوا لە گەنجان دەکەم لەسەر رێبازی باب و باپیرانیان بەردەوام بن و وەکو باب و باپیرانیان چاو نەترس بن و لەپێناو مافەکانی خۆیان بجەنگن، هەروەها من وەك پێشمەرگەیەك داوا لە هەموو هێزەکانی سیاسی دەکەم پاڵپشت و یەکگرتوو بن کێشە بۆ یەکتر دروست نەکەن، پێویستە وانە وەرگرن لەو شۆڕش و خەباتەی کە بنەماڵەی بارزانی کردوویەتی، نەك خۆیان تووشی کێشە و گرفت بکەن، چونکە هیچ سوودێکی نییە و ناتوانن بەرامبەر پارتی بوەستنەوە.

لیوا عیسا شێرۆکەیی، ئاشکراشی کرد: لە راپەڕینی ساڵی ١٩٩١ لەوانەیە زۆر خەڵك بڵێن ئێمە کوردستانمان ئازاد کرد، راپەڕین راستەوخۆ بە سەرپەرشتی سەرۆك بارزانی بوو، ئێمە وەك هێزی بارزان لە حاجی ئۆمەرانەوە داخیلی چۆمان بووین و دواتر هاتین بۆ سۆران، کاتێك جەماوەر زانی پێشمەرگە هاتووە ئەوان گەرموگوڕتر بوون و هێرشیان کردە سەر بنکەکانی حکومەتی عێراق، دەتوانم بڵێم لە ماوەی کەمتر لە ٢٤ کاتژمێر سۆران و دەوروبەری بە تەواوەتی ئازادکران، هەر دیلێکی حکوومەتی عێراقیش کەوتبایە دەست پێشمەرگە زۆر بەڕێزەوە مامەڵەی لەگەڵ دەکرا.

ئەم پێشمەرگە دێرین و تێکۆشەرە، گوتیشی: کاتێك لەگەڵ ئەو هەڤاڵانەی سەردەمی پێشمەرگایەتی پێکەوە بووین کۆ دەبینەوە و هەر یەك لە ئێمە بیرەوەرییەکانی خۆمان دەگێڕینەوە کە لەکاتی جەنگ دا هەمیشە بە یەکترمان دەگووت پێویستە ئاگاداری خۆمان بین، بیرەوەری خۆش و ناخۆشمان هەیە، بەڵام یەکێك لە یادەوەرییە خۆشەکانم ئەوەبوو کە پێش ئەوەی ئیدریسی جوانە مەرگ کۆچی دوای بکات ئەو کات سەرۆك بارزانی سەردانی بادینانی کرد ئەوە ئێمەی زۆر دڵخۆش کرد، هەروەها یەکێك لە یادەوەریە ناخۆشەکانیش ئەوە بوو ئیدریسی جوانە مەرگ کۆچی دوای کرد، سەرۆك بارزانی ئەو کات گەڕایەوە ئێران ئەوە بۆ ئێمە زۆر ناخۆش بوو، چونکە بۆشایەکی گەورەی دروست کرد و هەموومان دڵگران بووین بە کۆچی دوای ئیدریسی هەمیشە لە یاد.

"ناخۆشترین رۆژی من کۆچی دوایی بارزانی نەمر بوو"

"تا دوا هەناسە لە خەباتکردن بەردەوام دەبم"

زاری کرمانجی - سۆران:

لە بەرنامەی پێشمەرگە کە هەموو رۆژانی یەك شەممە لە رادیۆی زاری کرمانجی پێشکەش دەکرێت، میوانداری پێشمەرگەی دێرین و هەڵگری مەدالیای بارزانی نەمر، عەمید مرادخان بشۆ دری کرا. ئەو قارەمانە باسی لەو داستانانە کرد کە تێیدا بەشدار بووە، هەروەها باسی رۆژانی سەختی پێشمەرگایەتی کرد و گوتی، تا دوا هەناسە لە خەباتکردن بەردەوام دەبم.

عەمید مرادخان بشۆ دری، پێشمەرگەی دێرین و هەڵگری مەدالیای بارزانی نەمر، لە ساڵی ١٩٥١ لە گوندی دری لە دەڤەری بارزان لە دایکبووە و لە تەمەنی ١٧ ساڵی بۆتە پێشمەرگە، ساڵی ١٩٦٨ تا ١٩٧٥ پێشمەرگەی شۆڕشی ئەیلوول بووە، دواتر ئاوارەی ئێران بووە، لە ماوەی پێشمەرگایەتی چەندین جار لەلایەن رژێمی بەعس دەستگیر کراوە و بریندار بووە.

عەمید مرادخان بشۆ، گوتی: سوپاسی دەزگای زاری کرمانجی دەکەم کە ئەم دەرفەتەی بۆم رەخساند تا بتوانم باسی نەهامەتییەکانی ژیانی پێشمەرگایەتی خۆم بکەم، ساڵی ١٩٦٨ لە باڵەکایەتی بوومەتە پێشمەرگە، کە ئەو کات سەرۆك بارزانی هەواڵی ناردبوو ٥٠ کەس لە خەڵکی گوندی دری بۆم بنێرن، ئەوە بوو پێشمەرگەی دێرین کە ئێستا لە ژیان نەماوە مەلحەم دری بەم کارە هەڵسا، ئەو کاتە هیچم نەدەزانی تەنها زۆر دڵخۆش بوو کە بووم بە پێشمەرگە، کە چووین بۆ قەسرێ لە دەڤەری باڵەکایەتی، بارزانی نەمر چەکی دایە ئێمە و ئەوانەی کە بە تەمەن بوون رەوانەی بەرەی پێشەوەی شەڕ کران، من و چەند هاوڕێیەکی دیکەش بەهۆی ئەوەی کە تەمەنمان بچووك بوو بۆ ماوەی سێ مانگ لە قەسرێ ماینەوە، دواتر گەڕاینەوە ماڵەوە و گووتییان بۆ ماوەیەك پشوو بدەن، دوای چوار مانگ بارزانی نەمر بانگی کردین و داوای کرد پێویستە بچنە گوندی شێوان، ئەوەبوو مەلحەم دری راسپارد کە سەرکێشی ئێمە بکات، دوای چەندین ساڵ مانەوە لەم گوندە ساڵی ١٩٧٥ ئاوارەی ئێران بووین چەند ساڵێك لەو وڵاتە ماینەوە، دواتر لەسەر فەرمانی سەرۆك بارزانی چەکی شەڕەفمان هەڵگرت و گەڕاینەوە خاکی کوردستان.

عەمید مرادخان دری، لە بارەی بارزانی نەمر، کە هەمیشە هەوڵی بۆ کورد و کوردستانێکی ئازادی داوە، گوتی: ئەم سەرکردە شۆڕشگێڕە هەمیشە پاڵپشتی گەنجان بووە، داوای لە گەنجان دەکرد هەمیشە خۆیان لەسەر رۆحێکی بەهێز رابێنن، چونکە ئەمە بۆ کوردایەتییە، ئێمە دەجەنگین و قوربانی دەدەین لەپێناو کوردستانێکی ئازاد و سەربەخۆ، بۆ ئەوەی بتوانین لە دەست رژێمی بەعس رزگار بین و بە مافەکانی خۆمان بگەین، ئەو رۆژەی کە بارزانی نەمر کۆچی دوایی کرد، ئێمە لە گوندی مێوکێ نزیك قەزای مێرگەسۆر بووین، ئەو رۆژە ناخۆشترین رۆژ بوو لە ژیانی من و هەر تاکێکی کورددا.

ئەو پێشمەرگە دێرینە لە درێژەی قسەکانیدا، زیاتر گوتی: ئیدریسی جوانە مەرگ کە درێژەپێدەری رێبازی بارزانی نەمر بوو، هاوکارێکی باشی پێشمەرگە بوو، ئەو کات حەسۆ مەحموود، بەرپرسی ئێمە بوو، هەمیشە پێی دەگوت، ئەو پێشمەرگانەی لای تۆنە پێویستە لەگەڵ باش بی و رێزیان لێ بگری، دوای ماوەیەك چووین بۆ ئێران.

ئاشکراشی کرد:" لە هەر شوێنێکی خاکی کوردستان تەقە کرابێت بەشداریم کردووە، لە داستانی خواکوڕك کە یەکەم تەقە کرا من لەوێ بووم، سەرۆك بارزانی هاتە گوندی نار و گوتی، رێکخراوی سەربازی دادەنێین، رێکخراوەکەمان بەناوی چارچەل بوو خالد شلی، سەرپەرشتی دەکرد و منیش بووم بە بەرپرسی رێکخستن، سەرەتای دەستپێکردنی شەڕی خواکوڕك یەکەمین تەقە لە رێکخراوەکەمان کرا، دوای شەڕێکی دوور و درێژ توانیمان شکەست بکەینە بەشی رژێمی بەعس و داستانی خواکوڕك بە خوێنی چەند پێشمەرگەیەك تۆمار بکەین.

پێشمەرگەی دێرین و هەڵگری مەدالیای بارزانی نەمر، عەمید مرادخان بشۆ دری، ئێستا خانەنشینە، گوتی: ژیانی رۆژانی پێشمەرگایەتی زۆر خۆشبوو، چونکە ئەو کات لەگەڵ هاوڕێ و هاوسەنگەرەکانم لە شاخ بووین و پێکەوە پێشمەرگە بووین، کە نەماندەزانی کات چۆن تێدەپەڕێت، خۆشترین رۆژیش ئەو رۆژە بوو کاتێك سەرۆك بارزانی قسەی لەگەڵ کردین وامانده‌زانی هەموو دنیا بەدەستمانە، ئەگەر ئێستاش لێم بگەڕێن تا دوا هەناسە پێشمەرگایەتی دەکەم، هەر چەندە هێزی خەبات هەیە و ئەوانەی خانەنشین بوونە لەو هێزە دەوام دەکەن، بەڵام ئێستاش حەز دەکەم لە چیا و چۆڵەکانی کوردستان بم و بەردەوام بم لە خەبات کردن".

بۆچی گەنجانی ئیدارەی سۆران کەمتر هاوسەرگیری دەکەن؟

★ خەڵکانێك هەن هەمیشە گەنجان سارد دەکەنەوە لەوەی هاوسەرگیری بکەن
★ بەشێك لە گەنجان خەون و ئامانجی تریان هەیە، بۆیە هاوسەرگیریان دواکەوتووە

مەهدی محەممەد - زاری کرمانجی :

بەشێك لە گەنجانی ئیدارەی سۆران پێیان وایە، پرۆسەی هاوسەرگیری بەراورد بە چەند ساڵێك بەر لە ئێستا رووی لە کەمی کردووە و ترسیان لەوە هەیە حاڵەتەکە بەو شێوەیە بەردەوام بێت و پرۆسەکە ئاستەنگی زیاتری بۆ دروست ببێت و بیرۆکەی هاوسەرگیری لە مێشك و خەیاڵی گەنجان بسڕێتەوە.

گەنجێك بە تەنزەوە، دەڵێ:" لە بەر پیاوە بە تەمەنەکان هاوسەرگیری وە بەر گەنجان ناکەوێت، یەکێکی تر باس لەوە دەکات بوونی ئاماری زۆری جیابوونەوەی هاوسەران، گەنجانی تووشی دڵەڕاوکێ و ترس کردووە، گەنجێکی دیکە هێما بۆ ئەوە دەکات، خەونی هەندەران و دەوڵەمەندبوون پرۆسەی هاوسەرگیری فۆڕمات کردووە لە هزر و بیری بەشێك لە گەنجان.

ئاکار حەمەدەمین، پێی وایە، بێ متمانەی زۆر شتی لە نێو بردووە و دەڵێ: "هەست دەکەم کوڕ و کچان، لەم قۆناغەی ئێستا کەمتر متمانەیان بە یەکتر هەیە و کەمتریش دۆستایەتی یەکتر دەکەن، بۆیە کاتێك قسە دێتە سەر هاوسەرگیری، کۆمەڵێك پرسیار و بیرۆکەی سەیر سەیر بە هزر و بیریان دەهێت، بڕیاردان لەسەر هاوسەرگیرییەکە قورس دەکات و هەر زوو دەڵێن جارێك بیرم لە هاوسەرگیری نەکردووەتەوە،"

ئاکار، بە پێویستی دەبینی بەر لە هاوسەرگیری، کچ و کوڕەکە باشتر یەکتر بناسن، تا لە داهاتوو کێشەیان بۆ دروست نەکات:"هاوسەرگیری پرۆسەیەکی سەخت و مەودا درێژە، بۆیە پێویستە گەنجان بەر لەوەی بیر لە هاوسەرگیری بکەنەوە، باشتر یەکتر بناسن، ئەو کات بڕیار بدەن، چونکە چیرۆکی زۆر هەیە لە نێوان هاوسەران کە بە هۆی یەکتر نەناسین و ئاگادارنەبوون لە ڕەفتار و شێوازی هەڵسوکەوتکردن، کۆتاییەکەیان دارمان و لێکجیابوونەوە بوو، ئەوەش خوێندنەوەی خراپی خستووەتە مێشکی گەنجان و وای لێکردوون بیر لە هاوسەرگیری نەکەنەوە ."

شەیما قادر، لەسەر جیابوونەوە و شکستی ژیانی هاوسەری، بەو شێوەیە قسە دەکات و دەڵێ:" زۆرن ئەوانەی باس لەوە دەکەن کە ڕێژەی جیابوونەوە، هۆکارە بۆ ئەوەی گەنجان دوور بکەونەوە لەو پرۆسەیە، بەڵام من دەڵێم ئەوە مرۆڤ خۆیەتی کە بڕیار لەسەر ئەوە دەدات لە ژیانی هاوسەری خۆیدا سەرکەوتوو بێت یا شکستخواردوو، گەنج دەبێت ئیرادەیەکی بەهێز بۆ خۆی بوونیانت بنێت و بتوانێت ژیانێکی شایستە بە قەد باڵای خۆی دروست بکات و هاوسەرگیری بکات و خێزانێکی بەختەوەر و گەورە دروست بکات. ئەو کات دڵنیام سەرکەوتوو دەبێت و دونیایەکی پڕ لە جوانی و ڕەنگاوڕەنگیان دەبێت."

سەلمان حوسێن، پێچەوانەی قسەکانی شەیما پێی وایە، بوونی ڕێژەیەکی زۆری جیابوونەوە زیانێکی زۆری گەیاندووە بە پرۆسەی هاوسەرگیری و دەڵێ:"جیابوونەوەی هاوسەران خەریکە دەبێتە دیاردە و ئامارەکان ساڵ بە ساڵ مەترسیدار تر دەبن، بۆیە ئەمە وای کردووە بەشێکی زۆری گەنجان نەوێرن پرۆسەی هاوسەرگیری ئەنجام بدەن و ترسیان هەیە هەمان چارەنووسی ئەو خەڵکە تووشی ئەوانیش بێت، هەروەها ترسیان لەوە هەیە کە نەتوانن لە ئاست بەرپرسیاریەتی دابن و شکست بخۆن و سەرەنجام پرۆسەکە بە جیابوونەوە تەواو ببێت،"

جگە لەوە سەلمان چەند هۆکارێکی دیکە سەبارەت بە ترسی گەنجان لە چوونە نێو پرۆسەی هاوسەرییەوە باس دەکات و دەڵێ: "هەستکردن بەوەی ژن هێنان دەبێتە حوکمێکی هەتاهەتایی لەژیاندا، هەروەها ترس لە تەڵاق، ترس لە دەسەڵات لەوەی نەتوانیت بەهێز بێت لە بەرامبەر هاوسەرەکەی و کۆنتڕۆڵ بکەوێتە دەست هاوسەرەکەی، لەگەڵ هەموومان ئەمانە ژیانی هاوسەری بەگوێرەی یاسای هاوبەش و بنەمای لە یەکتر گەیشتن و ڕاوێژ و وتووێژ و سازشکردن بنیات دەنرێت، ئەوەی زیاتر کوڕان لێی دەترسن ئەوەیە کە تەسلیم بە ڕاو و بۆچوونەکانی هاوسەرەکەی بێت و بەرگەی پلارەکانی نەگرێت، بۆ نموونە ئەو کراسە چییە، ئەو پێڵاوانەت لە کوێ بوو، ئەو پانتۆڵەت لە کوێ کڕی ؟ پێویستە لەسەر مۆدە و ستایلی نوێ پۆشاك بپۆشیت، هەموو ئەوانە هزر و بیری گەنجانی داگیر کردووە و وای لێکردوون بترسن لە پرۆسەی هاوسەرگیری."

جەبار مەعروف، دەڵێ:" لە بەر پیاوە بە تەمەنەکان هاوسەرگیری وە بەر گەنجان ناکەوێت و دەڵێ:"ئێستا پیرە پیاوەکان مەیلی هاوسەرگیرییان زیاترە و گەنجانیش گۆڕەپانەکەیان بۆ چۆڵ کردوون، گەنجی فەقیری بێ معاش و بێ خانوو، چی لە هاوسەرگیری بکات ؟"

جەبار، پێی وایە هاوسەرگیری لە قەیراندایە و بەشێك لە گەنجانیش خۆیان بە بچووکی دەبینن لەبەرامبەر پرۆسەکە و گەیشتوونەتە ئەو باوەڕە تا دووربن لە پێکەوەنانی ژیانی هاوسەری کێشەکانیان کەمتر دەبێت:"تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان فەوزایەکی بێسەروبەری لە نێو کۆمەڵگەی کوردەواری دروست کردووە و وای کردووە ترس تەواوی گیانی مرۆڤەکانی ئەو کۆمەڵگەیە داگیر بکات و باوەڕیان بە هیچ شتێك نەمێنێت و گومان لە هەموو شتێك بکەن، کاتێك ئەو شتانەش بوونی هەبێت کۆمەڵگە بەرەو وێران بوون هەنگاو دەنێت و خێزان لەبەر یەك هەڵدەوەشێتەوە و ڕێز و قەدر نامێنێت و باوەڕ و بەرپرسیاریەتی لاواز دەبێت، بۆیە کۆمەڵگەی کوردەواری پێویستی بە شۆڕشێکی هۆشیاری هەیە و ئەو شتانەی هاوشێوەی ڤایرۆسێك جەستەی کۆمەڵگەی نەخۆش کردووە، پێویستە دوور بخرێنەوە و جارێکی تر تەندروست باشی بۆ کۆمەڵگەی کوردەواری بگەڕێتەوە،"

ئەوەش دەڵێ:"ئەوانەی لە پرۆسەکە شکستیان خواردووە ترس و دڵەڕاوکێ زۆریان خستووەتە دڵی گەنجان و ساردیان دەکەنەوە لەوەی گەنج ژیانی هاوسەری پێکەوە بنێت، ئەوان بە هەموو شێوەیەك دژی ئەو پرۆسەیە وەستاونەتەوە و بە گەنجان دەڵێن کاکە واز بێنە چیت داوە لە ژن هێنان، قوڕ بەسەری خۆت مەکە، ژیان زۆر سەختە و ناتوانیت خۆت و خێزانت بەخێو بکەیت، کار نییە مووچە نییە، لە جیاتی ئەوە بڕۆ خاریج، یان دەڵێن کەی بوویتە خاوەن ئۆتۆمبێل و کۆشك و مووچەیەکی باش ئەو کات بیر لە هاوسەرگیری بکەوە، هەموو ئەوانە سەرییان لە گەنج شێواندووە و ناتوانێت لەو مەجالەدا ببێتە خاوەن بڕیاری خۆی، بۆیە وای دەبینم ئێستا پرۆسەی هاوسەرگیری لەلایەن گەنجانەوە لە قەیراندایە."

- پیرە پیاوەکان مەیلی هاوسەرگیرییان زیاترە و گەنجانیش گۆڕەپانەکەیان بۆ چۆڵ کردوون

- ئامارەکانی جیابوونەوەی هاوسەران، خوێندنەوەی خراپی خستووەتە مێشکی گەنجان

گەنجان چۆن دەتوانن خۆیان پەروەردە بکەن ؟

مەهدی محەممەد - زاری کرمانجی :

زۆر جار بەشێك لە گەنجان، نا ڕۆشنبیریی و نا هۆشیاریی خۆیان دەبەستنەوە بۆ نەبوونی چالاکی ڕۆشنبیریی و پەروەردەیی و فێرکردن و، پێیان وایە، لەو کۆمەڵگەیەدا پەراوێز خراون و هیچ کەس و لایەنێك بایەخیان پێ نادات. گەنجێك ئەم جۆرە قسانە تەنیا وەك بیانوویەك دەبینێت و بە خۆ دزینەوە و جۆرێك لە تەمبەڵی گەنجان وێنای دەکات، ئەو دەڵێ هەموو کەسێك دەتوانێت پشت بە خۆی ببەستێت و خۆی پەروەردە بکات و پێویستی بە کەسیش نەبێت.

سیامەند مەولوود، خوێندنەوە بە قوتابخانەیەك دەزانێت بۆ پەروەردەبوونی خود و دەڵێ: " هەر گەنجێك ساڵی ١٠ پەرتووك بخوێنێتەوە بەسە بۆ ئەوەی زانیاری زیاتر بۆ هزر و بیری زیاد بکات و مەودای بینین و هەڵسەنگاندن و شرۆڤەکردنی ڕووداوەکان زیاتر بکات، خوێندنەوە ئاستی تێگەیشتن و دونیا بینینی مرۆڤ پێش دەخات و وای لێ دەکات جیاوازتر دەربکەوێت لە گەنجانی تر،"

سیامەند لایەنی هونەریش بە هۆکارێك دەزانێت بۆ ڕۆشنبیربوون و دەڵێ:"بۆ ئەوەی زیاتر ڕۆشنبیر بێت، دەبێت بەشداری لە هەر چالاکییەك یان کۆنفرانسێکدا بکەیت کە پەیوەندی بە هونەرەوە هەبێت، لەوانە بەشداریکردن لە پێشانگای فۆتۆگرافی، پێشبڕکێی شیعر، گەلەری، سەیرکردنی شانۆنامە، ئەم چالاکییانە تێکەڵ بە کەسانی ترت دەکات و ڕێگە دەدات زانیاری کولتووری زیاتر بەدەستبهێنێت لە ئەنجامی بەردەوام ناسینی کەسانی نوێ."

ئاراز مەغدید، پێی وایە:" گەشتکردن و ناسینی کەسانی جیاواز و فێربوونی زمانی نوێ، گەنجان لە قۆناخێکەوە دەگوازێتەوە بۆ قۆناخێکی بەرزتر و دەڵێ: "سەفەرکردن و ناسینی کەسانی نوێن ڕێگەیەکی کاریگەرە بۆ بەرەوپێشبردنی ئاستی ڕۆشنبیری گەنج، هەروەها لە لایەکی ترەوە بینینی جیهان لەڕێگەی سەفەرەوە دەتوانرێت شارەزایی زیاتر لەسەر کولتووری نەتەوەکانی تر پەیدا بکەیت و، لەو ڕێگەیەوە دەرفەتێك لەبەردەم تۆ دەڕەخسێت بۆ بینین و بیستن و بۆنکردن و تام کردن و دەست لێدانی هەموو ئەو شتانەی کە تازەن بەلای تۆ،"

ئاراز، فێربوونی زمانی نوێ بە دەروازەیەك دەزانێت بۆ پەروەردەی زیاتر و بەرەوپێشچوونی ڕۆشنبیری و، دەڵێ: "ڕێگایەکی تر کە ڕۆشنبیری بەرەو پێش دەبات فێربوونی زمانی نوێیە، بۆیە ئەگەر گەنجان دەیانەوێت زیاتر پێش بکەون، دەبێت دەستبەجێ دەست بە فێربوونی هەر زمانێکی دڵخواز بکەن، بە تەرخانکردنی دوو کاتژمێر لە هەفتەیەکدا بۆ بەشداریکردن لە هەر کۆرسێکی فێربوونی زمان، کە ئەوەش لە ئێستادا ئاسانترین ڕێگایە کە دەتوانیت هەر لە ماڵەوە یەکێك لە بەکارهێنانی بەرنامە بێبەرامبەرەکان کە لەلایەن ئینتەرنێتەوە دابین دەکرێن سوودی لێ وەربگریت و خۆت فێری زمانێکی تر بکەیت."

ئاڵا سامی هەمان قسەی سیامەند دووپات دەکاتەوە و ئامۆژگاری گەنجان دەکات تا دەتوانن پەرتووك دەربارەی کارامەیی کۆمەڵایەتی بخوێننەوە، بۆ ئەوەی جیاواز تر دەربکەون لە نێو کۆمەڵگە، ئەو دەڵێ: "چەندین کتێبی گەشەپێدانی هزری و کۆمەڵایەتی بەردەستن، کە ئامۆژگاری پێشکەش دەکەن و یارمەتیدەرن بۆ فێربوونی کارامەیی کۆمەڵایەتی، ڕێگاکانی دەستپێکردنی گفتوگۆ و مامەڵەکردن لەگەڵ کەسایەتییە جیاوازەکانی نێو کۆمەڵگە بە شێوەیەکی زیرەك، بەڵام پشت بەستن بە خوێندنەوەی کتێب تەنیا بەس نییە بۆ ئەوەی مرۆڤ لە ڕووی کۆمەڵایەتییەوە دروست بکات، بەڵکوو ئەو بیرۆکە و شێوازانەی لە کتێبەکانەوە باسکراوە، دەبێت پراکتیزە بکرێن، بۆ ئەوەی سوودی لێ وەربگرین،"

ئاڵا ئەوەش بیر گەنجان دەهێنێتەوە کە چالاکی جۆراوجۆری خۆبەخشی بناغەی کەسایەتی مرۆڤ بەهێزتر دەکات و دەڵێ: "کاری خۆبەخشی بە یەکێك لە گرنگترین و بەسوودترین ئامرازەکان دادەنرێت بۆ پەرەپێدانی کەسایەتی تاك و زیادکردنی کولتوورەکەی و تێکەڵکردنی لەگەڵ کۆمەڵگادا، کولتووری خۆبەخشی هەوڵ دەدات کارامەیی و زانیاری زیاد بکات، دەرفەتێکە بۆ ناسینی ئەوانی تر و دۆزینەوەی هاوڕێی زیاتر، هەروەها بناغەی کەسایەتی بەهێزتر دەکات."

توانا محەممەد پێی وایە، قوتابخانە و زانکۆ و پەیمانگاکان تاکە شوێن نین بۆ بەدەستهێنانی ڕۆشنبیری و دەڵێ: "قوتابخانە یان زانکۆ تاکە شوێن نین بۆ بەدەستهێنانی ڕۆشنبیری و ئەزموون، بەڵکوو دەکرێت بە گەڕان بەدوای خولی پەروەردەیی لە ئینتەرنێت و ئەو بابەتە لێهاتوویدا بگەڕێیت کە مرۆڤ دەیەوێت خۆی پێ پەروەردە بکات، و زانیارییەکانی لەو بارەیەوە زیاد بکات، بۆیە ئینتەرنێت هیچی کەمتر نییە لە زانکۆ و قوتابخانەکان بۆ ئەوەی گەنجان خۆیانی لێ پەروەردە بکەن،"

ئەوەش دەڵێ:"ڕۆشنبیری سنووردار نییە بەو شتانەی کە تاك لە مامۆستاکەی فێری دەبێت، بەڵکوو پەیوەستە بە فراوانکردنی تۆڕی ئەو زانیارییانەی کە فێری بووە، هەروەها دەکرێت دەست بە فراوانکردنی ئەم تۆڕە بکرێت، بەدەستهێنانی زانیاری کە سوودی بۆ گەنجان هەبێت لە ژیانیدا."

★ قوتابخانە و زانکۆ تاکە شوێن نین بۆ بەدەستهێنانی ڕۆشنبیری و ئەزموونی زیاتر
★ فێربوونی زمان و بەشداریکردن لە چالاکییە ڕۆشنبیرییەکان، ئاستی هۆشیاری زیاتر دەکات
★ ساڵانە ١٠ پەرتووك بخوێنەوە و زانیاری زیاتر بۆ هزر و بیری خۆت زیاد بکە

فەزیلە شۆڕش: کۆمەڵگەیەك پیاوسالاری تێدا بێت چۆن بەشداری ئافرەت یەکسان دەبێت

"پێویستە کۆمەڵگەی کوردی کاری سیاسی ئافرەت بە گرنگ وەربگرێت"

محەمەد ئامۆکەیی – زاری کرمانجی:

فەزیلە شۆڕش، بەرپرسی ئەنجوومەنی ئەورووپای یەکێتی ئافرەتانی کوردستان، لە هەڤپەیڤینێکی زاری کرمانجیدا، باس لە رەوش و دۆخی ئافرەتان لە کۆمەڵگەی کوردی دەکات و تیشکیش دەخاتە سەر چەند پرسی دیکە.

دۆخی ئازادی ژنان لە کوردستان چۆن هەڵدەسەنگێنیت؟

لە کۆمەڵگەی کوردی لە گەڵ بوونی پیاو سالاری، دایك رۆڵێکی گەورەی هەیە لە ناو خێزان، بەداخەوە هەرێمی کوردستان بەچەندەها بار و دۆخی ناڵە بار تێپەڕیوە کە کاریگەری زۆری هەبووە لە سەر ئازادی ئافرەت، بەڵام حکومەتی هەرێم و رێکخراوەکانی ئافرەتان بایەخیان بە دۆز و ئازادی ئافرەت داوە، هەر بۆیە دەبینین پەرلەمانی کوردستان چەندین یاسای هەموار کردۆتەوە لە بەرژەوندی ماف و ئازادی ئافرەت، دەستپێشخەریش بووە لە دەرچوونی یاسایەك کە یاسای بەرەنگاربوونەوەی توند و تیژی خێزانی ژمارە ٨ ی ساڵی ٢٠١٨یە. لە بەراودکردنی دۆخی ئازادی ئافرەت پێش راپەڕین و بوونی پەرلەمانی کوردستان دەبینین پێشکەوتنێکی باشی بەخۆیەوە بینیوە، ئەم پێشکەوتنەش کاریگەری لە سە ر پێشکەوتنی کۆمەڵگەدا هەیە.

لە روانگەی زانستی کۆمەڵناسییەوە، چۆن خوێندنەوە بۆ کلتوری کۆمەڵگەی کوردی دەکرێت؟ ئایا بە میتۆدێك دەتوانریت هەندێك کلتوری ناتەندروست کاڵبکرێتەوە، بەتایبەتی توندوتیژی خێزانی و پەروەردەیی؟

کورد وەك هەر کۆمەڵگەیەك کلتووری خۆی هەیە کە پێناسەی نەتەوەی کورد دەکات، کۆمەڵگەی کوردی تاڕادەیەك کۆمەڵگەیەکی عەشایری و خێلەکیە، بۆیە لە کلتورەکەشی رەنگدانەوەی دەبینین، بەداخەوە کلتوری پیاوسالاری بەسەری زاڵە، هەروەها لە قۆناغە مێژوویەکانی نەتەوەی کورد دەبینین کە بەگوێرەی گۆڕانی بارودۆخ، باری کۆمەڵایەتیش گۆڕاوە، پاشماوە و ئاسەوارەکانی زەق و دیارن، بۆ ئەوەی کلتورە نادروستەکان کاڵ بکرێت یان لە ناو بچێت پێوستمان بە یاسای بێکەلێن هەیە واتە یاسایەك بێت کە کەس نەتوانی لە کەلێنەکانی بخزی و سوودی لێ وەربگری، بۆ نموونە هێنانی ژنی دووەم کە بەیاسا دیارکراوە پیاو بەمەرج دەتوانی ژنی دووەم بێنێت، بەداخەوە ئەم کەلێنەی یاسا وای کردووە هەندێك لە پیاوان سوودی لێ وەربگرن و ژنی دووەم بینن.

بەشداری سیاسی ژنان لە بوارەکانی حکومڕانی کۆمەڵگەی کوردی تاچەند لەگەڵ پێوەرەکانی یەکسانی جێندەری هاوکۆکە؟

بێگومان بە شداری ئافرەتان لە حکومڕانی بەرەو باشی دەڕوا و دەنگی ئافرەت دەبیسترێ، بەڵام هێشتا هاوکۆك نیە لەگەڵ پێوەرەکانی یەکسانی، ئەگەر بە پێوەروی یەکسانی بێت رێژەی ئافرەت دەبێ زۆر لەمە زیاتر بێت بەتایبەتی لە حوکمڕانی کۆمەڵگە، خۆ ئەگەر کۆمەڵگەیەك پیاوسالاری تێدا بێت چۆن بە شداری ئافرەت یەکسان دەبێت.

لە ئێستای کۆمەڵگەی کوردی بابەتێك بۆتە جێگای قسەکردن، ئەویش کۆچی گەنجان و کەمبوونەوەی پرۆسەی هاوسەرگیرییە، ئایا ئەمە کاریگەری لەسەر ئاسایشی کۆمەڵایەتی نابێت؟

بە بۆچوونی خۆم کۆچی گەنجان بووەتە چاولێکەریەك بەبێ دووربینی، بەداخەوە گەنج بیر لە کۆچکردن دەکات بێ ئەوەی بزانی دوا رۆژەکەی چۆنە، وڵاتانی ئەورووپی دەزانن بارودۆخی کوردستان باشە و ئارامە، بۆیە پرۆسەی قبوڵکردنی کۆچبەر ئاسان نییە، زۆربە زۆری کۆچبەرەکان پەشیمانن لەم کارەی خۆیان، لەگەڵ ئەمەش گومانی تێدانیە کۆچی گەنجان بۆ دەرەوە کاریگەری هەیە لەسەر هاوسەرگیر و کارکردن، ئەگەر گەنجەکانی خۆمان ئەوکارانەی کە لەدەرەوەی وڵات دەکەن لە کوردستان بیکەن بێگومان لە پاڵ ئەوەی ژیانی خۆیان باشتر دەبێت پرۆسەی هاوسەرگیریش نۆرماڵ دەبێت و لە هەمان کات پێویستیان بەکارمەندی بیانی نابێت.

یەکسانی جێندر لەرووی پێدانی پۆستی سیاسی و حکومی لە هەرێم جێبەجێکراوە؟

لەرووی وەرگرتنی پۆستی سیاسی ئەویش هاوکۆك نییە لەگەڵ یەکسانی، ئەوەی جێگای خۆشحاڵییە کە پارتی دیموکراتی کوردستان، کاری لەسەرکردووە ئەمەش لەکۆنگرەی ١٤ پارتی بەرچاو کەوت ژمارەیەکی باش لە ئافرەتانی سیاسی پۆستی سیاسی و بەرپرسایەتیان وەرگرت، بۆ نموونە کۆمیتەی ناوەندی پارتی دیموکراتی کوردستان بەرپرسایەتی لق، هەروەها لە کاری حکوومیش پۆستی وەزیر و سەرۆك پەرلەمان بەر ئافرەت کەوت، بەڵام پێویستمان بە کارکردنێکی زۆرتر هەیە کۆمەڵگەش پێویستە کاری سیاسی ئافرەت بە گرنگ وەربگرێت و قبوڵی بکات بە رادەیەکی باشتر.

> "وڵاتانی ئەوروپا دەزانن بارودۆخی کوردستان باش و ئارامە، بۆیە پرۆسەی قبوڵکردنی کۆچبەر ئاسان نییە"

چۆن وا لە منداڵەکەت بکەیت شەیدای خوێندن بێت؟

فەرمان سەدرەدین
توێژەری کۆمەڵایەتی

خوێندنەوە بە دەروازەیەك دادەنرێت کە منداڵ لەو ڕێگەیەوە دەچێتە ناو جیهانی مەعریفەوە، بە ئاگاداربوون لە گرنگییەکەی، دەبینین دایك و باوك و مامۆستا هەموو هەوڵێکیان دەدەن بۆ فێرکردنی تواناکانی خوێندنەوە و وایان لێبکەن خوێندن و قوتابخانەیان خۆشیان بوێت.

وە بەپێی ئەوەی خوێندنەوە قۆناغی یەکەمی گەشەکردنی فیکرییە، بۆیە شارەزایان گرنگییەکی زۆریان پێداوە، و جەختیان لەوە کردووەتەوە کە لە ساڵانی یەکەمی ژیانیدا لە منداڵدا دەچێنرێت. بۆیە گرنگیدان بە خۆشەویستی خوێندنەوە بۆ منداڵ لەم تەمەنەدا زۆر گرنگە لەلایەکی دیکەوە دەتوانین بڵێین، خوێندنەوە زۆر بۆ گەشەی هزری و کۆمەڵایەتی و سۆزداری منداڵ گرنگە، کاتێك لەگەڵ منداڵی بچووك دەخوێنیتەوە، هەموو شتێك فێردەبن: وشەسازی، ژمارەکان، چەمکەکان، رەنگەکان، شێوەکان، پێچەوانەکان، رەوشتەکان، پەیوەندییەکان، هەموو ئەو شتانەی کە دەتوانرێت فێربن دەربارەی جیهانی دەوروبەریان لەگەڵ ئەوەی تەکنۆلۆژیا لەم سەردەمەدا لە بواری کات بەسەربردندا بەشێکی زۆری ژیانی داگیر کردووە، ئەوەش ڕەنگە وەك ئەرکێکی قورس دەرکەوێت لە پەروەردەکردن و گەشەپێدانی هزری منداڵ. هەروەها بەهێزکردنی هەستی ئەرێنی بەپاڵنەرێکی سەرەکی دادەنرێت بۆ بە جێهێنانی هەر کارێك، کەواتە هەمیشە زەردەخەنەت لەسەر لێو بێت و وشەی ئەرێنی بەکاربهێنە و هانی منداڵەکەت بدە، چونکە کاتی خوێندن و کۆششکردن سەرەتای ئاشنابوونی رۆڵەکەتە بەدنیای فێربوون، بۆیە هەوڵبدە شێوازی فێربوون و خوێندنی منداڵەکەت بزانیت، چونکە هەر منداڵێك شێوازێکی تێگەیشتنی تایبەتی خۆی هەیە، هەندێکیان پشت بە لایەنی بینین دەبەستن و هەندیکیان بە بیستن و هەندێکیان بە هەستەکانیان دەبەستن.

لەلایەکی دیکەوە، هەوڵبدە ئەرکەکانی قوتابخانەیان بۆ دابەش بکەن بەچەند بەشێکی بچووکەوە، منداڵە بچووکەکان کاتێك هەست بەزۆری ئەرکەکانیان دەکەن دەست بە فەرامۆش کردنیان دەکەن و ئارەزووی خوێندیان کەم دەبێتەوە، لەبەر ئەوە هەوڵبدە ئەرکەکانی هەفتەیان بۆ چەند رۆژێك دابەش بکەن و ئەرکی رۆژانەشیان بۆ چەند کاتژمێرێك دابەش بکەن. هەروەها کاتێکیش تەرخان بکە بۆ پشوودان و کات بەسەر بردن و نانخواردن و تەماشاکردنی تەلەفزیۆن، تا منداڵەکەت بەباشترین شێوە ئەرکەکانی جێبەجی بکات. هەروەها زۆرێك لە دایکان وباوکان رەنگە بناڵێنن بەدەست منداڵەکانیانەوە کە ئارەزوو ناکەن بخوێنن، یان بچن بۆ قوتابخانە، لێرەدا ئەو پرسیارە دێتە پێشەوە چۆن واڵە منداڵەکەت بکەیت حەز و خولیاو ئارەزووی زۆری بۆ خوێندنەکەی هەبێت وەیان چۆن وای لێ بکەیت حەزی بۆ خوێندن و چوونی بۆ قوتابخانەکەی زیاتر بێت. لێرەدا کۆمەڵێك پێشنیار دەخەمەڕوو کە یارمەتی دایك و باوك دەدات منداڵەکانیان لە تەمەنێکی بچووکەوە بەخوێندنەوە سەرقاڵ بن، و بیکەنە بەشێکی سەرەکی ژیانیان:

یەکەم: پێویستە دایکان و باوکان کاتێکی دیاریکراو تەرخان بکەن بۆ یارمەتیدانی منداڵەکانیان بۆ خوێندنەوەی کتێب، بەتایبەتی لە سەرەتای ساڵانی خوێندندا، بە لەبەرچاوگرتنی ئەو ئاستەنگیەی خوێندنەوە کە منداڵان لەم قۆناغەدا تووشی دەبن، کە وایان لێدەکات زۆر پێویستیان بە پشتیوانی دەروونی و رەووشتی دایك و باوکیان هەبێت.

دووەم: خوێندنەوە بە خولیای منداڵەوە ببەستنەوە :لە تەمەنی حەوت یان هەشت ساڵیدا دەتوانیت ئەو کتێبانە بە دیاری بدەیتە منداڵەکەت کە پەیوەندییان بە لێهاتوویی و خولیاکانیەوە هەیە، وەك دیاریکردنی کتێبی ئارەزووی وەرزش بۆ منداڵێك کە حەزی لە مەشقکردنی وەرزش هەیە.

سێیەم: رێز لە ئارەزووەکانی منداڵەکەت بگرە: چونکە منداڵ دەتوانێت لە کتێبخانەکەیدا ئەو شتانە هەڵبژێرێت کە پێی خۆشە بیخوێنێتەوە.

چوارەم: هەوڵبدە خوێندن و قوتابخانەکەی لاخۆشەویست بکەیت.

پێنجەم: پێویستە وا لە منداڵەکەت بکەیت هاوڕێی زۆری هەبێت لە قوتابخانەکەی و یارییان لەگەڵدا بکات تا زیاتر ئارەزووی بکات.

شەشەم: مەهێڵە توشی ترس و دڵەڕاوکێ ببێت لە قوتابخانە.

حەوتەم: واڵە منداڵەکەت بکە زیاتر لە قوتابخانە هەست بە ئارامی بکات.

هەشتەم: یارمەتی بدە لە خوێندنیدا با هەست بە شکستی دواکەوتنی نەکات.

نۆیەم: هەمیشە واڵە منداڵەکەت بکە هەست بەسەرکەوتن بکات و باوەڕی بەخۆی هەبێت.

دەیەم: هەوڵبدە پێش خەوتنی چیرۆکێکی بۆ بگێڕیتەوە لەبری ئەوەی بە زارەکی پێی بڵێیت.

یانزەیەم: وەرزش لەگەڵ منداڵەکەت بکە و لەکاتی دیاریکراودا پێکەوە ئەنجامی بدە.

٨ی مارس دوو سەدە خەبات و تێکۆشانی ژنان

" ئەم رۆژە تەنها وەك هێما و رێزلێنانێکە بۆ شکۆ و گەورەیی ژن "

" بەردەوام دۆخی ئافرەتان لە هەرێمی کوردستان بەرەو پێشڤەچوونی زیاتر دەچێت "

باران عەلی

ناسك واحید

ئاواز حەمید

راژان عەبدولڕەحمان

د. دیلمان ئازاد

محەمەد ئامۆکەیی – زاری کرمانجی:

سبەی ٨ی مارسە کە رەمزی خەباتی ژنانە بۆ بەدەستهێنانی ماف زیاتر و یەکسانی لە نێوان هەردوو رەگەز، لە هەرێمی کوردستان و ئیدارەی سۆرانیش بە چالاکی جۆراوجۆر ئەو رۆژە بەرز رادەگیرێت، ٨ی مارس چ دەستکەوتێکی هەبووە؟ ژمارەیەك ئافرەت دید و بۆچوونی خۆیان لەسەر ئەم رۆژە جیهانیە دەخەنەڕوو.

راژان عەبدولڕەحمان ستوونی، چالاکوانێکی ئافرەتانە بە زاری کرمانجی گووت:" دەستنیشانکردنی رۆژێکی وەها، گرنگیدانە بە مافی ژنان و ئافرەتان لە سەرتاسەری جیهاندا، چونکە تاکو ئێستا لە زۆر شوێنی جیهاندا ئافرەت، وەك مرۆڤ تووشی چەوسانەوە و توندوتیژی جەستەیی و رۆحی و دەبێتەوە لە بەشێك لە وڵاتان، لە هەموو رۆییکەوە و یەکسانی نێوان هەردوو ڕەگەزی نێر و مێ هیچ مانایەکی نییە و پیاو سالاری و باوك سالاری زاڵە بەسەر باری خێزانی و کۆمەڵایەتیدا، بەڵام بە پێچەوانەوە لە وڵاتانەی دیموکراسی و پێشکەوتوو، قۆناغ گەلێکیان بڕیوە و ڕێز لە مافەکانی ئافرەت دەگیرێت و لە دەستور و یاسای ئەم وڵاتانەدا مافەکانیان جێگیر کراوەوە.

زیاتر گووتی:" ئێستاش ئافرەت لە کایەی سیاسی فەرمیەکاندا بەشداریەکی کارای هەیە و رولێکی باش دەبینن لە سەر هەموو ئاستەکاندا و هەروەها شان بەشانی رەگەزی نێر لە گشت چالاکیە سیاسی و مەیدانیەکاندا رۆڵیان هەیە، هەر چەندە کە لە زۆر شوێندا کە کومەڵگەی داخراون ئافرەت لە مەینەتی و چەوسانەوە و بیری توندڕەوەی رزگاری نەبووە، بەڵام خەبات و شورشیش لە بەردوامبووندایە.

باران عەلی، بەرپرسی ئەنجوومەنی مێرگەسۆری یەکێتی ئافرەتان، گووتی" دوای راپەڕینی ساڵی ١٩٩١ەوە ژنان لە باشووری کوردستاندا بۆ بەدەستهێنانی مافە جۆربەجۆرەکانیان، خەباتی جیاوازیان گرتەبەر، چەسپاندنی کۆتا لە پەرلەمانی کوردستان، بە رێژەیەك کە کەمتر نەبێت لە ٣٠٪، هەروەها لە ئەنجوومەنی پارێزگاکاندا رێژەکەی کەمتر نەبێت لە ٢٥٪، بوونی ژمارەیەکی بەرچاوی ژنان لە سەرجەم ناوەندەکانی حزبە سیاسییەکان و ناوەندە کارگێڕییەکانی وەك وەزیر و راوێژکار و دادوەر و قایمقام وتا دوایی.. هەموارکردنەوە و گۆڕینی یاساکانی تایبەت بە ژنان وەك، دەرچوونی یاسای توندوتیژی خێزانی و یاسای باری کەسێتی و..، وێرای بەڕێوەبەرایەتییەکانی تایبەت بە بەرەنگاربوونەوەی توندوتیژی دژ بە ژنان و چەندین ناوەندی حکومی دیکە، هەروەها کارکردن لەسەر هۆشیارکردنەوەی ژنان و پیاوان لەئاست ماف و بوارەکانی ژناندا لە رێگەی شێواز و ئامرازی جیاوازی وەك کۆنفراس، وۆرکشۆپ، سمینار، دیبەیت، کۆنگرە و کەناڵەکانی راگەیاندن، بە دەستکەوتەکانی رێکخراوەکانی ئافرەتان و بوارەکانی ژنان دادەنرێت لە کوردستاندا.

ئەوەشی خستەڕوو، گفتوگۆکردن و کارکردن لەسەر پرسی ئافرەتان، پێویستی بە کاری بەردەوام و پشوودرێژی هەیە، بەو مانایەی ناتوانرێت ئەم پرسە ماوەی بۆ دیاری بکرێت، ئەوەتا خودی دروستبونی ٨ی مارس لەسەرچاوەی نادادپەروەری و نایەکسانیی کۆمەڵگە بۆ ئافرەت هاتووەتە بوون، کەواتە هەتا رۆژێك هەست نەکرێت، یەکسانیی رەگەزی و دادپەروەری چەسپێندراوە، خەباتکردن بەردەوام دەبێت.

ناسك واحید، چالاکوانێکی دیکەیە، رایگەیاند:" لە هەموو سەردەمەکان کۆمەڵێك ژن هەبوون کە هەمیشە بۆ مافەکانی خۆیان هاتونەتە دەنگ و ئێستاش ئەو دەنگە ناڕەزاییانە دژ بە کلتووری چەوسانەوەی ژن و توندوتیژی بەرامبەریان بەردەوامە و کاریگەری خۆی هەیە، بەڵام بە بۆچوونی خۆم، ئەو رۆژە هیچی نەبەخشیوە بە دۆخی ژن، دوواجار ئەوەی گرنگە ژنان نەهێڵن کەس لەبری ئەوان قسە بکات و خۆیان پێناسەی خۆیان بنوسنەوە و بێنە مەیدان.

ئاواز حەمید، چالاکوانێکی قەزای سیدەکانە، دەڵێت:" لە هەرێمی کوردستان جیاواز لە شوێن و وڵاتانی دیکە، دووای دامەزراندنی رێکخراوی یەکێتی ئافرەتان، ئەو هەموو ستەم و نادادییەی دەکرا بەرامبەر بە مێینە، لەو ساتەوە تا ئێستا خەباتی ئافرەتی کورد بەردەوامە، لەدوای ئازادبوونی کوردستانیش هاتنە پێشی ئافرەت لە کایەکانی ژیان رەنگدانەوەی باشی هەبووە و خەبات و قوربانی دان و تێکۆشانی ئافرەتان بەرهەمی باشی هەبووە، کە ئەمڕۆ ئێمەی ئافرەت بەرهەمەکە دەچنینەوە، بۆیەش ساڵ بە ساڵ رەوش و دۆخی ئافرەتی کورد لە هەرێمی کوردستان بەرەو پێشڤەچوونی زیاتر دەچێت و بەڵام لەگەڵ ئەمەشدا ناکرێت ئێمەی ئافرەت دەستەوەستان بین و دەبێت خاوەن بڕیاری زیاتربین لە ناوەندەکانی بڕیاردان.

لای خۆیەوە، د. دیلمان ئازاد خۆشناو، چالاکوان و پزیشکی دادیی لە کوردستان، بۆچوونی خۆی لەسەر ئەم پرسە جیهانیە دەردەبڕێت، بە زاری کرمانجی راگەیاند:" ئەم رۆژە کە دانراوە تەنها وەك هێما و رێزلێنانێکە بۆ شکۆ و گەورەیی ژن، کە دەبێتە دایك و خوشك و هاوسەر ئەگەر نا هەموو رۆژێك دەبێت رۆژی ژن بێت و ژیانی ئارام و ئاسودەی هەبێت، چونکە دایکێکی ئاسوودە خێزانیکی ئاسوودە دروست دەکات.

دووپاتی کردەوە، لە هەرێمی کوردستانیش گۆڕانکاری هەیە و دەیبینین زیاتریش دەبێت، ئەوەتا دەستی کاری ژنمان هەیە و لە پۆستەکانی حکومەت هەرچەندە کەمە، بەڵام بوونیان هەیە و ئیتر چاوەڕوان دەکەین زیاتریش بێت لەداهاتوو.

جێگای باسە، ٨ی مارس رۆژێکی مێژووییە بۆ ئافرەتان بەمەبەستی وەبیرهێنانەوەی خەبات و ماف و دەستکەوتەکانیان، مێژووی ئەم بۆنەیەیش بۆ ڕۆژی ٨ی مارسی ساڵی ١٨٥٧ دەگەڕێتەوە کە ژنانی کرێکاری پیشەسازیی جلوبەرگ لە شاری نیۆیۆرك بە مەبەستی باشترکردنی بارودۆخی کار و زیاترکردنی مووچەکانیان خۆپێشاندانیان ئەنجام دا، ئەم خۆپیشاندانە بووە هۆی پێکدادان لە نێوان پۆلیس و خۆپێشاندەران، چەندەها ئافرەت بریندار و دەستەبەسەر کران، دوای ئەم رۆژە رووداوەکە دەنگدانەوەی بەدواهاتوو بووە هۆی هۆشیاربوونەوەی زیاتری مێینە لە هەمبەر مافەکانیان و درێژەدان بە مانگرتن و داواکارییەکانیان لە ساڵانی دواتر.

بەرپرسی بنکەی تەندروستی هەرێم: لە بەشی تیشك و ددان كێشەمان هەیە

دیمانە—شەهلا رەشید

بەرپرسی بنكەی تەندروستی هەرێم، دەڵێت: " سنووری بنكەكەمان فرەوانەو بەڕێوەبەری گشتی تەندروستی سۆرانیش، كاتێ كە سەردانی بنكەكەمانی كرد بەڵێنی ئەوەی داوە كە ئەوەی لە توانیادا هەبێ بۆ بنكەكەمان بكات و كەموكورتییەكانمان چارەسەر بكات.

رازیە ساڵح، بەرپرسی بنكەی تەندروستی هەرێم سەربە بەڕێوەبەرایەتی تەندرووستی سۆران، لە دیمانەیەكی زاری كرمانجی دا گووتی" ئەم بنكەیە یەكێكە لە بنكە سەرەكییەكانی شاری سۆران، هەروەها رووبەرەكەی گەورەترە لە بنكەكانی دیكە، لەساڵی ٢٠١٨ وەك بەرپرس لەم بنكەیە دەست بەكاربوومە، خەڵكێكی زۆر لە هەر پێنج قەزاكانی ئیدارەی سۆران و تەنانەت سنووری شەقڵاوەش رووی تێدەكەن، مانگانە نزیكەی ١١٧٢ نەخۆش سەردانمان دەكەن، ساڵانە نزیكەی ١٩ هەزار نەخۆش سەردانی ئەم بنكەیە دەكەن.

ئەوەشی خستەڕوو" هیچ كارێكی نوێمان نەكردووە لە ئێستادا، تەنها ساڵی ٢٠٢٢ بەشێكمان كردەوە بۆ چاودێری پەككەوتەكان، كە هەموو چارسەركردنێ بۆیان بێ بەرامبەر بوو، ئەو كاتیش خەڵكێكی زۆر سەردانیان كردین، كە نزیكەی یەك ساڵ بوو د. میدیا و د. مهاباد زۆر یارمەتیدەرمان بوون، بۆ ئەمساڵیش پێشنیارمان كردبوو چەند پزیشكێكی پێست و ئافرەتان و سۆنەریش بە هاوكاری د. كامەران مەلا، بەڕێوەبەری گشتی تەندروستی ئیدارەی سۆران و د. كاروان جەمال، بەڕێوەبەری تەندروستی سۆران، بوومان دابین بكرێن، ئەوانیش بەڵنیانداوە كە هاوكارمان بن، هۆكاری

ئەم پێشنیارەشمان ئەوەیە كە خەڵك زیاتر لەم بنكەیە سوودمەند بن، تایبەت ئەوانەی كە لێی نزیكن، هەر لەسەر ئەم بابەتانەش خودی بەڕێوەبەری گشتی تەندرووستی سۆران، لە نزیكەوە سەردانیان كردین و بەڵێنیان داوە ئەوەی لە دەسەڵاتیدا بێت و پێی بكرێت زیاتر ئەم بنكەیە بەرفراوانتر بكات، لەبەر ئەوەی بنكەكەمان زۆر فراوانە و دوو نهۆمە كەواتە دەتوانین خزمەتی زیاتر پێشكەش بە هاووڵاتییان بكەین و ئەو نەخۆشخانەی كە ناشتوانن سەردانمان بكەن ئەوا خۆمان سەردانیان دەكەین و لە نزیكەوە ئاگاداریان دەبین.

هەروەها ئاشكراشی كرد" بە دڵنیاییەوە كەموكورتیشمان هەیە لەوانەش ئامێر بۆ بەشی تاقیگە، نەبوونی كورسی بۆ بەشی ددان، چونكە ئەوەی هەمانە تێكچووە، بۆیە ئەگەر ئەو كورسییەمان هەبێت دەتوانین بێ بەرامبەر ددانی سەردانیكەران چارەسەر و پڕ بكەینەوە، كە ئەمەش زۆر گرنگە، بۆ ماوەی ساڵە ئامێری تیشكمان تێكچووە، بەڵام بەڕێوەبەری گشتی تەندروستی ئیدارەی سۆران، كاتێ كە سەردانی بنكەكەمانی كرد بەڵێنی ئەوەی داوە كە ئەوەی لە توانادا هەبێ بۆ بنكەكەمان بكات و كەموكورتییەكان چارەسەر بكات.

دەتوانن بەشێوەیەكی سروشتی چارەسەری پەتا وەرزییەكان بكەن

دیمانە/ شەهلا رەشید

پسپۆڕی چارەسەری خۆراكی و تەندروستی، لە دیمانەیەكی زاری كرمانجیدا دەڵێت: " ئەو كەسانەی تووشی پەتا وەرزییەكان دەبن، نابێ هەمیشە پشت بە خواردنی دەرمانەكان ببەستن، دەكرێت لە ماڵەوە بەشێوەیەكی سروشتی ئەم پەتایە چارەسەر بكەن.

لە بەردەوامی قسەكانیدا د. هۆلیم هاشم، پسپۆڕی چارەسەری خۆراكی و تەندروستی، بە زاری كرمانجی راگەیاند: " ئەو كەسانەی لە ئێستادا تووشی پەتاكانی وەك هەڵامەت، كۆكە و پەسیو دەبن، یاخود بەردەوام لەشیان ساردە، پێویستە پشت بەو ماددە خۆراكییانە ببەستن كە بەرگری لەشیان بەرز بێتەوە، كۆمەڵە میوەیەكی مزرەمەنیمان هەیە كە دەتوانین پشتیان پێ ببەستین، وەك پرتەقاڵ، لیمۆ، نارنج، سندی و ...هتد، ئەمانە كۆمەڵە میوەیەكن كە رێژەیەكی زۆر ڤیتامین Cیان تێدایە، ئەم ڤیتامینەش ئەسكورپیك ئەسیدی تێدایە ئەمەش وا دەكات بەرگری لەش بەرز بكاتەوە، دواتر ئەم ڤیتامینە بەرهەڵستی دەكات لەگەڵ ئەو كۆكە و هەڵامەتانەی كە تووشی دەبن بەهۆی ئەم ڤایرۆسەوە، ڤیتامین Cیەكێكە لەو ڤیتامینانەی كە دەتوانێت بەرهەڵستی خانە شێرپەنجەییەكان بكات و بەرگری جەستە بەرز بكاتەوە، هەر كاتێكیش ئەم بەرگرییە بەرز بووەوە ڤایرۆس، بەكتریا یاخود ئەو خانە ئیلتهابیانە ناتوانن تووشی مرۆڤ بێن و چارەسەریان دەكات".

گووتیشی: " ئەگەر بێینە سەر ئەو پرسیارەش كە ئایا ئێمە رۆژانە دەتوانین چەند ڤیتامین C وەرگرین؟ دەتوانن ٨٥ بۆ ١٢٠ گرام ئەم ڤیتامینە وەربگرین، ئەگەر رۆژانە ١٢٠ گرام وەرگرین پێویستە دوو لیمۆ بخۆیت، یاخود دەتوانن یەك بیبەر بخۆن كە یەكسانە بە دوو لیمۆ، لێرەدا ڤیتامین C كە بەرگری لەش بەرز دەكاتەوە و خانە ساردەكانی لەش گەرم دەكاتەوە، كاتێ كە زەنجەفیل لەناو ئاو دەكوڵێنن دەتوانن لیمۆی تێكەڵ بكەن، بۆ ئەوانەی كە ناتوانن بیخۆنەوە دەتوانن كەمێك هەنگوینیش لەگەڵی تێكەڵ بكەن، هەروەها سوودەكانی دیكەی ئەم ڤیتامینەش هەن، بۆ ئەو كەسانەی كە یۆریك ئەسیدیان بەرز، بە خواردنی لیمۆ دەتوانن رێژەی بەرزی یۆریك ئەسیدیان كەم بكەنەوە، هەروەها ئەوانەی كە كێشەی كەم خوێنیان هەیە و ماددەی ئاسنیان كەمە، لەم حاڵەتەدا دەبێ ڤیتامین سی لەلەشدا بەرز بێت، ئەم ڤیتامینە لەش ناتوانێت دروستی بكات بەڵام لە رێگەی ماددە خۆراكەكانەوە دەتوانرێت وەربگیرێت، بەڵام ئاژەڵەكان دەتوانن ئەم ڤیتامینە لە خۆیانەوە دروست بكەن".

ئەم پزیشكە پسپۆڕە، گووتیشی" جگە لە وەرگرتنی ڤیتامین C كۆمەڵێك خواردنی دیكەش هەن كە سوودێكی زۆریان هەیە بۆ ئەم پەتا وەرزییانە، وەك پیاز، سیر و هەنگوین، كە ئەمانەش دەوری باڵایان هەیە بۆ بەرزكردنەوەی بەرگری لەش، چەند رووەكێكی تر هەن وەك قەرنەفل یان قەرفە، لەش لە سەرما بوون دەپارێزێت، دەتوانن كەوچكێك قەرنەفلی كوتراو لەگەڵ هەنگوین تێكەڵ بكەن و رۆژانە دوو بۆ سێ جار بیخۆن، بەڵام وا باشترە قەرفەكە بە گەرمی و بێ هەنگوین بخۆیت زیاتر سوودی دەبێت، بەكارهێنانی ریحانە سوودی تایبەتی خۆی هەیە، تایبەت بۆ ئەو كەسانەی كە بەلغەمیان هەیە و قورگیان گیراوە، هەناسەی سنگیش خۆشتر دەكات، دەتوانن چەند پەلكەی ریحانە بخەیتە ناو ئاوی گەرم تا رەنگەكەی بگۆڕێت، دواتر بیخۆرەوە بەپێی پێویست كە سوودێكی زۆری هەیە، بۆ پەتا وەرزییەكان جگە لە خواردن و خواردنەوە بەسوودەكان، دەتوانین غل غلە بە خوێ بكەین كە ئەمەش دەورێكی باڵای هەیە بۆ چارەسەركردنی لەوزەتێن.

ئەگەر بەردی زراو ئازاری نەبوو كەی پێویستی بە نەشتەرگەرییە؟

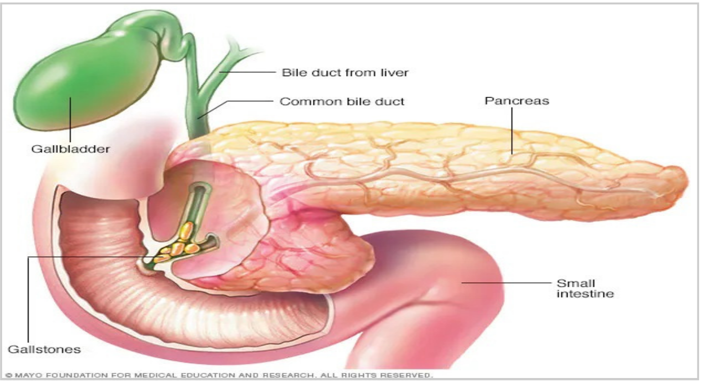

د. حەبیب مەحمود، پسپۆڕی ورد لە نەشتەرگەری ناوسكبینی كۆئەندامی هەرس و قەڵەوی

– بەشێوەیەكی گشتی بەردی زراو تەنها ئەو كاتە پێویستە نەشتەرگەری بۆ ئەنجام بدرێت كە هۆكاری ئازار و ناڕەحەتی بێت، یان هۆكاری گیرانی بۆڕی زراو و هەوكردنی تورەكەی زراو و پەنكریاس بێت.

هەندێك جار بەردی زراو بێدەنگە و هیچ ئازار و ناڕەحەتی دروست ناكات، بەڵام وا باشترە كە نەشتەرگەری بۆ ئەنجام بدرێت، ئەو حاڵەتانەش تەنها ئەمانەی خوارەوەن:

– ئەگەر قەبارەی بەردەكە لە سێ سم گەورەتر بوو.

– ئەگەر هاتوو بەردی زراو لەگەڵ گۆشتی زیادە دروست بوو لە دیواری تورەكەی زراو .

– ئەگەر گۆشتی زیادەی تورەكەی زراو یەك سم یان زیاتر بێت.

– ئەو نەخۆشانەی كە گۆڕینی رێڕەوی خواردنی بۆ ئەنجام دراوە بۆ دابەزاندنی كێشی لەش، وا باشترە كە نەشتەرگەری لابردنی زراویان بۆ ئەنجام بدرێت پێش ئەوەی بەرد دابەزێتە بۆڕی زراو.

باشترین رێگاش بۆ لابردنی زراو بریتییە لە نەشتەرگەری ناوسكبینی (نازور) تەنها لە رێگای چەند كونێكی بچووكەوە، بەمەش نەخۆشەكە كەمترین ئازار و برینی بۆ دروست دەبێت.

چارەسەری پلازما - PRP چییە؟

د. ئەیوب عەبدولحەمە، پزیشكی پسپۆڕی نەخۆشییەكانی پێست و جوانكاری

چارەسەری پلازما، بریتییە لە بەكارهێنانی پلازمای دەوڵەمەند بە خەپلەكانی خوێن، بۆ هاندانی گەشەی شانە و خانەكانی پێست، ئەمەش وا دەكات پێست نوێ بێتەوە و رونتر و گەنجتر دەربكەوێت.

لەوبارەوە د. ئەیوب عەبدولحەمە، پسپۆری نەخۆشییەكانی پێست و جوانكاری و لەیزەر روونی دەكاتەوە و دەڵێت" خوێن پێكدێ لەخڕۆكەی سپی و سور، پلازما، خەپلەكانی خوێن، بۆ ئەم چارەسەرە ئێمە خوێنی نەخۆشەكە وەردەگرین و ئەیكەینە تیوبێكی تایبەتی كە ماددەی دژەمەین و فاكتەری گەشەی تێدایە، پاشان ئەخرێتە نێو ئامێری سێنتێرفیوج بۆ ماوەی ٨ بۆ ١٠ خولەك بە مەبەستی جیاكردنەوەی خانەكانی خوێن و پلازما و خەپلەكانی خوێن، پاش سڕكردنی روخسار بە كرێمێكی تایبەت، پلازمای دەوڵەمەند بە خەپلەكانی خوێن لە رێی سرنجی ئینسۆلین و ئامێری دێرما پێن– Dermapen، لە پێست دەدرێت، ئەمەش هانی گەشەی كۆلاجین و نوێ بوونەوەی خانەكانی پێستی روخسار دەدات.

دەربارەی زیان و مەترسییەكانی ئەم پزیشكە پسپۆڕە دەڵێت" لەبەر ئەوەی چارەسەری پلازما بەكارهێنانەوەی خوێنی سروشتی خۆتە، بێ زیان و مەترسییە، مرۆڤ كاتێ دەگاتە تەمەنی ٣٠ساڵ پێستی روخساری ماندوو دەبێ و تێكدەچێت، لە رێی چارەسەری پلازماوە دەتوانرێ تا ئاستێك رەنگی پێست یەك بخرێتەوە و روخسار توند ببێتەوە، هەروەها بۆ ئەم مەبەستانەش بەكاردێت جوانكاری پێستی روخسار، لابردنی ئاسەواری زیپكە و سوتاوی، لابردنی پەڵە و كونیلەكانی سەر پێست و بۆ چارەسەری هەڵوەرینی قژ و بەهێزكردنەوەی.

د.ئەیوب عەبدولحەمە، جەختیشیكردەوە" ئەوەی چارەسەر بە بۆتۆكس و فیلەر لەگەڵ پلازما جیا دەكاتەوە ئەوەیە راستەوخۆ دوای بەكارهێنانی فیلەر بۆ بۆڵدكردنی لێو یا پڕكردنەوەی خەت و چاڵی روخسار، مرۆڤ هەست بە گۆڕانكاری دەكات، یان چەند رۆژێك دوای بەكارهێنانی بۆتۆكسەكە هەست بە گۆڕانكاری دەكات، بەڵام پلازما پێویستی بە كات هەیە بۆ ئەوەی ئەنجامەكانی دەربكەوێت و پێویستە لە ماوەی یەك ساڵدا وەكو مانەوەی چارەسەر Maintenance therapy دوو جار پلازما بۆ پێست بكرێت و دەتوانرێت ئەم چارەسەرە بۆ پیاوان و خانمان بەكاربهێنرێت، ئەنجامی كۆتایی ئەم رێگە جوانكارییە لە دوای ٤ بۆ ٥ مانگ دەردەكەوێت و بە تێپەڕینی كات زیاتر دەبێت، بۆ دەستكەوتنی ئەنجامێكی باشیش پێویستە سێ جەلەسە ئەم چارەسەرە دووبارە بكرێتەوە، ماوەی نێوان جەلسەكان ٣ بۆ ٤ هەفتەیە، بەڵام بۆ هەڵوەرینی قژ نزكەی شەش جەلەسەی پێوستە و ماوەی نێوانیا ٤ هەفتەیە.

سەرچاوە/ سایتی زانیاری

کاتێك ئیدارە خاڵی بێت لە رۆشنبیری چاوەڕێی وێرانی زیاتر بکەن

ئاسەواری چاپخانە و ماڵی حوزنی موکریانی

پەیمانگە هونەرە جوانەکانی رواندز

نووسینی/ ئیسماعیل ئیبراهیم خدر

قەزای رواندز بە مێژوویەکی دەوڵەمەند و قووڵەوە لە بواری رۆشنبیری، ئەدەبی، رۆژنامەگەریی و هونەرییەوە، پێگەیەکی پڕ هەیبەتی هەیە، لە ساڵانی رابردوو و بەرلە راپەڕینیشەوە شوێن پەنجەی ئەم قەزایە لە گشت بوارەکانی کلتووری و فکری دیار بووە.

شانۆکارانی ئەم شارە لەسەرەتاکانی سەدەی رابردوو چالاك بوونە، شانۆ لە هەموو بوارەکانەوە کراوە، بە تایبەتی لە بواری نەتەوایەتی و نیشتمانپەروەری، شانۆکارانی ئەم شارە نەك تەنها لە سنووری قەزای رواندز، بەڵکو لە زۆربەی شارەکانی کوردستان شانۆیان نمایشکردووە، بەپێی توێژینەوەیەك کە ئێستاش کاری لەسەر دەکرێت تەمەنی شانۆ لە قەزای رواندز بۆ زیاتر لە ١٠٠ ساڵ دەگەڕێتەوە، شانۆیەك کە لە پاڵ بوارەکانی دیکەوە ببووە ناسنامەیەکی رۆشنبیرانی رواندز و خزمەتی دیاری رەوتی نیشتمانپەروەری و هونەری دەکرد، ئێستا شانۆی رواندز و شانۆکارانی لە کوێن؟، پڕۆژی حکوومەت و ئیدارەی ئەو شارە و ئیدارەی سەربەخۆی سۆران و وەزارەتی رۆشنبیری بۆ ئەم بوارە و زۆر بواری دیکە چین؟

کاتێ باسی رۆژنامەگەری کوردی دەکرێت راستەوخۆ بیرت بۆ یەکەم چاپخانەی حوزنی موکریانی دەچێت کە سەرەتاکانی سەدەی رابردوو لە رواندز دانرا، ئێستاشی لەگەڵ دابێت ناتواندرێت باس یا توێژینەوە لەسەر مێژووی رۆژنامەگەری کوردی بکەیت ئەگەر مێژووی رۆژنامەگەری رواندز وەك سەرچاوەیەکی بەهێز نەخزێنێتە ناو بابەتەکەوە.

ئەو کات واتە ساڵی ١٩٢٤ تا ساڵانێکی زۆر لە رواندز و بە رێگەی رۆژنامەگەری و راگەیاندنەوە خزمەتی زمان و کلتوور و مێژووی کورد کراوە، کە ئێستا وەك ئەرشیفێکی بەنرخ لێدەڕواندرێت.

ئێستاش لە رواندز ئاسەواری چاپخانەکە و شوێنی بەچاپگەیاندنی گۆڤاری زاری کرمانجی و باقی چاپکراوەکانی دیکەی ساڵەکانی ١٩٢٤ بۆ سەرەوە دیارە، بۆیە لەسەر داوای رۆژنامەنووسان و سەندیکای رۆژنامەنووسان وەك رێزێك لە مێژووی رۆژنامەگەری کوردی کە ئاسەوارێکی مێژوویی لەم شارە بۆ خزمەتی نەتەوەی کورد بەجێ هێشتووە داوا کرا، ئەو شوێنە بکرێتە ماڵی رۆژنامەنووسان و بینایەکی مودێرنی لەسەر بنیاد بندرێت، بەڵام دوای زیاتر لە ١٠ ساڵ دانانی بەردی بناغەی ئەم پرۆژەیە هەر ساڵە و بە بیانوویەك دوادەخرێت و ئەنجام نادرێت. ئەمە بۆ؟

لقی رواندزی کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی کە خزمەتێکی دیار و بەرچاوی بواری هونەر و وێژەی کوردی کردووە، بێنازترین دامەزراوەی ناحکوومییە کە چەندین ساڵە کەس خۆی لێناکاتە ساحێب، دامەزراوەیەك کە لە رواندزەوە وەك دینگەیەکی بەهێز رووبەڕووی هەموو ئاڵنگارییەکان دەبوویەوە تا خزمەتی نەتەوەی کورد بکات لە بواری هونەرییەوە، هەتا لەسەردەمی حزبی بەعسیشەوە کە دوژمنی سەرسەختی نەتەوەی کورد بوو، لە کار و چالاکییەکانی نەوەستا و بە رێگەی جیاجیا خزمەتی کردووە، لە تەواوی حکوومەتی عێراق بە کوردستانیشەوە تەنها ٢ لقیان هەیە یەکیان لە بەغدایە و ئەوی دیکەشیان لە رواندزە، کە ئەمە بەخۆی هێمایەکی بەهێزە بۆ سەلماندنی گرنگی ئەم شارە و رۆشنبیرانی بە بوارە جیاکانی فکری و هونەری و راگەیاندنەوە، بەڵام ئێستا خاوەنی بینایەی خۆیان نین و تاکە شوێن کە وەك هێمایەك مابێتەوە ئەو بینایەی تەنیشت قایمقامییەت و رووبەڕووی قوتابخانەی پاشای گەورەیە، کە زەوییەکەی موڵکی شارەوانییە و لە چەندین لایەوە دەرزی داوە و رەنگە پاش ماوەیەکی دیکە بڕوخێت، ئەو کۆمەڵە و هونەر و وێژەییەی سەدان قوتابی ئەم شار و دەرەوەی شاری فێری مۆسیقا کرد و پێی گەیاندن بە جۆرێك کە تا ئێستاش پێگەیشتووانی ئەم لقە لە ئاستی کوردستان خزمەت بەم بوارە دەکەن.

ئێستاش بواری مۆسیقای رواندز نەك هەر پاش گوێ خراوە، بەڵکو وا داتەپیوە کە وەك نوکە و بۆ گاڵتە پێکردن لە نێو توێژی مۆسیقا ژەن و گۆرانی بێژان باس دەکەن، ئەوەشی لەم بوارە پێدەگات، خێرا بیر لە بەجێ هێشتنی ئەم شارە دەکاتەوە، لەبەر ئەوەی تا ئێستا لایەنە پەیوەندارەکانی ئەم شارە پرۆژەیەکی ستراتیژیان بۆ ئەم بوارە و زۆر بواری دیکە نییە و ناشیان بێت، لەبەر ئەوەی لە ئیدارە دانی ئەم شارە عەقلی هونەر و مۆسیقا بوونی نییە.

ئاخر کێ هەیە، لە نەوەی ئێستا و کۆن تیپی پاشای گەورەی لەبیر نەبێت و یا ناوی نەبیستبێت، ئەو کات کاتێ لە شارەکانی بەغدا، کەرکووك، دهۆك و سلێمانییە ناوی رواندزیان دەهێنا راستەوخۆ تیپی مۆسیقای پاشای گەورەیان دەهاتە بەرچاوی خەڵك، یا کاتێ دەتگووت مۆسیقا و گۆرانی راستەوخۆی شاری رواندز وەك سمبولێکی ئەم بوارە دەهاتە خەیاڵی زۆربەی هاووڵاتییانەوە، ئەی ئێستا لە کوێن؟

وێنە کێشانی ئەم شارە کە ژمارەیەکی بەرچاویان لەسەر حەز و ماندوویەتی خۆیان پێگەیشتن و خزمەتیان کرد لە زۆربەی شارەکان پیشانگایان دەکردەوە، هەروەها خەڵکیان فێری وێنە کێشان دەکرد، ئێستا لە کوێی و چییان بۆ کراوە، بێگومان هیچ...، هەڵکەوتەی جوگرافیای رواندز تا ئەو ئەندازە لە بارەی بۆ شیعر و وێنەکێشان و هونەری فۆتۆگرافی کە بە کەمتر ئیمکانیات دەتواندرێت کەسی وا پەروەردە بکرێت لەسەر ئاستی کوردستان و رۆژهەڵاتی ناوەڕاست بناسرێت، ئەی کوان؟ بۆ نایکەن؟ کێ بەرپرسە لەمبارەوە؟

سەنتەری رۆشنبیری رواندز، ناوەندێکی دەوڵەمەندی هەژار، کە چەند رۆژێك بەر لە ئێستا هەشتەمین کۆنفراسی خۆی بەست و ستافێکی نوێی لی دەستبەکار بوون.

سەنتەرێك کە چەندین ساڵە لەم شارە کەس ئاوڕێ لێ نەداوەتەوە، نە بینایە، نەکەل و پەلی پێویست، نە داهات یا بەخشینێکی مانگانە، نە دەستگرتنێکی شایستەی بۆ ئەم سەنتەرە، جاران کە دەیانگووت سەنتەری رۆشنبیری رواندز کۆڕ، سیمینار، ورکشۆپ، پیشانگە یا هەر جۆرە چالاکییەکی دیکەی هەبایە، لە شەقڵاوە تا چۆمان بە هەموو قەزا و ناحییەکانەوە میوانی بۆ دەهات، بەڵام ئێستا لە جوانترین و گرنگرتین چالاکی دەبێ بە تەلەفۆن و تەکلیفکاری ١٥ تا ٢٠ کەسێك ئامادەی چالاکییەکە بکرێن. ئەمە ئەرکی کێیە لێ پرسینەوە و بەدواداچوون بۆ ئەم بابەتە و لاواز بوونەوەی سەنتەر بکات؟ ئەگەر ئیدارەی ئەم شارە لە کۆنەوە تا ئێستا خاڵی نەبایە لە عەقل بێگومان سەنتەری رۆشنبیری رواندزیش بەو هیبەت و شکۆیەی جارانی دەمایەوە، بەڵام کاتێ لە پشت ستافێکی ماندووە قاسەیەکی بەتاڵ، نەبوونی بینایە، نەبوونی رۆئیایەکی جوان لە ئیدارە نەبێت، ناشێ و ناکرێت سەنتەری رۆشنبیری پێشبکەوێت و ناتواندرێت ئومێدی گۆڕانکاری یا هەر نەبێ بەردەوامیدانی لەسەر بنیاد بنێی.

بەڕێوەبەرایەتی هۆبەی رۆشنبیری رواندز، تەنها بۆ پێکەنین خۆشە ناوی بهێنی، لەبەر ئەوەی تەنها بەڕێوەبەرە هیچ کارمەندی نییە، بەڕێوەبەر بە تاقی تەنهایە واتە نە پاسەوان، نە بەردەست، نەکارمەندی کۆمپیوتەر، نە کارمەندی دیکەی ئاسایی هیچی نییە، ئێجا وەرە کاری رۆشنبیری شارێك بکەی کە مێژووەکەی رووچووبێتە نێو قولایەکی دەوڵەمەند.

پەیمانگە هونەرە جوانەکانی رواندز، هەر چەندە بۆ ئەوە دروستبوو تا ئەو بۆشاییەی کە لە بوارەکانی وێنە، پەیکەرسازی و مۆسیقا و بابەتەکانی دیکە پڕ بکاتەوە، تا ئەندازەیەکی زۆر باشیش توانیویانە ئەو بۆشاییانە پڕ بکەنەوە، ئەگەر ئەوان نەبن ئەوەی جولەی هونەری و رۆشنبیری و ئەدەبی هەیە لەم شارە نامێنێت، بەڵام ئەوانیش بەدەست کێشەی زۆرەوە گیریان خواردووە، لەسەرووی هەموویان نەبوونی بینایەکی شایستە بە پەیمانگەی هونەرە جوانەکان، بینایەی ئێستا زیاتر لە زیندان دەچێت نەك فێرگە یا خوێندنگە.

ئەمەی باسکران، مشتێکە لە خەرمانی دۆخی وێرانی رۆشنبیری و هونەری و ئەدەبی رواندز، کە بەدڵنیاییەوە لەم نووسینە نەك مافی خۆی پێ نەدراوە، بەڵکو غەدریشی لێکراوە.

شارێك لە جیاتی هونەر، رۆژنامەگەری، مۆسیقا، شانۆ، وێنە و فۆتۆگرافەر تەنها نائۆمێدی لێ دەبیندرێت.

گەنجێکی ئیدارەی سۆران زیاتر لە ٣٠ بتڵ خوێنی بەخشیووە

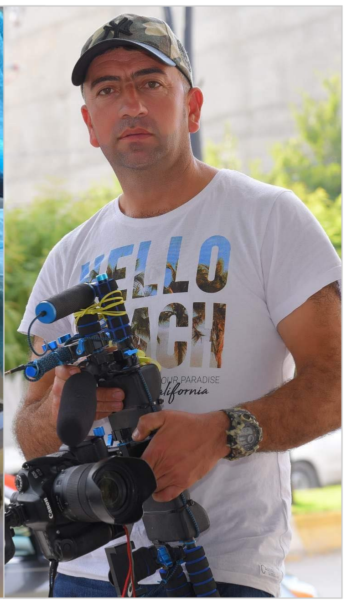

محەمەد هەسنانی – سۆران:

هاووڵاتییەکی خەڵکی گوندی بەرزێوە، دانیشتووی ئیدارەی سۆران، ئەندامی رێکخراوی بەخشینی خوێن و ژیان، تائێستا بەدەیان بتڵ خوێنی بەخشیووە و دەشڵێت: کاتێك خوێن بە کەسێك دەبەخشم هەست بە ئاسوودەیەکی زۆر دەکەم.

باپیر حسێن سەبری، ناسراو بە (تاقانە) بەڕزێوەیی، بە زاری کرمانجی راگەیاند: لە ساڵی ٢٠٠٦ تائێستا زیاتر لە ٣٠ بتڵ خوێنم بەخشیووە، واتە شەش مانگ جارێك خوێن دەبەخشم، جاری واش هەبووە لە حاڵەتی وا کە نەخۆشێك پێویستی بە خوێن بێت، کەمتر لەو وادەیە خوێنم بەخشیووە، بە کارێکی مرۆڤانەشی دەزانم و لە کاتی خوێن بەخشیندا هەست بە ئاسوودەیەکی زۆر و تەندروستییەکی باش دەکەم.

گووتیشی: وەك پزیشك و کارمەندانی تاقیگەکانی خوێن باسی لێوەدەکەن، جۆری خوێنەکەم زۆر باش و گونجاوە بۆ نەخۆش، هۆکارەکەشی بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە جگەرە ناکێشم، هەروەها ماددە کحولییەکان ناخۆمەوە و هیچ نەخۆشیەکی درێژ خایەنم نییە، ئەو نەخۆشانەش کە خوێنم پێیانداوە سوودی زۆریان لێ بینیووە.

تاقانەی بەرزێوە، ئەو کارە مرۆڤانەی ئەندامانی رێکخراوی بەخشینی خوێن و ژیان بەرزدەنرخێنێت، لە دابینکردنی خوێن بۆ گشت شارو شارۆچکەو ناوچەکانی هەرێمی کوردستان بە کەرکوك و ناوچەکانی دیکەشەوە، چونکە کارێکی مرۆڤانەیە و بە هانای هەزاران کەس دەچن.

پاڵەوانەکەی گۆڕستان ٤٠ ساڵە بێ بەرامبەر کاری هەڵکۆڵینی گۆڕ دەکات

هجوم ئیلیاس: ئەوەندە تێکەڵی خاك و گۆڕ بوومە، زۆر جار لە کاتی کاردا هەست دەکەم قسەم لەگەڵ دەکەن

مەهدی محەممەد – رواندز:

هجوم ئیلیاس سۆڤ، زیاتر لە ٤٠ ساڵە خۆبەخشانە و بێ بەرامبەر کاری هەڵکۆڵینی گۆڕ دەکات، ئەوەندە گۆڕی هەڵکەندووە نازانێت ژمارەی ئەو گۆڕانەی هەڵکۆڵیون چەندن، بەڵام باس لەوە دەکات کە گۆڕی بۆ زیاتر لە ٧٠٪ی ئەو کەسانە لێداوە کە لە ماوەی ڕابردوو گیانیان لە دەستداوە، هجوم ئەگەرچی لە ئێستادا ئازاری پشتی ئاستەنگی بۆ دروست کردووە، بەڵام وەکو خۆی دەڵێ: بیرم لەوە نەکردووەتەوە واز لە کارەکەم بهێنم، چونکە ئاسوودەیی بە ویژدانم دەبەخشێت، لەگەڵ ئەوەش کارێکی گەورە و پڕ خێرە، جگە لەوەش دەمەوێت لەو ڕێگایەوە دوا هاوکاری خۆم پێشکەش بە هەر کەسێك بکەم کە ژیان ئاوایمان لێ دەکات.

کاتێك یەکێك لە هاوشارییان کۆچی دوایی دەکات، هجوم لەگەڵ حەوت برادەری تر، بەر لە هەر کەسێك لە گۆڕستان ئامادە دەبن، ئەوەش وای کردووە لەلایەن هاوشارییان نازناوی پاڵەوانانی گۆڕستانیان پێ ببەخشرێت.

هجوم، لە بارەی گۆڕ و خاکەوە، بۆ زاری کرمانجی دەڵێ: ئەوەندە تێکەڵی خاك و گۆڕ بوومە، ئاشنایەتییەکی زۆرمان پەیدا کردووە، زۆر جار لەکاتی کاردا هەست دەکەم قسەم لەگەڵ دەکەن. بزەیەك دەکات و درێژە بە قسەکانی دەدات و گوتی: هەندێك لە برادەردان هەر بۆ خۆشی پێم دەڵێن، هەموو خەڵکت خستە ژێر گڵ، لەوە ناترسیت ڕۆژێك تۆش بچیتە ژێر گڵ؟ پێیان دەڵێم، مردن ڕێگایەکە هەموومان پێدا تێپەڕ دەبین، ئەمڕۆ بێت یان سبەی، گرنگ ئەوەیە کارێك بکەین لە پاش مردن خەڵك بۆمان پەرۆش بێت و نزای خێرمان بۆ بکات، نەك پێچەوانەکەی.

پاڵەوانەکەی گۆڕستان ڕووی دەمی دەکاتە ئەو کەسانەی لە شارەکانی تری کوردستان بە پارە گۆڕ هەڵدەکەنن و پێیان دەڵێ: گوناهە بازرگانی بە مردووەوە بکرێت، ئەمە چ ویژدانێکە گۆڕ بۆ مردوو هەڵبکەنیت و پارەش لە خاوەنی مردووەکە وەربگریت، ئامادەم لەگەڵ برادەرەکانم ڕوو بکەینە هەر شارێك ئەگەر پێویستیان بە ئێمە بێت.

هجوم، جگە لە گۆڕ هەڵکەندن لەگەڵ شەش برادەری تر، مانگی دوو جار بەخشراوەکان و دەروون پاکەکانی شار کۆ دەکەنەوە و پاکیان دەکەنەوە و جلوبەرگی نوێیان لەبەر دەکەن، هەروەها یەکێکە لە ئەندامانی ڕێکخراوی خوێن بەخشانی شاری رواندز، وەکو خۆی دەڵێ: تا ئێستا ٨٨ بوتڵە خوێنم بەخشیوە بەو کەسانەی پێویستیان پێ بووە".

زاری کرمانجی
ژمارە ٧٠٦ سێشەممە ٧-٣-٢٠٢٣
خاوەنی ئیمتیاز: ئەکرم ئیسماعیل فەقی
بەڕێوەبەر و سەرنووسیار: ئیسماعیل ئیبراهیم
جێگری سەرنووسیار: رائیب جادر
نەخشەساز: سامی فتاح
بەڕێوەبەری نووسین: مورشید برادۆستی
جێگری بەڕێوەبەری نووسین: محەمەد قادر
ناوونیشان: کوردستان - سۆران
E-mail: Zarikrmanji@yahoo.com
Mob: 0750 460 9787 - 0750 727 4771
www.zarikrmanji.Net

سندووقێکی بچووکی نێو سەرتاشخانەیەك بووەتە ئومێدی دەیان نەخۆشی شارەکە

خەسرەو حەلاق: لە ڕێگەی ئەو سندووقەوە زیاتر لە ٢٠ ملیۆن دینار هاوکاری نەخۆشەکانمان کردووە

مەهدی محەممەد – رواندز:

لە سەرتاشخانەیەکی قەشەنگی نێو بازاڕ، نزیکەی دوو ساڵ دەبێت سندووقێکی بچووك دانراوە بە مەبەستی کۆکردنەوەی هاوکاری ماددی بۆ کەسانی نەخۆش و کەمدەرامەتی شارەکە.

سندووقەکە لە ئێستادا گرووپێکی پێنج کەسی لە دەوروبەری خۆی کۆ کردووەتەوە و ناویان ناوە (دەستەی هاوکاری شار) ئەرکی ئەو دەستەیە کۆکردنەوەی هاوکاریی و گەیاندنیانە بۆ کەسانی نەخۆش و خانەوادە هەژارەکانی سنووری قەزای ڕواندز.

خەسرەو حەلاق، یەکێکە لە ئەندامانی ئەو دەستەیە، بەو شێوەیە باس لە بیرۆکەی دانانی سندووقەکە دەکات لە نێو سەرتاشخانەکەی و دەڵێ: لەگەڵ فەرمان حەلاقی هاوبەشی کارەکەم هەمیشە بیرمان لای ئەوە بوو، لە پاڵ کار و کاسبی خۆمان، کاری خێرخوازیش لە بیر نەکەین و دەستمان کراوە بێت بۆ هەر کەسێك کە پێویست بێت و یان داوای هاوکاریمان لێ بکات، بیرۆکەی دانانی ئەو سندووقەکەش لەو کاتە دروست بوو، کە چەند برادەرێك هاتنە لامان بە مەبەستی کۆکردنەوەی هاوکاریی بۆ کەسێکی نەخۆش تا نەشتەرگەری بۆ بکرێت، ئیدی لەو کاتەوە بیرمان لە دانانی ئەو سندووقە کردەوە، سوپاس بۆ خوا و خێرخوازان و کەسانی دەست ڕۆیشتوو و ئاسایی شار کە بە زوویی بە پیر سندووقەکەوە هاتن و ڕۆژانە ئەگەر بە بڕێکی کەمیش بێت هاوکاری ماددی پێشکەش بە سندووقەکە دەکەن.

دەستەکە جگە لە سندووقی نێو سەرتاشخانەکە، لە ڕێگەی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکانیش بانگەشە بۆ کۆکردنەوەی هاوکاری بۆ نەخۆش و کەسانی کەمدارمەت دەکەن.

خەسرەو، گوتیشی: لەو ماوەی کە سندووقەکەمان داناوە کە نزیکەی ٢ ساڵ دەبێت زیاتر لە ٢٠ ملیۆن دینار هاوکاری ئەو کەسانەمان کردووە کە نەشتەرگەرییان بۆ کراوە، یان نەخۆشی درێژخایەنیان هەیە و مانگانە داودەرمانیان بۆ دەکڕدرێت، باس لەوەش دەکات کە چەندین خێزانی کەمدەرامەتی شارەکە لە ڕێگەی ئەو سندووقەوە ئازووقە و جلوبەرگ و سووتەمەنییان بۆ دابین کراوە.

خەسرەو حەلاق، هێما بۆ ئەوەش دەکات ئەگەر زیاتر لە لایەن سەرمایەداران و کەسانی خێرخواز هاوکاری باشتر و زیاتر پێشکەش بە سندووقەکە بکرێت، بیرۆکەی ژنهێنان بۆ چەند گەنجێك و دروستکردنی خانوو بۆ چەند خانەوادەیەکی هەژار لە بەرنامەی داهاتووی ئەواندایە".

ئەمساڵ خواست لەسەر کڕینی جلوبەرگی کوردی زیادیکردووە

مستەفا دۆلەمەری– سۆران:

ساڵانە لەگەڵ هاتنی وەرزی بەهار و نەورۆز، بازاڕی جلوبەرگی کوردی گەرموگوڕتر دەبێت و هاووڵاتییان بۆ سەیران و گەشت کردن زیاتر مەیلی پۆشینی دەکەن، بۆ ئەوەش مانگێك پێش نەورۆز بە دوای قوماش و دیزایین و دروومانێکی باشدا دەگەڕێن.

زەینەل موراد، ناسراو بە زەینەل خەیات، بە زاری کرمانجی ڕاگەیاند: جلوبەرگی کوردی هەموو وەرزێك داواکاری خۆی هەیە بەتایبەتی لە وەرزی بەهار، ئەم ساڵ زیاتر لە هەموو ساڵێك خواستی لەسەرە و ئەوانەی زیاتر داوای جلی کوردی دەکەن زیاتر گەنجن، ڕاستە پێشتر زیاتر کەسانی بە تەمەن جلی کوردیان لەبەر دەکرد، بەڵام لە ئێستادا گەنجان زۆرتر روویان لە پۆشینی جلی کوردی کردووە، پێشتر کاتێك کەسێك هاوسەرگیری دەکرد، زۆر بە کەمی جلی کوردی لەبەر دەکرد، بەڵام ئێستا زۆربەی زاواکان جلی کوردی لەبەر دەکەن.

زەینەل خەیات، دەشڵێ: قوماشی ئیتالی، تورکی و سینی، هەمانە، بەڵام زیاتر ئیتالی خواستی لەسەرە و لە دوای ئەویش قوماشی سینی، لە هەموو پارێزگاکانی هەرێم داواکاری هەیە و لە دەرەوەی وڵاتیش داوا دەکەن بەتایبەتی بۆ ئاهەنگ لە دەرەوە داواکاری هەیە.

گوتیشی: لە نەورۆز جلی کوردی خواستی زیاتر دەبێت، کورد شانازی بە نەورۆز دەکات و بۆ دەرخستنی کوردایەتی روو دەکەنە بازاڕ بۆ کڕینی جلی کوردی و یەکێکە لە نەریتە جوانەکانی کوردەواری و کلتوری خۆیان لەم ڕۆژە دەپارێزن، ئێمەش هیوا خوازین، زیاتر گرنگی بە جلی کوردی بدرێت، تاوەکو نەوەی نوێ و نەوەکانی داهاتوو، بە جلی ڕەسەنی کوردەواری و باوانیان ئاشنابن.

محەمەد جادر، هاووڵاتییەکی شاری سۆرانە، دەڵێ: هەموو کاتێك جلی کوردیم لە بەردایە و شانازی پێوەدەکەم، وەکو ڕەمزێکی نەتەوەی کوردە، بۆیە پێم باشە لەبەری بکەم و هەموو شێوازەکانیشم هەنە، زۆر جار دەبینم ئەگەر بۆنەیەك نەبێت جلی کوردی زۆر لەبەر ناکرێت، ڕۆژانی دیکە ئەگەر کەسێك جلی کوردی لەبەر بکات لێی دەپرسن بۆچی ئەمڕۆ جلی کوردیت لەبەر کردووە، هەندێك هۆکار دەهێنەوە، بۆ نموونە دەڵێن، ناتوانین بە جلی کوردی کاربکەین یا چەندین هۆکاری تر دەبینەوە، لە کاتێکدا لە ڕابردوو کارەکان قورستربوون، بەڵام بە شانازیەوە لەبەریان دەکرد.

حاجی خەیات، ئەویش لەناو بازاڕی سۆران جلوبەرگی کوردی دەدوورێت بە زاری کرمانجی گوت: ئەمساڵ بۆ یادی کۆچی دوایی بارزانی نەمر زۆرترین خواست لەسەر جلی کوردی هەبوو، هیچ ساڵێکیش وەکو ئەم ساڵ خواست لەسەر جلی کوردی نەبوو، ئەوەی داوای جلی کوردی دەکرد گەنج بوونە، جلی کوردیش جۆری زۆرە و نرخەکەشی لە ١٥٠ هەزار دینارەوە دەست پێ دەکات تا دەگاتە ٣٠٠ هەزار دینار.

ئەو خەیاتە، دەشڵێ: پۆشینی جلی کوردی هەستی نەتەوەیی و بیری خۆشەویستیی زیاتر دەکات، هەموو گەلێك بە کلتوور و فەرهەنگ و زمانیەوە دەناسرێتەوە و لە گەل و نەتەوەکانی دیکە جیا دەکرێتەوە، ئێمەش گەلێکین پێویستە لەسەر هەموو تاکێکمان کلتوور و جلەکانمان بپارێزین، سەرەڕای ئەوەی چەندین جار لەسەر جلوبەرگی کوردی وەکو گەلی کورد، چەوساوینەتەوە و زیندەبەچاڵ کراوین، بۆیە دەبێ وەك چیاکان ڕاوەستین و بیسەلمێنین کە گەلێکین جلەوی خۆمان نادەین بە دەست هیچ ناحەزێك و شانازی بە کلتووری خۆمانەوە دەکەین".

لە رواندز چەند خانوویەکی کلتووری نۆژەن دەکرێنەوە

مەهدی محەممەد – رواندز:

بەمەبەستی زیاتر خزمەتکردن و پاراستنی شوێنەوارە دێرینەکانی رواندز، قایمقامی قەزاکە باس لە پلانی ئایندەی کارەکانیان دەکات و دەڵێ، چەند خانوویەکی کۆنی کلتووری شارەکە نۆژەن دەکرێنەوە، مەبەستیش لەو کارە پاراستنی ئەو شوێنەوارانەیە.

ئەحمەد قادر، قایمقامی قەزای رواندز، رایگەیاند: دوای وەرگرتنی رەزامەندی سەرپەرشتیاری ئیدارەی سەربەخۆی سۆران، دەست بە نۆژەنکردنەوەی چەند خانوویەکی کلتووری رواندز کرا.

هاووڵاتییەك نزیکەی ١٠٠ ساڵە کۆتکی شەکری پاراستووە

زاری کرمانجی– سۆران:

بە قسەی ئەو هاووڵاتییە لە کاتی سووتاندنی ماڵەکەیان لەلایەن حیزبی بەعس و ئاوارە بوونیان بۆ ئێران ئەو شەکر شکێنە کەوتۆتە ژێر دار و بەردی خانووە رووخاوەکەیان و پاش ئەوەی دوای ٢٥ ساڵ لە ئاوارەیی ئێران دەگەڕێنەوە و دەچنەوە بۆ گوندەکەیان و خانووەکەیان نۆژەن دەکەنەوە، ئەم کۆتکە شکرە لە ژێر دار و بەردی پاشماوەی خانووە رووخاوەکەیان دەردەهێنن.

ئەو هاووڵاتییە، بۆ زاری کرمانجی گوتی:

لەگەڵ بینی ئەو کوتکە شەکرە بیرەوەری زۆر خۆش و ناخۆشم دێتەوە بیر، بیرەوەرییەك لێوان لێو لە جوانی ئەو کاتی ژیان و خێزان و بنەماڵە و ئاوەدانی گوند، بیرەوەری ئەو ئازیزانەی ئەوکات پێکەوە سەختی و خۆشی ژیانمان بەرێ دەکرد و ئێستا لە دونیا نەماون.

فاخیر رەشید، لە بارەی تەمەنی ئەم کوتکە شەکرە، دەشڵێ: ئەوەی من بە بیرم بێت و بۆیان باس کرد بێت، زیاتر لە ٧٠ ساڵە ئەم کۆتکە هەیە، پێش ئێمەش ئەم کۆتکە شەکرە هەر هەبووە، بۆیە وای بۆ دەچم تەمەنی نزیکەی ١٠٠ ساڵ بێت".